

ACTIONS
FOR THE CONSERVATION
OF COASTAL DUNES WITH
JUNIPERUS spp. IN CRETE
AND THE SOUTH AEGEAN
(GREECE)

LIFE07NAT/GR/000296

CIHEAM
MAI CHANIA

International Centre for Advanced
Mediterranean Agronomic Studies
Mediterranean Agronomic
Institute of Chania

National and Kapodistrian
University of Athens (NKUA)
Department of Botany,
Faculty of Biology

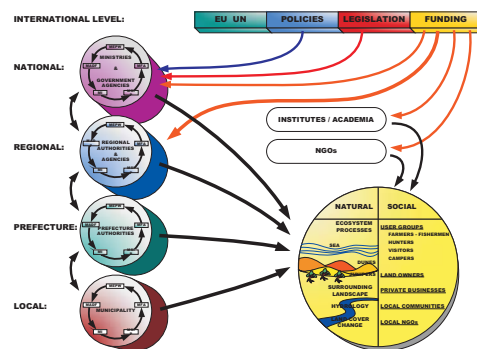
Region of Crete,
Regional Development Fund
Forest Directorate of Chania
Forest Directorate of Lasithi

Δράση A.9
Παραδοτέο A.9.2

ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΔΟΜΗΣ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ

Συντάκτης:
Dr. Καλλιόπη Πεδιαδίτη

Μετάφραση:
Βιργινία Κάγκου

ΧΑΝΙΑ ΜΑΡΤΙΟΣ 2010

LIFE07NAT/GR/000296

“Δράσεις για την προστασία των παρακτίων αμμοθινών με
είδη κέδρων (*Juniperus* spp.) στην Κρήτη και στο Νότιο Αιγαίο
(Ελλάδα)”

- JUNICOAST -

Δράση Α.9: Προσδιορισμός της δομής διακυβέρνησης και του νομικού
καθεστώτος

Παραδοτέο Α.9.2: Προσδιορισμός της Δομής Διακυβέρνησης

Ανάδοχος: Μεσογειακό Αγρονομικό Ινστιτούτο Χανίων (ΜΑΙΧ)

Συντάκτης: Dr Καλλιόπη Πεδιαδίτη

Μετάφραση: Βιργινία Κάγκου

Χανιά Μάρτιος 2010

Πίνακας Περιεχομένων

Σύντομη Περίληψη	4
1. Εισαγωγή.	7
2. Η θεωρία της διακυβέρνησης στη διατήρηση της βιοποικιλότητας.	9
2.1 Τι είναι η διακυβέρνηση;	9
2.1.1 Τύποι Διακυβέρνησης Προστατευόμενων Περιοχών	16
2.2 Οι Αρχές της Καλής Διακυβέρνησης	18
3. Μεθοδολογία	20
3.1 Μεθοδολογία ημερίδας	20
3.2 Συνεντεύξεις με εμπλεκόμενους φορείς	21
3.3 Προσωπική Επικοινωνία – Άτυπες συνεντεύξεις	23
3.4 Έρευνα τοπικής κοινωνίας	23
4. Δομή διακυβέρνησης του οικοτόπου 2250* στην Ελλάδα.	25
5. Αξιολόγηση της διακυβέρνησης και συστάσεις για βελτίωση.	37
5.1 Νομιμότητα & Έκφραση Απόψεων	38
5.2 Κατεύθυνση-Καθοδήγηση	42
5.3 Υποχρέωση Λογοδοσίας	43
5.4 Απόδοση	46
5.5 Αμεροληψία	48
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	51
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ	53
Ερωτηματολόγιο φορέων για τη νήσο Χρυσή	54
Ερωτηματολόγιο φορέων για το Κεδρόδασος	57
Ερωτηματολόγιο φορέων για τα Φαλάσαρνα	60
Ερωτηματολόγιο φορέων για τη νήσο Γαύδο	63
Ερωτηματολόγιο τοπικής κοινωνίας για τη νήσο Χρυσή	67
Ερωτηματολόγιο τοπικής κοινωνίας για το Κεδρόδασος	68
Ερωτηματολόγιο τοπικής κοινωνίας για τα Φαλάσαρνα	69
Ερωτηματολόγιο τοπικής κοινωνίας για τη νήσο Γαύδο	70

Σύντομη Περίληψη

Η διακυβέρνηση αναγνωρίζεται ως μια κρίσιμη πτυχή της αποτελεσματικής προστασίας του φυσικού περιβάλλοντος και αποτελεί ένα σημαντικό μέρος του σχεδιασμού για τη διατήρηση της βιοποικιλότητας στις προστατευόμενες περιοχές.

Αναφέρεται στις αλληλεπιδράσεις μεταξύ των δομών, των διαδικασιών, και των πρακτικών που καθορίζουν τους στόχους, τον τρόπο διοίκησης, και τον τρόπο με το οποίο οι απόψεις των πολιτών ή των φορέων ενσωματώνονται στη διαδικασία λήψης των αποφάσεων. Η αναγνώριση της διακυβέρνησης ως βασικού παράγοντα για την αποτελεσματική διαχείριση των Προστατευόμενων Περιοχών συμπεριλαμβάνεται στο σχέδιο δράσης που προέκυψε από το 5ο Παγκόσμιο Συνέδριο Πάρκων στο Durban το 2003, όπου αναγνωρίζεται ως *"κεντρικό σημείο για τη διατήρηση των προστατευόμενων περιοχών σε ολόκληρο τον κόσμο."* (WCPA 2003 σ. 33).

Προς το παρόν, η μελέτη της δομής διακυβέρνησης για την διατήρηση της βιοποικιλότητας στην Ελλάδα είναι σε πρώιμο στάδιο, και δεν υπάρχει μια ολοκληρωμένη μελέτη για την εκτίμηση της κατάστασης και τις τάσεις της διοίκησης-διαχείρισης των προστατευόμενων περιοχών σε επίπεδο χώρας.

Οι στόχοι αυτής της εργασίας είναι: να διερευνηθεί η δομή διακυβέρνησης που σχετίζεται με τον οικοτόπο των παράκτιων αμμοθινών με είδη κέδρων (*Juniperus spp.*) στην Ελλάδα, να προσδιορισθούν οι δυσκολίες που δεν διευκολύνουν την αποτελεσματική διαχείριση και προστασία του εν λόγω οικοτόπου προτεραιότητας, και να διατυπωθούν προτάσεις για βελτιώσεις, οι οποίες θα συμβάλλουν στην εξασφάλιση της μακροπρόθεσμης βιωσιμότητας των αποτελεσμάτων του προγράμματος

Στο κεφάλαιο 2 παρουσιάζεται μια σύντομη ανασκόπηση σχετικά με την έννοια της διακυβέρνησης και τους διάφορους τύπους διοίκησης προστατευόμενων περιοχών σε συνδυασμό με τις διεθνώς καθιερωμένες αρχές της «χρηστής διακυβέρνησης».

Στο κεφάλαιο 3 παρουσιάζονται οι μέθοδοι που χρησιμοποιήθηκαν για να προσδιορισθεί η δομή διακυβέρνησης. Πιο συγκεκριμένα, παρουσιάζονται η μεθοδολογία της συμμετοχικής ημερίδας, οι ημι-δομημένες συνεντεύξεις των εμπλεκόμενων φορέων, καθώς και η έρευνα της τοπικής κοινωνίας που βασίζονται στο εννοιολογικό πλαίσιο "Θεωρία ολοκληρωμένης διακυβέρνησης".

Στο κεφάλαιο 4 περιγράφεται η υφιστάμενη δομή σε συνδυασμό με την ευρύτερη έννοια της διακυβέρνησης όπως περιγράφεται στο εννοιολογικό πλαίσιο "Θεωρία ολοκληρωμένης διακυβέρνησης". Επιπλέον, σκιαγραφούνται διάφορα σενάρια μορφών διακυβέρνησης (με ή χωρίς Φορέα Διαχείρισης).

Τέλος, στο κεφάλαιο 5 παρουσιάζεται η ανάλυση των βασικών δυσκολιών που αντιμετωπίζει η διακυβέρνηση όπως αυτά γίνονται αντιληπτά από τους εμπλεκόμενους φορείς, σε συνδυασμό με προτάσεις για βελτίωση, με βάση τα συμπεράσματα που προέκυψαν και τη θεωρία των βέλτιστων πρακτικών διοίκησης.

Από τις συνεντεύξεις διαπιστώθηκε ότι υπάρχουν δύο κύριες σχολές σκέψης όσον αφορά την προσέγγιση της διαχείρισης των περιοχών, οι οποίες όμως δεν φαίνεται να διαφέρουν ως προς τους στόχους και τις προθέσεις. Η μία σχολή σκέψης επικεντρώνεται στην εφαρμογή των νόμων και την επιβολή αυστηρών περιορισμών, ή την απαγόρευση κάποιων δραστηριοτήτων με στόχο την προστασία και διατήρηση. Η δεύτερη σχολή σκέψης δίνει έμφαση στον τρόπο διαχείρισης των περιοχών, επιτρέποντας ορισμένες δραστηριότητες, οι οποίες αποδίδουν έσοδα και τα οποία διατίθενται για την προστασία και διατήρηση των περιοχών αυτών. Ωστόσο, η ανάγκη για διατήρηση και προστασία των περιοχών δεν αμφισβητήθηκε από κανέναν εκ των ερωτηθέντων.

Η ανάλυση της δομής διακυβέρνησης και των αρμοδιοτήτων των εμπλεκόμενων φορέων καταδεικνύει κατακερματισμό αρμοδιοτήτων και έλλειψη σαφήνειας όσον αφορά τη μορφή της διακυβέρνησης και την ανάθεση των ευθυνών με αποτέλεσμα να προκύπτει σύγχυση καθώς και αδυναμία προσδιορισμού της λογοδοσίας. Από την ανάλυση των αρμοδιοτήτων των διαφόρων φορέων ή υπηρεσιών αναγνωρίστηκε η έλλειψη Φορέων Διαχείρισης οι οποίοι να έχουν τις απαραίτητες αρμοδιότητες προκειμένου να διασφαλιστεί η αποτελεσματική διαχείριση και η μακροπρόθεσμη προστασία των περιοχών. Η

νομοθεσία δεν θεωρείται ότι είναι το πρόβλημα, αλλά μάλλον η έλλειψη επιβολής της. Περιοριστικοί παράγοντες για τους αρμόδιους φορείς, μεταξύ άλλων, είναι η έλλειψη επαρκούς χρηματοδότησης, η δύσκολη πρόσβαση στις περιοχές, και η ελλιπής πληροφόρηση για τα αναγκαία μέτρα που πρέπει να εφαρμοσθούν.

Ως εκ τούτου, πρέπει να δοθεί προσοχή στη δημιουργία συνεργασιών μεταξύ των φορέων και υπηρεσιών που έχουν αρμοδιότητες στις περιοχές αυτές, και να εξασφαλισθεί η απαραίτητη χρηματοδότηση, προκειμένου οι γνώσεις και η τεχνογνωσία που θα αποκτηθούν μέσω του προγράμματος να συμβάλλουν στην μακροπρόθεσμη προστασία και διατήρηση του οικοτόπου 2250*.

1. Εισαγωγή

Τα προγράμματα για την προστασία της φύσης συχνά δεν κατορθώνουν να ανταποκριθούν στις προσδοκίες τους επειδή η διαχείρισή τους δεν κατορθώνει να λάβει υπ' όψη υφιστάμενες μορφές και διεργασίες διακυβέρνησης και να ενσωματώσει σε αυτές τις δράσεις του προγράμματος (Balint, 2006). Για να αποφευχθούν οι συχνές αυτές ελλείψεις, θεωρήθηκε σημαντικό να προσδιοριστεί η δομή της διακυβέρνησης του οικοτόπου προτεραιότητας των παρακτίων αμμοθινών με είδη κέδρων (*Juniperus* spp.) στην Ελλάδα, να εντοπιστούν τα βασικά σε επίπεδο διακυβέρνησης εμπόδια για την αποτελεσματική διαχείριση και προστασία τους και να δοθούν συστάσεις ώστε να εξασφαλιστεί η μακροπρόθεσμη βιωσιμότητα των αποτελεσμάτων των προγραμμάτων.

Οι εθνικές εκλογές στην Ελλάδα τον Οκτώβριο του 2009 οδήγησαν στη δημιουργία του νέου Υπουργείου Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής, το οποίο με τη σειρά του οδήγησε σε θεμελιώδεις αλλαγές στη δομή διακυβέρνησης οι οποίες συνεχίζουν να είναι σε εξέλιξη τη στιγμή της σύνταξης αυτής της έκθεσης, κάνοντας έτσι τα σχετικά με την διακυβέρνηση αποτελέσματα που προέκυψαν από αυτή την μελέτη εκ του περισσού ήδη πριν τη δημοσίευσή τους. Επιπλέον, βρίσκονται ακόμα σε εξέλιξη περαιτέρω αλλαγές στη διοικητική δομή και στην μεταβίβαση εξουσιών μέσω του νέου προγράμματος Καλλικράτης.

Ωστόσο, τα αποτελέσματα που προέκυψαν από αυτή τη μελέτη σχετικά με τα βασικά εμπόδια για την επίτευξη αποτελεσματικής διακυβέρνησης και οι προτάσεις για βελτίωση, τις οποίες έχουν εισηγηθεί διάφοροι εμπλεκόμενοι φορείς, καθώς και μία επισκόπηση της βιβλιογραφίας περί βέλτιστων πρακτικών στην θεωρία της διακυβέρνησης προστατευόμενων περιοχών, παραμένουν έγκυρες και πιθανώς ιδιαίτερα επίκαιρες, ως στοιχείο που πρέπει να ληφθεί υπόψη αυτή την περίοδο των συνεχιζόμενων αλλαγών. Επιπλέον, οι συνεχιζόμενες αλλαγές δεν αναιρούν την ευθύνη και τη δέσμευση που έχουν αναλάβει οι δικαιούχοι του προγράμματος JUNICOAST όσον αφορά τη διασφάλιση του οικοτόπου προτεραιότητας των παρακτίων αμμοθινών με είδη κέδρων (*Juniperus* spp.) στην Ελλάδα.

Είναι σημαντικό εδώ να σημειώσουμε ότι ο οικοτόπος προτεραιότητας 2250* έχει τα ακόλουθα χαρακτηριστικά:

- ο Δεν έχουν θεσπιστεί Φορείς Διαχείρισης των περιοχών NATURA 2000, στις οποίες απαντάται ο οικοτόπος 2250* στην Κρήτη και στο Νότιο Αιγαίο,
- ο Δεν έχουν συνταχθεί-εγκριθεί Ειδικές Περιβαλλοντικές Μελέτες και Διαχειριστικά Σχέδια για τις περιοχές,
- ο Τμήματα των οικοτόπων βρίσκονται στην παράκτια ζώνη και ως εκ τούτου εμπίπτουν στη νομοθεσία αρμοδιότητας του Λιμενικού Σώματος,
- ο Οι οικοτόποι καλύπτονται από τον νομικό ορισμό του δάσους, οπότε εμπίπτουν στις διαδικασίες διακυβέρνησης και προστασίας των δασών,

Ως εκ τούτου, μπορούμε να θεωρήσουμε ότι τα αποτελέσματα της μελέτης αφορούν οικοτόπους προτεραιότητας με τα παραπάνω χαρακτηριστικά, ενώ οι συστάσεις που προτείνονται έχουν κατά το μάλλον ή ήττον εφαρμογή στην πλειοψηφία των οικοτόπων προτεραιότητας στην Ελλάδα για τους οποίους δεν υπάρχουν Φορείς Διαχείρισης ή Διαχειριστικά Σχέδια.

Η μελέτη της διακυβέρνησης για τη διατήρηση της βιοποικιλότητας βρίσκεται σε πρώιμο στάδιο στην Ελλάδα (Apostolopoulou & Pantis, 2009). Ως εκ τούτου θεωρήθηκε σημαντικό να πραγματοποιηθεί μια επισκόπηση της βιβλιογραφίας, βασικά σημεία της οποίας παρουσιάζονται στο Κεφάλαιο 2. Συγκεκριμένα, παρουσιάζεται ο ορισμός και η ανάλυση της έννοιας της διακυβέρνησης σε συνδυασμό με τις διεθνώς καθιερωμένες αρχές «Καλής Διακυβέρνησης». Από τα παραπάνω, παρουσιάζονται κριτήρια αξιολόγησης της αποτελεσματικότητας της διακυβέρνησης για τη διαχείριση προστατευόμενων περιοχών, τα οποία αποτέλεσαν τη βάση για το σχεδιασμό της έρευνας και των ερωτηματολογίων που χρησιμοποιήθηκαν στις συνεντεύξεις.

Στο Κεφάλαιο 3 παρουσιάζεται μία σύντομη επισκόπηση των περιορισμών που τίθενται σε επίπεδο μεθοδολογίας και έρευνας. Στο Κεφάλαιο 4 παρουσιάζεται το περίγραμμα της παλαιάς δομής διακυβέρνησης σε συνδυασμό με την ευρύτερη δομή διακυβέρνησης, η οποία περιγράφεται με τη χρήση της «ολοκληρωμένης θεωρίας διαχείρισης» ως εννοιολογικού πλαισίου. Η ανάλυση αυτή λειτούργησε

επίσης και ως βάση για την ανάλυση των εμπλεκόμενων φορέων, η οποία πραγματοποιήθηκε για να εντοπιστούν οι φορείς που θα συμμετείχαν στην έρευνα. Στο Κεφάλαιο 5 παρουσιάζεται μία ανάλυση των εμποδίων που προκύπτουν σε επίπεδο διακυβέρνησης, όπως αυτά γίνονται αντιληπτά από τους εμπλεκόμενους φορείς σε συνδυασμό με συστάσεις για βελτίωση βάσει των αποτελεσμάτων που προέκυψαν και των βέλτιστων πρακτικών της θεωρίας διακυβέρνησης.

2. Η θεωρία της διακυβέρνησης στη διατήρηση της βιοποικιλότητας

2.1 Τι είναι η διακυβέρνηση;

Το Ινστιτούτο Διακυβέρνησης (Institute of Governance) (2003) ορίζει τη διακυβέρνηση ως *την αλληλεπίδραση μεταξύ δομών, διεργασιών και παραδόσεων που καθορίζουν το πώς ασκούνται οι εξουσίες και οι αρμοδιότητες, πώς λαμβάνονται οι αποφάσεις, και πώς οι πολίτες και άλλοι εμπλεκόμενοι φορείς εκφράζουν τις θέσεις τους*. Η διακυβέρνηση συνδέεται επίσης με τη συνετή άσκηση των εξουσιών, οι οποίες μπορούν να διακριθούν στις παρακάτω κατηγορίες:

1. **Εξουσίες σχεδιασμού:** συνδέονται με το σύστημα ως όλο και την ανάπτυξη σχεδίων διαχείρισης για επιμέρους προστατευόμενες περιοχές,
2. **Ρυθμιστικές εξουσίες:** έχουν ως σκοπό την προστασία της φύσης, και αφορούν τις χρήσεις γης και τους πόρους καθώς και θέματα υγείας και ασφάλειας,
3. **Εξουσίες επιβολής:** συνδέονται με την ικανότητα να επιβάλλονται αποφάσεις, κανόνες και κανονισμοί με τη χρήση διαφόρων μέσων, συμπεριλαμβανομένων της κοινωνικής συναίνεσης και νομιμότητας, της νομικής υποστήριξης, της πολιτικής πίεσης και ακόμα και αστυνομικής ή στρατιωτικής δύναμης,
4. **Εξουσίες διαχείρισης δαπανών:** συνδέονται με θέματα όπως διαχείριση πόρων, προγράμματα διερμηνείας, ανάπτυξη και συντήρηση υποδομών (μονοπάτια, δρόμοι, διευκολύνσεις για επισκέπτες, κλπ.), προγράμματα

δημόσιας εκπαίδευσης και διεξαγωγή επιστημονικών ερευνητικών προγραμμάτων,

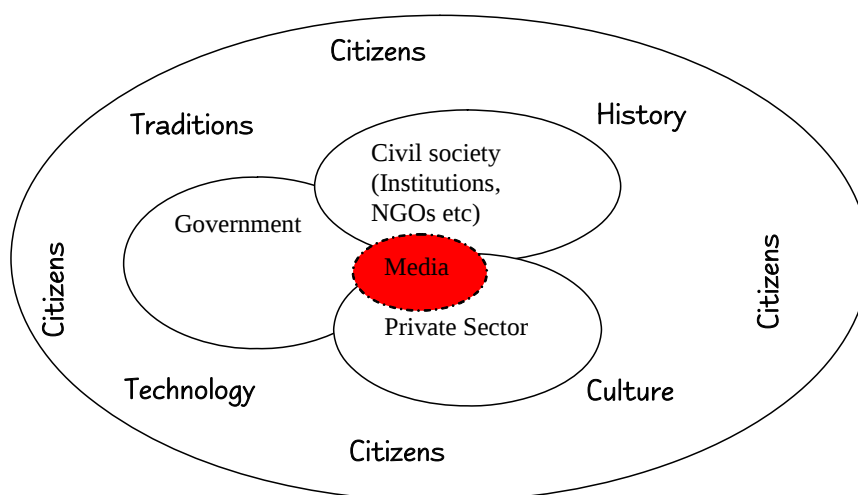
5. **Εξουσίες που αποφέρουν έσοδα:** συνήθως με τη μορφή τελών, συστημάτων παροχής αδειών, αλλά επίσης σε ορισμένες περιπτώσεις με τη μορφή φόρου ακίνητης περιουσίας,
6. **Εξουσίες σύναψης συμφωνιών** για την από κοινού άσκηση ή μεταβίβαση των παραπάνω εξουσιών ή για τη συνεργασία με άλλους υπευθύνους για τη διαχείριση των χρήσεων γης σε παρακείμενες εκτάσεις,
7. **Εξουσίες πρόσβασης σε πληροφορίες** σχετικά με την επίσημη ή ανεπίσημη επικοινωνία ή παροχή πληροφορίας που συνδέεται με το σχεδιασμό πολιτικής, την έρευνα, τις διεργασίες λήψης αποφάσεων, τις μεθόδους παρακολούθησης και αξιολόγησης, κλπ. Εδώ περιλαμβάνεται η εξουσία επιλογής της μορφής και των μέσων με τα οποία παρέχεται η πληροφορία.

Επικρατεί συχνά σύγχυση σχετικά με το νόημα του όρου διακυβέρνηση, ο οποίος όταν χρησιμοποιείται ως συνώνυμο του όρου κυβέρνηση, όπως έχουν δείξει οι Graham et al (2003), μπορεί να έχει αρνητικές επιδράσεις σε ζητήματα δημόσιας πολιτικής, όπως η διατήρηση της βιοποικιλότητας. Η καρδιά του προβλήματος είναι ότι ένα πρόβλημα διακυβέρνησης ορίζεται υπόρρητα ως πρόβλημα κυβέρνησης, πράγμα το οποίο σημαίνει ότι είναι η κυβέρνηση εκείνη η οποία φέρει κατ' ανάγκη την ευθύνη της διευθέτησής του. Ουσιαστικά, η διακυβέρνηση συνδέεται με τις σχέσεις εξουσίας και το ζήτημα της λογοδοσίας: Ποιος ασκεί την επιρροή; Ποιος αποφασίζει και πώς οι αρμόδιοι για τη λήψη αποφάσεων καλούνται να λογοδοτήσουν; Και όπως θα γίνει σαφές από την ανάλυση των εμπλεκόμενων φορέων του οικοτόπου προτεραιότητας 2250*, στην διακυβέρνηση, εκτός από την κυβέρνηση, εμπλέκονται πολλοί περισσότεροι φορείς.

Η Καλή Διακυβέρνηση έχει πλέον ευρέως καθιερωθεί ως κρίσιμη πτυχή της αποτελεσματικής διατήρησης της φύσης (Paavola, 2004, Balint, 2006, Graham et al 2003). Ωστόσο, υπάρχει, επίσης και αυξανόμενη αναγνώριση του γεγονότος ότι πραγματοποιούνται αλλαγές στη διακυβέρνηση των συστημάτων προστατευόμενων περιοχών (Deardren et al, 2005). Οι τάσεις δείχνουν ότι κινούμαστε προς την

κατεύθυνση αυξημένης συμμετοχής από περισσότερους εμπλεκόμενους φορείς, προς μεγαλύτερη χρήση τυπικών μηχανισμών λογοδοσίας στη διαχείριση προστατευόμενων περιοχών, που προωθούνται κυρίως από τις απαιτήσεις που τίθενται σε επίπεδο νομοθεσίας και πολιτικής, όπως η Οδηγία για τους Οικοτόπους, η σύμβαση του Aarhus, η σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τη Βιοποικιλότητα, η Ευρωπαϊκή στρατηγική για τη διατήρηση της βιοποικιλότητας, κλπ. Επιπλέον, οι Deardren et al (2005) αναφέρουν μία διεθνή τάση στην διακυβέρνηση προστατευόμενων περιοχών, αυτή της αυξημένης εμπλοκής του ιδιωτικού τομέα και της διαφοροποίησης των πηγών χρηματοδότησης, με ένα μικρότερο ποσοστό του εισοδήματος να προέρχεται από κυβερνητικές πηγές, γεγονός που οδηγεί σε αλλαγές στην κατανομή των εξουσιών και άρα και στο σύστημα διακυβέρνησης.

Οι Graham et al (2003) υπογραμμίζουν ότι, για να κατανοήσουμε τη διακυβέρνηση σε εθνικό επίπεδο, θα πρέπει να λάβουμε υπόψη τις διαφορετικές οντότητες που κυριαρχούν στο κοινωνικό και οικονομικό επίπεδο, και να προχωρήσουμε να την απεικονίσουμε μέσω τεσσάρων τομέων της κοινωνίας οι οποίοι βρίσκονται μεταξύ των πολιτών (Σχήμα 2.1.) Τα ΜΜΕ απεικονίζονται ως διακριτός τομέας καθώς μπορούν να παίξουν σημαντικό ρόλο στη λογοδοσία και στη διαμόρφωση των αντιλήψεων της κοινής γνώμης, δεν εξετάστηκαν ωστόσο σε αυτή τη μελέτη.

Σχήμα 2.1 Τομείς της κοινωνίας που εμπλέκονται στην Εθνική Διακυβέρνηση (προσαρμοσμένο από το Ινστιτούτο Διακυβέρνησης).

Στην μελέτη τους για την ελληνική αστική διακυβέρνηση, οι Getimis & Grigoriadou (2004) υπογραμμίζουν τις αλλαγές που πραγματοποιούνται μέσα από το Εξευρωπαϊσμό και τα προγράμματα χρηματοδότησης της ΕΕ. Καταδεικνύουν πώς η εισαγωγή των Ευρωπαϊκών προγραμμάτων χρηματοδότησης οδήγησε σε νέες μορφές διακυβέρνησης, συμπεριλαμβανομένης κυρίως της ανάδυσης νέων θεσμών για συμπράξεις και συμμετοχή πολιτών. Τα αποτελέσματα της μελέτης τους δείχνουν ότι οι νέοι θεσμοί που αναδύονται από τη διεργασία του Εξευρωπαϊσμού αντιμετωπίζουν διάφορους περιορισμούς και αντιφάσεις που πηγάζουν από το ελληνικό πολιτικό σύστημα. Τρεις ενδογενείς παράγοντες του ελληνικού πολιτικού συστήματος έχουν επηρεάσει αρνητικά αυτές τις συμπράξεις, ευνοώντας τη βραχυπρόθεσμη θεσμοθέτηση, τις άνισες σχέσεις δύναμης εντός των συμπράξεων και την έλλειψη εμπιστοσύνης και δέσμευσης. Αυτοί οι παράγοντες ισοδυναμούν με οικονομική και πολιτική εξάρτηση των τοπικών αρχών από το κράτος, με αδύναμη κοινωνία πολιτών και τέλος με πολιτική κουλτούρα ατομικισμού. Τα μόνα θετικά συμπεράσματα ήταν η αύξηση των διεργασιών εκμάθησης πολιτικής (policy learning) και οικοδόμησης δυνατοτήτων (capacity building).

Η Προστασία της Φύσης στην Ελλάδα εξαρτάται επίσης σημαντικά από τα Ευρωπαϊκά προγράμματα χρηματοδότησης και από τη νομοθεσία και τις πολιτικές της ΕΕ (WWF, 2008). Ένα παράδειγμα αποτελεί η συνεχιζόμενη απουσία εθνικής Πολιτικής, Στρατηγικής ή Σχεδίου Δράσης¹ για τη Διατήρηση της Βιοποικιλότητας (Apostolopoulou & Pantis, 2009), πράγμα που αποτελεί ένδειξη της δυνητικής συνάφειας των ευρημάτων των Getimis & Grigoriadou (2004) με εκείνα που αφορούν τη διακυβέρνηση των προστατευόμενων περιοχών. Το γεγονός αυτό θέτει το ερώτημα αν ισχύουν παρόμοια προβλήματα διακυβέρνησης για τη διατήρηση της βιοποικιλότητας στην Ελλάδα, και υποδεικνύει την ανάγκη να υιοθετηθεί σχεδιασμός έρευνας με ευρύ πεδίο ώστε να συμπεριλάβει τις απόψεις και το ρόλο όλων των φορέων διακυβέρνησης.

¹ Αυτή τη στιγμή σχετική στρατηγική και σχέδιο δράσης βρίσκονται στο στάδιο της επεξεργασίας και αναμένεται ότι θα δημοσιευτούν σύντομα.

Επιπλέον, είναι ευρέως αποδεκτό ότι εξουσίες διακυβέρνησης και αρχές ενδέχεται να αλληλεπικαλύπτονται, ωστόσο μπορεί να είναι δύσκολο να εντοπίσουμε ποιοί κανονισμοί ή άλλα εφαρμοστέα κείμενα διέπουν μία συγκεκριμένη προστατευόμενη περιοχή. Διευθυντικά όργανα και φορείς διακυβέρνησης σε διαφορετικά επίπεδα εξουσίας, με διαφορετικούς βαθμούς αναγνώρισης και συχνά από διάφορους κοινωνικούς και οικονομικούς τομείς μπορεί να διεκδικήσουν τη δικαιοδοσία να φτιάχνουν και να επιβάλλουν τους νόμους, τις πολιτικές και τους κανόνες τους, οι οποίες ενδέχεται να είναι αντιφατικοί. Οι Apostolopoulou & Pantis (2009) παραθέτουν στοιχεία που υποδηλώνουν ότι ένα τέτοιο φαινόμενο υφίσταται στην Ελλάδα ανάμεσα στις υπηρεσίες Διατήρησης της Φύσης και τη Δασική Υπηρεσία.

Στη διακυβέρνηση σημασία έχει επίσης και η κλίμακα. Διάφοροι λόγοι (Berkes 2009; Young, 2005) επιβάλλουν την εμπλοκή διαφόρων κλιμάκων ή επιπέδων λήψης αποφάσεων και δικαιοδοσίας στην περιβαλλοντική διακυβέρνηση. Ένα λόγος είναι τα φυσικά χαρακτηριστικά των περιβαλλοντικών πόρων. Υπάρχουν πόροι, όπως τα ενδιαιτήματα αποδημητικών πτηνών, που είναι τόσο μεγάλοι ώστε υπερβαίνουν τα όρια πρωτογενών δικαιοδοσιών, οπότε απαιτούν την εμπλοκή δικαιοδοσιών υψηλότερου επιπέδου και τη δημιουργία ένθετων δομών (Carlsson & Berkes, 2005). Η εμπλοκή δικαιοδοσιών υψηλότερου επιπέδου στην διαπραγμάτευση και την εφαρμογή διακανονισμών για το μερισμό των ωφελειών και των βαρών μπορεί επίσης να είναι χρήσιμη όταν το κόστος και η ωφέλεια που προκύπτουν από τους περιβαλλοντικούς πόρους ή τη διακυβέρνησή τους διαχέονται μεταξύ των πρωτοβάθμιων δικαιοδοσιών. Ορισμένες φορές, η εμπλοκή δικαιοδοσιών υψηλότερου ή χαμηλότερου επιπέδου μπορεί επίσης να κάνει τη διακυβέρνηση και τις δαπάνες για τους πόρους λιγότερο ακριβές. Για παράδειγμα, οι μειωμένες δυνατότητες των κεντρικών κυβερνήσεων σε χώρες του αναπτυσσόμενου κόσμου καθιστούν συχνά την τοπική εμπλοκή στη διακυβέρνηση της βιοποικιλότητας απαραίτητη για λόγους αποτελεσματικότητας.

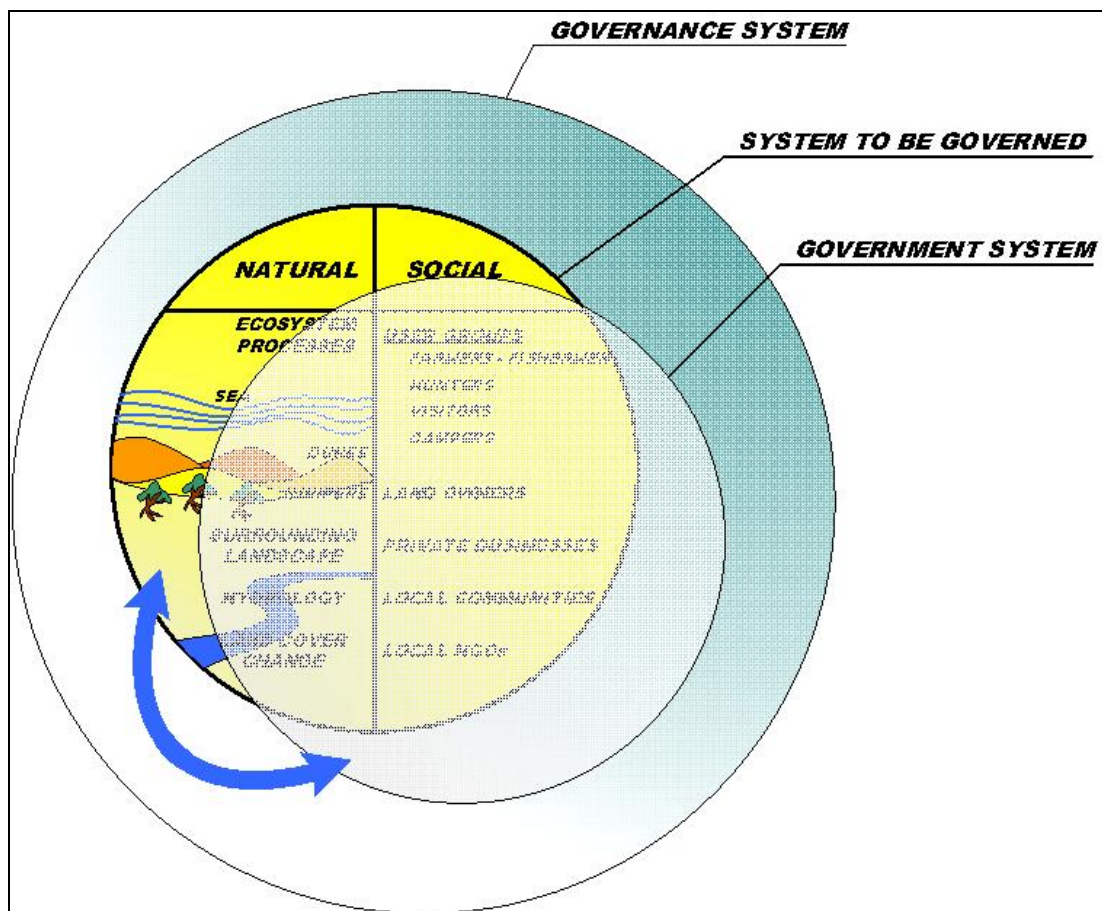
Η δικαιοσύνη είναι σημαντική στην περιβαλλοντική διακυβέρνηση επειδή όλες οι λύσεις διακυβέρνησης έχουν συνέπειες σε επίπεδο δικαιοσύνης και επειδή οι αποφάσεις για την υιοθέτηση λύσεων διακυβέρνησης πρέπει να έχουν νόμιμη

δικαιολόγηση μεταξύ των εμπλεκομένων και των επηρεαζόμενων μερών (Abrams et al 2003). Η δικαιοσύνη επηρεάζει επίσης την αποτελεσματικότητα των λύσεων περιβαλλοντικής διακυβέρνησης η οποία βασίζεται στην εκούσια συμμόρφωση και νομιμότητα. Η δικαιοσύνη και η νομιμότητα έχουν δύο βασικές διαστάσεις (Raavola 2004). Η νομιμότητα των περιβαλλοντικών αποφάσεων βασίζεται εν μέρει στο δικονομικό δίκαιο το οποίο περιλαμβάνει ζητήματα όπως αναγνώριση, συμμετοχή και κατανομή εξουσιών. Αλλά βασίζεται εν μέρει επίσης και στο διανεμητικό δίκαιο, τον δίκαιο καταμερισμό της συχνότητας επωφελών και επιβλαβών επιπτώσεων μεταξύ των εμπλεκομένων μερών. Το δικονομικό και το διανεμητικό δίκαιο είναι αλληλένδετα επειδή η απουσία συμμετοχής στη λήψη αποφάσεων συχνά μεταφράζεται σε δυσμενή διανεμητικά αποτελέσματα.

Η εμπλοκή πολλαπλών κλιμάκων μεταφράζεται σε μεγαλύτερο αριθμό και ετερογένεια των εμπλεκομένων μερών, η οποία μπορεί να δυσχεράνει την επίτευξη θεμιτών λύσεων σε προβλήματα διακυβέρνησης (Raavola, 2007). Οι πολυεπίπεδες λύσεις μπορεί επίσης να δυσχεράνουν την εφαρμογή του δικονομικού δικαίου, επειδή η φωνή αυτών που επηρεάζονται άμεσα από τις λύσεις διακυβέρνησης σε τοπικό επίπεδο συχνά δεν έχει μεγάλη δύναμη σε αποφάσεις που λαμβάνονται σε ανώτερα επίπεδα. Οι τοπικές διαμαρτυρίες για τον καθορισμό των περιοχών Natura 2000 σε Κράτη Μέλη αποτελούν παραδείγματα αντιδράσεων σε αυτό το πρόβλημα (Hiedanpää, 2002; Raavola, 2004). Ωστόσο, η εμπλοκή πολλαπλών κλιμάκων προσφέρει επίσης νέες δυνατότητες για την επίλυση θεμάτων διανεμητικού και δικονομικού δικαίου στην περιβαλλοντική διακυβέρνηση. Οι ωφέλειες και τα βάρη της διατήρησης και της ενίσχυσης της βιοποικιλότητας μπορούν να αναδιανεμηθούν ευρύτερα μεταξύ των Κρατών Μελών και μεταξύ των διαφορετικών ομάδων. Οι βέλτιστες πρακτικές όσον αφορά τις δίκαιες διαδικασίες θα μπορούσαν με τη σειρά τους να ενισχύσουν την αμεροληψία και τη νομιμότητα των περιβαλλοντικών αποφάσεων τόσο στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα όσο και στα Κράτη Μέλη. Ωστόσο, οι λύσεις διακυβέρνησης σπάνια μελετώνται συστηματικά από την άποψη της κοινωνικής δικαιοσύνης ώστε να αντληθούν μαθήματα που να είναι εφαρμόσιμα.

Με δεδομένες τις παραπάνω διαστάσεις και όλες τις συνιστώσες που επηρεάζουν τη Διακυβέρνηση προστατευόμενων περιοχών στην Ελλάδα, θεωρήσαμε ότι ήταν σημαντικό να εντοπίσουμε ένα κατάλληλο θεωρητικό πλαίσιο επί του οποίου να βασίσουμε την ανάλυση μας. Έτσι μετά από επισκόπηση των πρόσφατων μελετών σχετικά με την αποκαλούμενη «θεωρία διαδραστικής διακυβέρνησης» (interactive governance theory) και της δουλειάς των Jentoft et al (2007) στην διακυβέρνηση θαλασσίων και παρακτίων προστατευόμενων περιοχών, προτείνεται ότι η διακυβέρνηση των περιοχών Natura 2000 με παράκτιες αμμοθίνες με είδη κέδρων (*juniperus spp.*) αποτελεί κατά βάση μία σχέση δύο συστημάτων: ενός **«συστήματος διακυβέρνησης»** και ενός **«συστήματος προς διακυβέρνηση»**. Το πρώτο είναι κοινωνικό: αποτελείται από θεσμούς και μηχανισμούς διεύθυνσης. Το δεύτερο σύστημα είναι εν μέρει φυσικό, εν μέρει κοινωνικό και αποτελείται από ένα οικοσύστημα, τους πόρους που αυτό φιλοξενεί, καθώς και από ένα σύστημα χρηστών και εμπλεκόμενων φορέων, οι οποίοι δημιουργούν μεταξύ τους πολιτικούς συνασπισμούς και θεσμούς (Βλ. Σχήμα 2.2). Λόγω της σημασίας και των δύο συστημάτων όσον αφορά την επίτευξη του στόχου πολιτικής, δηλ. την διατήρηση της φύσης, και την μακροπρόθεσμη βιωσιμότητα των δράσεων του προγράμματος Junicoast, η γράφουσα υποστηρίζει ότι είναι αναγκαίο να μας απασχολήσει η σχέση και η αλληλεπίδραση μεταξύ του «συστήματος διακυβέρνησης» και του «συστήματος προς διακυβέρνηση», το οποίο συνιστά καθ' εαυτό σύστημα. Η θεωρία της διακυβέρνησης υποστηρίζει ότι και τα δύο συστήματα καθώς και οι αλληλεπιδράσεις τους έχουν κοινά χαρακτηριστικά, είναι ποικίλα, σύνθετα, δυναμικά και ευπαθή. Το γεγονός αυτό εγείρει σοβαρές ανησυχίες ως προς το κατά πόσο είναι διακυβερνήσιμα. Υπάρχουν πιθανώς όρια όσον αφορά το τι μπορεί να κάνει το σύστημα διακυβέρνησης, όρια τα οποία αποδίδονται στο ένα ή και στα τρία συστήματα. Αλλά τέτοια όρια αποτελούν καθ' εαυτά ζητήματα και ανησυχίες όσον αφορά τον προγραμματισμό και το θεσμικό σχεδιασμό. Ο Jentof (2007) υπογραμμίζει την αξία της έρευνας και της απεικόνισης αυτών των συστημάτων ως σημαντικό πρώτο βήμα προς την ανάπτυξη και την υλοποίηση μέτρων για τη βελτίωσή τους (Κεφάλαιο 5).

Σχήμα 2.2 Θεωρία Διαδραστικής Διακυβέρνησης – Συστήματα

2.1.1 Τύποι Διακυβέρνησης Προστατευόμενων Περιοχών

Στο Παγκόσμιο Συνέδριο για τις Προστατευόμενες Περιοχές (World Congress on Protected Areas) το 2003, γίνεται μία πρώτη προσπάθεια να κατανοηθεί η διακυβέρνηση επί τη βάσει του «ποιός έχει τη σχετική δικαιοδοσία και ευθύνη και μπορεί να θεωρηθεί υπόλογος». Υπό αυτό το πρίσμα, έχουν εντοπιστεί τέσσερεις βασικοί τύποι διακυβέρνησης προστατευόμενων περιοχών:

Α. Κυβερνητική διαχείριση

α. Περιφέρειες ή Υπουργεία

β. Τοπικές ή Δημοτικές αρχές

γ. Κατ' ανάθεση διαχείριση (π.χ. σε ΜΚΟ)

Β. Διαχείριση από πολλούς εμπλεκόμενους φορείς

α. Διασυννοριακή διαχείριση

β. Συνεργατική διαχείριση

γ. Από κοινού διαχείριση

Γ. Ιδιωτική διαχείριση

α. Ατομα - ιδιοκτήτες γης

β. Οργανώσεις μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα (π.χ. ΜΚΟ, Πανεπιστήμια,)

γ. Οργανώσεις κερδοσκοπικού χαρακτήρα (π.χ. Συνεταιρισμοί)

Δ. Κοινοτική διαχείριση

α. Κάτοικοι

β. Τοπικές κοινωνίες

Μολονότι στη βιβλιογραφία αυξάνεται η υποστήριξη για συνεργατικές μορφές διαχείρισης, είναι πλέον αποδεκτό ότι δεν υπάρχει ένας προτιμώμενος τύπος διακυβέρνησης, καθώς τα δεδομένα ποικίλουν ανάλογα με το πλαίσιο. Η διαχείριση προστατευόμενων περιοχών στην Ελλάδα μπορεί να υπαχθεί στην κατηγορία κυβερνητική διαχείριση, μολονότι ο τύπος της διαφέρει από τη μία περιοχή στην άλλη. Αυτό που έχει καθιερωθεί είναι οι αρχές της καλής διακυβέρνησης, τις οποίες κάθε προστατευόμενη περιοχή θα πρέπει να προσπαθεί να πληροί ανεξαρτήτως του τύπου διακυβέρνησης. Οι αρχές αυτές παρουσιάζονται παρακάτω καθώς αποτελούν τη βάση για την καθιέρωση των κριτηρίων που χρησιμοποιούνται για την αξιολόγηση της υφιστάμενης διακυβέρνησης των προστατευόμενων περιοχών του οικοτόπου προτεραιότητας 2250*.

2.2 Οι Αρχές της Καλής Διακυβέρνησης

Ακολουθεί μία περίληψη των πέντε αρχών της καλής διακυβέρνησης για τη διαχείριση προστατευόμενων περιοχών, όπως έχουν δημοσιευτεί από το Ινστιτούτο Διακυβέρνησης (2003) βάσει των καθιερωμένων αρχών καλής διακυβέρνησης του Προγράμματος Ανάπτυξης των Ηνωμένων Εθνών (UNDP). Παρουσιάζονται εδώ όχι μόνο επειδή μπορούν να λειτουργήσουν ως βάση/ κριτήρια για την ανάλυση της διακυβέρνησης του οικοτόπου προτεραιότητας 2250*, αλλά επίσης επειδή έχουν τη δυνατότητα να λειτουργήσουν ως κατευθυντήριες γραμμές επί των οποίων θα βασιστούν συστάσεις για τη βελτίωση της διακυβέρνησης περιοχών του προγράμματος, διασφαλίζοντας έτσι τη μακροπρόθεσμη βιωσιμότητα των αποτελεσμάτων του προγράμματος.

Πίνακας 2.1 Αρχές καλής διακυβέρνησης για τη διαχείριση προστατευόμενων περιοχών

Οι 5 Αρχές Καλής Διακυβέρνησης για τη διαχείριση ΠΠ	Οι αρχές του UNDP
Νομιμότητα & Έκφραση Απόψεων	Συμμετοχή – όλοι οι άνθρωποι θα πρέπει να έχουν λόγο στη λήψη αποφάσεων, είτε άμεσα ή μέσα από νόμιμους ενδιάμεσους θεσμούς που εκπροσωπούν τους σκοπούς τους. Η ευρεία συμμετοχή αυτού του τύπου βασίζεται στη ελευθερία του συνεταιρίζεσθαι και του λόγου καθώς και στις ικανότητες που απαιτεί η εποικοδομητική συμμετοχή. Προσανατολισμός της συναίνεσης – Η καλή διακυβέρνηση λειτουργεί μεσολαβητικά ανάμεσα στα διαφορετικά συμφέροντα ώστε να προκύψει ευρεία ομοφωνία σχετικά με το τι εξυπηρετεί καλύτερα τα συμφέροντα της ομάδας και, όπου είναι δυνατό, σχετικά με πολιτικές και διαδικασίες.
Καθοδήγηση	Στρατηγικό όραμα – οι ηγέτες και το κοινό έχουν μία ευρεία και μακροπρόθεσμη προοπτική σχετικά με την καλή διακυβέρνηση και την ανθρώπινη ανάπτυξη, καθώς και μία αίσθηση του τι απαιτείται για να επιτευχθεί αυτή η ανάπτυξη. Υπάρχει επίσης κατανόηση των ιστορικών, πολιτιστικών και κοινωνικών παραμέτρων στις οποίες στηρίζεται αυτή η προοπτική.
Απόδοση	Δεκτικότητα - Θεσμοί και διεργασίες προσπαθούν να εξυπηρετήσουν όλους τους εμπλεκόμενους φορείς Αποτελεσματικότητα και αποδοτικότητα – διεργασίες και θεσμοί παράγουν αποτελέσματα τα οποία ανταποκρίνονται στις ανάγκες ενώ αξιοποιούν τους πόρους.

Λογοδοσία	Λογοδοσία – οι υπεύθυνοι λήψης αποφάσεων σε οργανισμούς της κυβέρνησης, του ιδιωτικού τομέα και της κοινωνίας των πολιτών είναι υπόλογοι απέναντι στο κοινό αλλά και απέναντι στους θεσμικούς εμπλεκόμενους φορείς. Αυτή η υποχρέωση για λογοδοσία ποικίλει ανάλογα με τον οργανισμό και με το αν η απόφαση είναι εσωτερική ή εξωτερική. Διαφάνεια – η διαφάνεια οικοδομείται πάνω στην απρόσκοπτη ροή πληροφορίας. Διεργασίες, θεσμοί και πληροφόρηση είναι άμεσα προσβάσιμα από όλους τους ενδιαφερόμενους, ενώ η πληροφόρηση που τους παρέχεται είναι τέτοια ώστε να τους επιτρέπει να τα κατανοήσουν και να τα παρακολουθήσουν.
Δικαιοσύνη	Ισότητα- Όλοι οι άνθρωποι έχουν την ευκαιρία να αυξήσουν ή να διατηρήσουν την ευημερία τους Κράτος δικαίου – τα νομικά πλαίσια πρέπει να είναι δίκαια και να επιβάλλονται με αμεροληψία, ιδιαίτερα οι νόμοι που αφορούν τα ανθρώπινα δικαιώματα.

3. Μεθοδολογία

Ακολουθεί μια περίληψη των μεθόδων που χρησιμοποιήθηκαν για να πραγματοποιηθεί η προπαρασκευαστική Δράση Α9. Η μεθοδολογία της ημερίδας (3.1), των συνεντεύξεων με εμπλεκόμενους φορείς (3.2), των προσωπικών επικοινωνιών και των άτυπων συνεντεύξεων (3.3), και της έρευνας της τοπικής κοινωνίας (3.4). Η αξιοπιστία των αποτελεσμάτων ενισχύεται από τον τριγωνισμό της συλλογής των δεδομένων και την καθολική συμμετοχή των εμπλεκόμενων φορέων στο δείγμα. Στο Κεφάλαιο 4 παρατίθεται περαιτέρω επεξήγηση και αιτιολόγηση της επιλογής των εμπλεκόμενων φορέων μέσα από την περιγραφή και την ανάλυση της δομής διακυβέρνησης.

3.1 Μεθοδολογία ημερίδας

Πραγματοποιήθηκε μια αρχική ανάλυση των εμπλεκόμενων φορέων στα πλαίσια της προπαρασκευαστικής δράσης Α.6 (Διαβούλευση με τους εμπλεκόμενους φορείς), δημιουργήθηκε μια αρχική λίστα εμπλεκόμενων φορέων και οι εμπλεκόμενοι φορείς προσεκλήθησαν να συμμετάσχουν σε ημερίδα στην αρχή του προγράμματος. Για να μεγιστοποιηθεί η συμμετοχή των εμπλεκόμενων φορέων και οι δυνατότητες συμβολής τους, χρησιμοποιήθηκαν διαφορετικές συμμετοχικές μέθοδοι λαμβάνοντας υπόψη τις οδηγίες των μεθόδων διευκόλυνσης του Περιβαλλοντικού Συμβουλίου (2002). Η διαδικασία της ημερίδας, οι συμμετέχοντες και τα αποτελέσματα παρουσιάζονται αναλυτικά στα παραδοτέα της δράσης Α.6. Μολονότι ο πρωταρχικός στόχος δεν ήταν ο προσδιορισμός της δομής διακυβέρνησης και η διατύπωση προτάσεων, κατά τη διάρκεια των συζητήσεων αλλά και στα αποτελέσματα προέκυψαν ζωτικής σημασίας ζητήματα διακυβέρνησης. Τα ζητήματα αυτά έχουν συμπεριληφθεί στην ανάλυση τόσο της δομής διακυβέρνησης όσο και των συστάσεων.

3.2 Συνεντεύξεις με εμπλεκόμενους φορείς

Μετά από γενική αλλά και ειδική κατά περιοχή ανάλυση των εμπλεκόμενων φορέων, που κάλυπτε όλους τους εμπλεκόμενους φορείς με εξουσίες διακυβέρνησης για τον οικότοπο προτεραιότητας 2250* στην Κρήτη και στο Νότιο Αιγαίο, αλλά και σε σχέση με τις λειτουργίες για τη διατήρηση των οικοτόπων προτεραιότητας στην Ελλάδα, έγινε επαφή με σαράντα (40) εμπλεκόμενους φορείς και πάρθηκαν συνεντεύξεις. Χρησιμοποιήθηκε επίσης η τεχνική της “χιονοστιβάδας” και η συλλογή δεδομένων σταμάτησε μόνο όταν οι ερωτώμενοι φορείς δεν είχαν να προτείνουν νέους εμπλεκόμενους φορείς. Από τους 40 εμπλεκόμενους φορείς, συνέντευξη δεν έγινε μόνο με έναν (Υπουργείο Περιβάλλοντος και Δημοσίων Έργων), πράγμα που δηλώνει την ευρωστία του δείγματος.

Πραγματοποιήθηκαν ημιδομημένες συνεντεύξεις που συμπεριελάμβαναν ποιοτικές και ποσοτικές ερωτήσεις. Υποδείγματα των συνεντεύξεων (ερωτήσεις που ετέθησαν) παρουσιάζονται στο Παράρτημα. Οι συνεντεύξεις μαγνητοφωνήθηκαν και στην συνέχεια έγινε η μεταγραφή τους σε βάση δεδομένων. Για τις ποιοτικές απαντήσεις έγινε ανάλυση περιεχομένου (Sarantakos, 1993). Για τα ποσοτικά δεδομένα εφαρμόστηκε περιγραφική στατιστική με τη χρήση του excel (De Vaus, 2007). Η δυνατότητα να προσδιοριστούν οι αρμοδιότητες των εμπλεκόμενων φορέων από τις συνεντεύξεις ήταν αδύνατη. Έτσι διενεργήθηκε ανάλυση της νομοθεσίας που συνδέεται με τη κατανομή αρμοδιοτήτων των διαφορετικών κυβερνητικών φορέων. Αυτό βοήθησε στην ανάλυση της δομής διακυβέρνησης καθώς και στην κωδικοποίηση των εξουσιών διακυβέρνησης που στην συνέχεια χρησιμοποιήθηκε για να προταθούν συστάσεις. Η ανάλυση και η συζήτηση των αποτελεσμάτων παρουσιάζονται στα επόμενα κεφάλαια μαζί και τα αποτελέσματα της ημερίδας και της έρευνας της τοπικής κοινωνίας.

Πίνακας 3.1. Εμπλεκόμενοι φορείς στους οποίους έγινε συνέντευξη και άλλοι συμμετέχοντες στην έρευνα και μέθοδοι.

Εμπλεκόμενοι φορείς στους οποίους έγινε συνέντευξη	Προσωπικές επικοινωνίες
Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων	Μόνιμοι Κατασκηνωτές στην Χρυσή και
Εθνική ΜΚΟ ΑΡΧΕΛΩΝ προστασία της χελώνας	στη Γαύδο
Εθνική ΜΚΟ Ελλάδα Καθαρή	Ιδιοκτήτες λέμβων στη Χρυσή
Εθνική ΜΚΟ Medasset	Ιδιοκτήτες ταβερνών στη Χρυσή Ψαράδες Χρυσής
Ακαδημαϊκός – Καθ. Περιβαλλοντικού Δικαίου	Έρευνα τοπικής κοινωνίας
Ακαδημαϊκός – Μουσείο Φυσικής Ιστορίας	Γαύδος
Ακαδημαϊκός – Καθ. Περιβαλλοντικού Σχεδιασμού	Φαλάσαρνα
Εθνική ΜΚΟ Αειφόρο Αιγαίο	Ιεράπετρα
WWF	Ινναχώρι
Περιφέρεια Κρήτης – Διεύθυνση Δασών	Πελεκάνος
Περιφέρεια Κρήτης - Διεύθυνση Περιβάλλοντος & Σχεδιασμού	Ημερίδα με την τοπική κοινωνία
Διεύθυνση Δασών Χανίων	Γαύδος
Διεύθυνση Δασών Λασιθίου	Ημερίδα με τους εμπλεκόμενους φορείς
Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου – Διεύθυνση Δασών	Βλ. Α.6 για κατάλογο συμμετεχόντων
Διεύθυνση Δασών Δωδεκανήσου – Ρόδος	Έρευνα Επισκεπτών (και συζητήσεις)
Περιφερειακή Δασική Επιθεώρηση Νοτίου Αιγαίου	Κατασκηνωτές και ημερήσιοι επισκέπτες – κεδροδάσος και Χρυσή
Τμήμα Δασών Μήλου – Διεύθυνση Κυκλάδων	
Τμήμα Περιβάλλοντος Νομαρχίας Χανίων	
Οργανισμός Ανάπτυξης Δυτικής Κρήτης	
Τοπική ΜΚΟ Χανίων – Οικολογική Πρωτοβουλία Χανίων	
Διεύθυνση Αρχαιοτήτων Χανίων	
Διεύθυνση Αρχαιοτήτων Λασιθίου	
Λιμεναρχείο Παλαιόχωρας	
Λιμεναρχείο Ιεράπετρας	
Αστυνομικό τμήμα Ιεράπετρας	
Δήμος Ιεράπετρας	
Πυροσβεστική Ιεράπετρας	
Ένωση Κυνηγών Ιεράπετρας	
Τοπική ΜΚΟ Κοινωνία για την Προστασία της Χρυσής	
Τοπική Περιβαλλοντική ΜΚΟ Ιεράπετρας	
Δήμος Πελεκάνου	
Δήμος Κισσάμου	
Κοινότης Γαύδου	
Ένωση Αλιέων Ιεράπετρας	
Αγροτική Ένωση Πλατάνου	
Τμήμα Περιβάλλοντος Νομαρχίας Λασιθίου	
Πολιτική Προστασία – Τμήμα σχεδιασμού εκτάκτων αναγκών Νομαρχίας Χανίων	
Αγροφυλακή Λασιθίου	
Αστυνομικό τμήμα Γαύδου	
Πυροσβεστική Χανίων	

3.3 Προσωπική Επικοινωνία – Άτυπες συνεντεύξεις

Σε πολλές περιπτώσεις οι συνεντεύξεις δεν ήταν κατάλληλες ή ουσιαστικές. Αυτό ίσχυε ιδιαίτερα σε σχέση με την ανάλυση των εμπλεκόμενων φορέων του προς διακυβέρνηση συστήματος. Ωστόσο, για να επιτευχθεί μια συνολική κατανόηση των αλληλεπιδράσεων του “συστήματος διακυβέρνησης” και του “συστήματος προς διακυβέρνηση”, συμπεριλαμβανομένων των αλληλεπιδράσεων και των σχέσεων εξουσίας οι οποίες επηρεάζουν την μακροπρόθεσμη βιωσιμότητα των δράσεων του προγράμματος, οι απόψεις των εμπλεκόμενων φορέων προέκυψαν με τη χρήση μη τυπικών μεθόδων. Ήρθαμε σε επαφή με άτομα που ασκούν επιρροή, είτε επειδή έχουν επιχειρηματικά συμφέροντα, ή κατέχουν γη ή δικαιώματα χρήσης γης, ή έχουν μακρά γνώση των περιοχών. Επίσης συμπεριελήφθησαν στην έρευνα επισκέπτες που διαμένουν σχεδόν μόνιμα στις περιοχές, και έχουν γνώση των περιοχών και δυνατότητα ανάληψης δράσεων την οποία έχουν αποκτήσει απλά και μόνο λόγω της παρουσίας τους και της απουσίας άλλων. Με τους τελευταίους έγιναν συζητήσεις και επισκέψεις στους οικοτόπους στην Κρήτη (Χρυσή, Ελαφονήσι και Γαύδο). Σε όλες τις προσωπικές επικοινωνίες συζητήθηκαν θέματα που αφορούν την κατάλληλη μορφή διακυβέρνησης και τις ευθύνες των διαφόρων εμπλεκόμενων φορέων. Αναφέρθηκαν ζητήματα που συνδέονται με την σκοπιμότητα, την αποδοχή και την μακροπρόθεσμη εφαρμογή των δράσεων του προγράμματος. Όλες οι απόψεις συνοψίζονται στο κεφάλαιο που περιλαμβάνει τη συζήτηση των προτάσεων.

3.4 Έρευνα τοπικής κοινωνίας

Σε μία τυπική ανάλυση της δομής διακυβέρνησης, η αξιοποίηση των απόψεων των τοπικών κοινοτήτων δεν είναι συχνή. Ωστόσο, όταν υιοθετούμε το πλαίσιο της ολοκληρωμένης θεωρίας διακυβέρνησης ως βάση για την ανάλυση, συνειδητοποιούμε τη σημασία που έχει το να συμπεριληφθούν οι απόψεις της τοπικής κοινωνίας ως ένας από τους φορείς που εμπλέκονται στο προς διακυβέρνηση σύστημα. Η έρευνα των τοπικών κοινωνιών πραγματοποιήθηκε στα πλαίσια της προπαρασκευαστικής δράσης Α.6, με την χρήση έρευνας σε νοικοκυριά

για να συγκεντρωθούν πληροφορίες σχετικά τις αντιλήψεις των τοπικών πληθυσμών όσον αφορά τις αξίες, τις απειλές, τις δραστηριότητες που απαιτούνται για τον οικότοπο καθώς και τα επίπεδα περιβαλλοντικής ευαισθησίας και σχέσης με τις περιοχές (Παράρτημα).

Χρησιμοποιήθηκε τυχαίο δείγμα. Για να επιτευχθεί ομοιογενής κάλυψη, διανεμήθηκαν σε σχολεία σε όλους τους σχετικούς δήμους και στη συνέχεια συγκεντρώθηκαν ερωτηματολόγια τα οποία συμπλήρωναν οι ερωτώμενοι μόνοι τους. Από τις διαφορετικές περιοχές της Κρήτης συλλέχθηκε αντιπροσωπευτικό δείγμα. Τα δεδομένα αναλύθηκαν με τη χρήση του excel και του SPSS (επίπεδο εμπιστοσύνης 95% και σφάλμα κάτω από 5%). Στις ανοιχτές ερωτήσεις πραγματοποιήθηκε ανάλυση περιεχομένου με τη χρήση κωδίκων. Επιπλέον, σε ορισμένες περιπτώσεις, πραγματοποιήθηκαν συναντήσεις με τις τοπικές κοινωνίες, οι οποίες επίσης έδωσαν πληροφορίες για την ανάλυση διακυβέρνησης.

Ωστόσο, σε αυτήν την έκθεση παρουσιάζονται μόνο αποτελέσματα σχετικά με συγκεκριμένα συμπεράσματα που αφορούν ζητήματα διακυβέρνησης που προέκυψαν μέσα από τις συνεντεύξεις με τους εμπλεκόμενους φορείς, ως μία μορφή τριγωνισμού και επαλήθευσης ζητημάτων καθώς και εγκυρότητας των συστάσεων.

4. Δομή διακυβέρνησης του οικοτόπου 2250* στην Ελλάδα.

Σε αυτό το Κεφάλαιο παρουσιάζεται μία επισκόπηση του νομικού πλαισίου και της υφιστάμενης δομής διακυβέρνησης όπως ίσχυαν μέχρι το Σεπτέμβριο του 2009. Μολονότι οι σχετικοί οικοτόποι προτεραιότητας βρίσκονται εντός προστατευομένων περιοχών NATURA 2000, δεν έχουν οριστεί Φορείς Διαχείρισης, πράγμα που αντικατοπτρίζει τα ζητήματα διακυβέρνησης στις περισσότερες περιοχές NATURA 2000 στην Ελλάδα. Είναι σημαντικό να σημειώσουμε ότι τη στιγμή της συγγραφής, δεν έχει ακόμα υλοποιηθεί Εθνική Στρατηγική ή Πολιτική για τη Διατήρηση της Βιοποικιλότητας.

Στην έκθεση αυτή δεν παρουσιάζεται εκτεταμένη κάλυψη της νομοθεσίας, καθώς το θέμα έχει μελετηθεί από διαφορετικό συντάκτη και έχει υποβληθεί ξεχωριστά ως μέρος των παραδοτέων της δράσης Α.9 (Παραδοτέο Α.9.1 «Διερεύνηση του νομικού καθεστώτος των οικοτόπων παρακτίων αμμοθινών με είδη κέδρου στην Ελλάδα»). Ωστόσο, έχει διενεργηθεί μια ξεχωριστή επισκόπηση της υπάρχουσας νομοθεσίας και των πολιτικών για τους σκοπούς αυτής της έκθεσης, καθώς οι απόψεις που εκφράζονται στην ενότητα 'Συστάσεις' δεν συμπίπτουν απολύτως με εκείνες που εκφράζονται στο παραδοτέο που αφορά τη διερεύνηση του νομικού καθεστώτος.

Σε αυτή την έκθεση η συντάκτης επιχειρεί να απεικονίσει και τα δύο σενάρια διακυβέρνησης, με ή χωρίς αρχή διαχείρισης, αποδίδοντας εξουσίες διακυβέρνησης σε διαφορετικούς εμπλεκόμενους φορείς, και εξετάζοντας επίσης τις ιδιαιτερότητες, τις αλληλεπιδράσεις και τις εξουσίες του προς διακυβέρνηση συστήματος (Πίνακας 4.1.) Με αυτόν τον τρόπο εντοπίζονται βασικά εμπόδια στην ικανότητα των υφισταμένων συστημάτων διακυβέρνησης να προστατέψουν-διατηρήσουν αποτελεσματικά τους οικοτόπους αυτούς.

Το κύριο εργαλείο διακυβέρνησης μέσω του οποίου επιτυγχάνεται η διατήρηση της βιοποικιλότητας είναι ο Νόμος 2204/1994, με τον οποίο κυρώθηκε η Σύμβαση για τη Βιοποικιλότητα. Ωστόσο, υπάρχει πληθώρα νόμων που θίγουν άμεσα ή έμμεσα τη διατήρηση της βιοποικιλότητας. Το Άρθρο 24 του Ελληνικού Συντάγματος θεωρεί την προστασία του περιβάλλοντος ως υποχρέωση του Κράτους

και ορίζει ως ευθύνη του την υιοθέτηση προληπτικών ή διαχειριστικών μέτρων στα πλαίσια της αειφόρου ανάπτυξης.

Ο Νόμος 1650/1986 ουσιαστικά αποτελεί τον ελληνικό νόμο πλαίσιο για την προστασία του περιβάλλοντος. Έχει όμως επικριθεί για ασάφεια και κακή εφαρμογή (Apostolopoulou & Pantis, 2009). Η ελληνική Δασική Νομοθεσία (Δασικός Κώδικας Ν.Δ. 86/1969, Νόμος 996/1971 και Νόμος 998/1979 όπως τροποποιούνται με το Νόμο 3028/2002) συνεχίζει να έχει σημαντικό ρόλο στη διατήρηση της βιοποικιλότητας. Επιπλέον, σημαντικό νομοθετικό κείμενο για τη διατήρηση των παράκτιων αμμοθινών με είδη *Juniperus spp* 2250* είναι ο Νόμος 2971/2001, ο οποίος αυτή τη στιγμή βρίσκεται υπό αναθεώρηση και αναφέρεται στους νομικούς περιορισμούς που έχουν εφαρμογή στον αιγιαλό και στις παραλίες (“αιγιαλός, παραλία και άλλες διατάξεις”).

Με την Κοινή Υπουργική Απόφαση (ΚΥΑ 33318/3028/1998), έγινε η εναρμόνιση της Ελληνικής νομοθεσίας με την οδηγία 92/43/ΕΟΚ για τους Οικοτόπους. Τροποποιήθηκε με την ΚΥΑ 14849/853/Ε103 ΦΕΚ Β' 645 11.4.2008, η οποία είχε ως στόχο να καθιερώσει σύστημα για την προστασία των οικοτόπων προτεραιότητας και του δικτύου NATURA 2000. Η παραπάνω ΚΥΑ λειτουργεί συμπληρωματικά ως προς την ΚΥΑ 414985/1985 (Μέτρα διαχείρισης της άγριας πτηνοπανίδας), με την οποία έγινε η μεταφορά της Οδηγίας 79/409/ΕΟΚ. Νεώτερα νομοθετικά κείμενα βασιζόμενα σε Οδηγίες του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου θεωρούνται συμπληρωματικά προηγούμενων εθνικών νόμων και προεδρικών διαταγμάτων (Συμπεριλαμβανομένου του Προεδρικού Διατάγματος 80/1990 για την προστασία των φυτικών γενετικών πόρων της χώρας, του ΠΔ 67/1981 για την προστασία της αυτοφυούς χλωρίδας και της άγριας πανίδας, του Νόμου 1469/1950 για τις ιστορικές τοποθεσίες και τις τοποθεσίες ιδιαίτερου φυσικού κάλλους, του ΝΔ 996/1971 για τα εθνικά πάρκα, τα αισθητικά δάση και τα φυσικά μνημεία, του Νόμου 2637/98 για τα καταφύγια άγριας ζωής)

Από το 1986 έως τον Οκτώβριο του 2009, κυρίως αρμόδιοι για την προστασία της φύσης ήταν το Υπουργείο Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων (ΥΠΕΧΩΔΕ) και το Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων (ΥΠΑΑΤ). Η δικαιοδοσία του τελευταίου προκύπτει μέσω της ύπαρξης δασικής νομοθεσίας (ΝΔ

86/1969 and ΝΔ 996/1971). Ο Νόμος 1650/86 για τον χαρακτηρισμό των προστατευόμενων περιοχών και την ενσωμάτωση της Οδηγίας 79/409 σε Εθνικό Νόμο απαιτεί την εκπόνηση Ειδικής Περιβαλλοντικής Μελέτης η οποία ακολουθείται από Κοινή Υπουργική Απόφαση και τελικά από Προεδρικό Διάταγμα που επικυρώνεται από το Συμβούλιο της Επικρατείας και υπογράφεται από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας. Από την εφαρμογή της Οδηγίας για τους Οικοτόπους το 1998, η οποία συνδέθηκε με την καθιέρωση περιοχών NATURA 2000 με το Νόμο 1650/86, το ΥΠΕΧΩΔΕ απέκτησε αρμοδιότητες νομοθετικές και αρμοδιότητες σχεδιασμού όσον αφορά τη διατήρηση της βιοποικιλότητας. Ωστόσο, αρμοδιότητες για την εκπόνηση ειδικών περιβαλλοντικών μελετών, οι οποίες οδηγούν στο χαρακτηρισμό περιοχών ως προστατευόμενων, έχουν εκχωρηθεί σε όλα τα επίπεδα της κυβέρνησης, και μπορούν να αναλυθούν από Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης. Με το Νόμο 2742/99, έχει δοθεί στους Φορείς Διαχείρισης η ευθύνη του σχεδιασμού, της παρακολούθησης και της επιστημονικής έρευνας στις προστατευόμενες περιοχές. Οι Φορείς Διαχείρισης λειτουργούν ως αυτόνομες νομικές οντότητες άμεσα υπόλογες στο ΥΠΕΧΩΔΕ, ωστόσο, δεν τους έχουν δοθεί εξουσίες επιβολής της νομοθεσίας.

Ο σχεδιασμός και οι νομοθετικές αρμοδιότητες σχετικά με θέματα βιοποικιλότητας και γενετικών πόρων αποτελούν επίσης αρμοδιότητες του ΥΠΑΑΤ. Από τον Οκτώβριο του 2009, η Γενική Διεύθυνση Δασών έχει μεταφερθεί στο νέο Υπουργείο Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής. Επί του παρόντος, το Περιβάλλον και τα Δάση αποτελούν ακόμα δύο διαφορετικές Διευθύνσεις και στα κατώτερα επίπεδα, περιφερειακό και νομαρχιακό, παραμένουν διακριτές οντότητες. Ωστόσο, αυτή είναι περίοδος συνεχιζόμενων διαρθρωτικών αλλαγών, οπότε υπάρχει πεδίο για αλλαγές που θα οδηγήσουν σε υψηλότερο βαθμό ολοκλήρωσης.

Το Υπουργείο Ναυτιλίας και Νησιωτικής Πολιτικής, μέσω των περιφερειακών αρχών, έχουν την ευθύνη για την παρακολούθηση και την επιβολή της νομοθεσίας συμπεριλαμβανομένου του σχεδιασμού εκτάκτων αναγκών για τις παράκτιες ζώνες και τη θάλασσα, πράγμα το οποίο αφορά και τις περιοχές του οικότοπου προτεραιότητας 2250*. Το Υπουργείο Εξωτερικών είναι υπεύθυνο για την

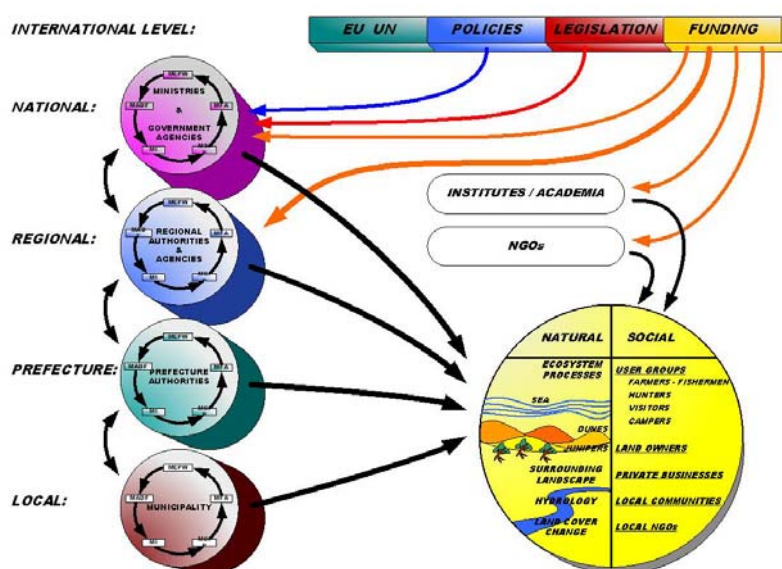
παρακολούθηση και την υποβολή αναφορών για την πορεία της εφαρμογής διεθνών συμβάσεων και συμφωνιών. Ωστόσο, την ευθύνη για την εφαρμογή και την επιβολή της περιβαλλοντικής νομοθεσίας έχουν αποκλειστικά οι Περιφερειακές και Νομαρχιακές Αρχές οι οποίες υπάγονται στο Υπουργείο Εσωτερικών. Επιπλέον, μολονότι αρμόδιο για την ανάπτυξη της νομοθεσίας, για τη χωροταξία και τον έλεγχο της δόμησης είναι πρωτίστως το ΥΠΕΧΩΔΕ, την ευθύνη για την επιβολή της νομοθεσίας έχουν αποκλειστικά οι Περιφερειακές Αρχές, ενώ το ΥΠΕΧΩΔΕ δεν έχει εξουσία παρέμβασης σχετικά με την εφαρμογή και την επιβολή της νομοθεσίας.

Βασιζόμενοι στην επισκόπηση των βασικών πολιτικών και της νομοθεσίας που συνδέονται με τη διατήρηση της βιοποικιλότητας, μπορούμε να προχωρήσουμε σε μία απλουστευτική απεικόνιση της δομής διακυβέρνησης για οποιοδήποτε οικότοπο προτεραιότητας στην Ελλάδα, που αποκαλύπτει τον εγγενώς σύνθετο χαρακτήρα της πολυεπίπεδης διακυβέρνησης για τη διατήρηση της βιοποικιλότητας (Σχήμα 4.1 και Σχήμα 4.2). Η ανάλυση των διαφορετικών αρμοδιοτήτων που έχουν οι εμπλεκόμενοι φορείς σε διαφορετικά επίπεδα αποκαλύπτει τις αδυναμίες και τα εμπόδια με τα οποία έρχεται αντιμέτωπη η αποτελεσματική διακυβέρνηση για τη διατήρηση της βιοποικιλότητας στην Ελλάδα.

Το σχήμα 4.1 απεικονίζει τις αλληλεπιδράσεις και την πολυπλοκότητα που συνδέονται με την πολυεπίπεδη διακυβέρνηση. Σε διεθνές επίπεδο, τα Ηνωμένα Έθνη και σε μεγαλύτερο βαθμό η Ευρωπαϊκή Επιτροπή μέσω της περιβαλλοντικής νομοθεσίας και των πολιτικών για τη διατήρηση της βιοποικιλότητας έχουν σημαντικές νομοθετικές εξουσίες που επηρεάζουν την εθνική πολιτική και νομοθεσία. Η Ελλάδα είναι ανάμεσα στους αργοπορημένους όσον αφορά την περιβαλλοντική πολιτική και έχει κατηγορηθεί ότι πάσχει από το Μεσογειακό σύνδρομο καθώς λειτουργεί όχι προληπτικά αλλά εκ των υστέρων όσον αφορά την ανάπτυξη και την εφαρμογή της περιβαλλοντικής πολιτικής (Koutalakis, 2004; Borzel, 2003). Ωστόσο, η ΕΕ έχει επιφέρει μια σειρά από άλλες σημαντικές αλλαγές σε επίπεδο διακυβέρνησης μέσω των χρηματοδοτήσεων. Οι διαρθρωτικές αλλαγές τις οποίες επέφεραν οι πολιτικές αποκέντρωσης της ΕΕ, που έδωσαν αυξημένη αυτονομία στις περιφέρειες, μεταξύ άλλων όσον αφορά την χρηματοδότηση από την ΕΕ αυξάνοντας στη συνέχεια τη δυνατότητα των περιφερειακών αρχών να

διενεργούν δαπάνες, οδήγησαν σε μία σειρά αλλαγών σε επίπεδο διακυβέρνησης. Η ικανότητα των θεσμών και των ΜΚΟ να είναι αποδέκτες της Ευρωπαϊκής χρηματοδότησης για την προστασία της φύσης αύξησε τη πολυπλοκότητα και μετέβαλε τις σχέσεις διακυβέρνησης και τις αλληλεπιδράσεις στη διατήρηση της φύσης.

Σχήμα 4.1. Πολυεπίπεδη διάθρωση και πολυπλοκότητα της Διακυβέρνησης

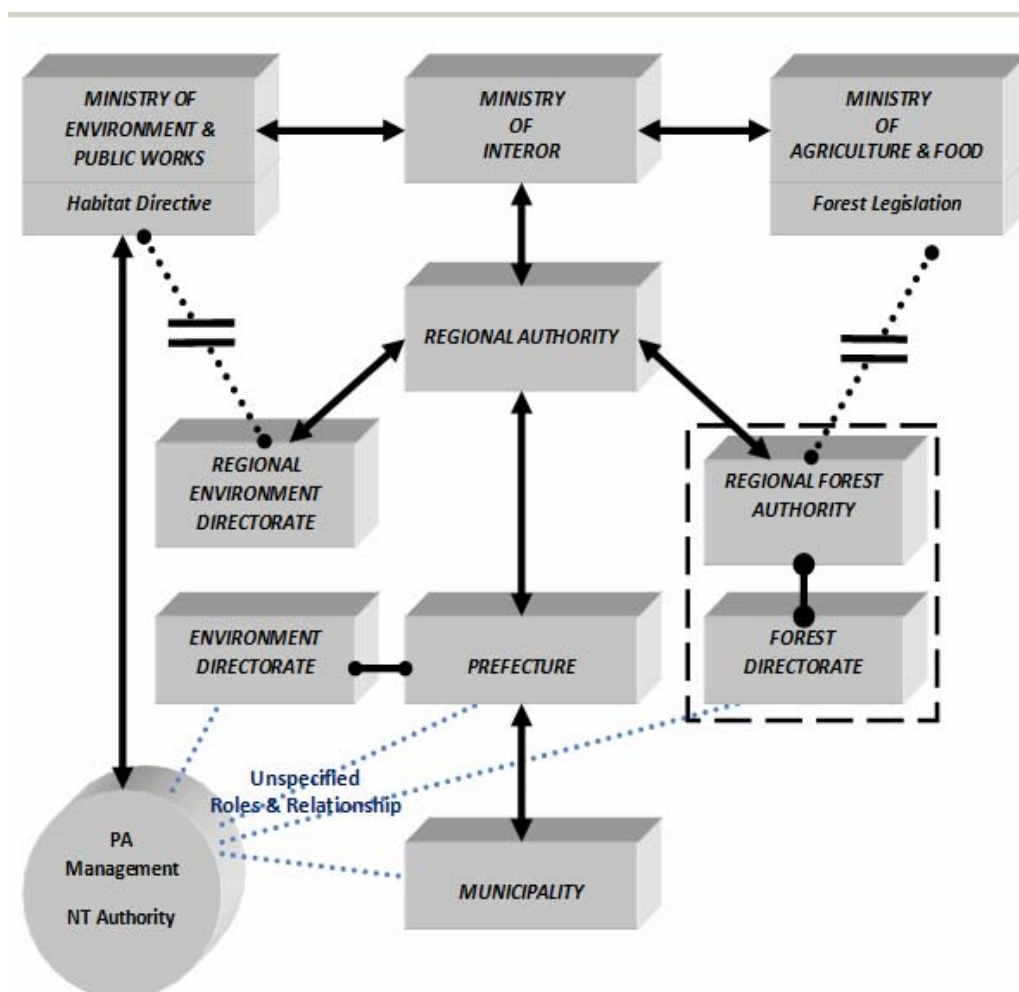

Εμφανέστερα παραδείγματα είναι η χρηματοδότηση των Φορέων Διαχείρισης αποκλειστικά από την ΕΕ και οι Ειδικές Περιβαλλοντικές Μελέτες οι οποίες έχουν ανατεθεί κυρίως σε εξωτερικούς συνεργάτες και ακαδημαϊκά ιδρύματα. Οι μελέτες αυτές έχουν επικριθεί για την ποιότητά τους τόσο κατά τη διαβούλευση κατά τη διάρκεια της εκπόνησής τους, όσο και κατά την διάρκεια των συνεντεύξεων καθώς επίσης και στη βιβλιογραφία (Apostoloroulou & Pantis, 2009).

Η πρόσβαση των πολιτών ή των ΜΚΟ στην περιβαλλοντική δικαιοσύνη μέσω της ΕΕ και η ικανότητά τους να παραπέμπουν την κυβέρνηση στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο για περιβαλλοντικές υποθέσεις, έχει επιφέρει μια αλλαγή στις σχέσεις εξουσίας παίζοντας σε πολλές περιπτώσεις το ρόλο του Περιβαλλοντικού Επιτηρητή.

Μία εξέταση του Σχήματος 4.2. το οποίο απεικονίζει τη διάρθρωση της διακυβέρνησης και τις εξουσίες των φορέων που εμπλέκονται στην διατήρηση των περιοχών NATURA 2000 στην Ελλάδα και του οικότοπου προτεραιότητας 2250*, εντοπίζει σοβαρά εμπόδια σε επίπεδο κάθετης ολοκλήρωσης όσον αφορά την αποτελεσματική διακυβέρνηση των περιοχών αυτών.

Σχήμα 4.2. Διάρθρωση της Διακυβέρνησης των Κυρίων Εμπλεκόμενων Φορέων – απεικόνιση εμποδίων στην οριζόντια και κάθετη ολοκλήρωση

Όπως φαίνεται από το Σχήμα 4.2 και τον Πίνακα 4.1, το ΥΠΕΧΩΔΕ και το ΥΠΑΑΤ σε εθνικό επίπεδο έχουν εξουσίες σχεδιασμού, ανάπτυξης περιβαλλοντικής νομοθεσίας, υιοθέτησης Ειδικών Περιβαλλοντικών Μελετών και εξουσιοδότησης των Φορέων Διαχείρισης. Ωστόσο, επειδή δεν έχουν εξουσίες επιβολής πάνω στις

Περιφερειακές, Νομαρχιακές και Τοπικές Αρχές, οι οποίες υπάγονται στο Υπουργείο Εσωτερικών, η ικανότητά τους να επηρεάζουν την αποτελεσματική διαχείριση και διατήρηση των οικοτόπων προτεραιότητας είναι σημαντικά μειωμένη.

Πίνακας 4.1. Αποτελέσματα της ανάλυσης των εξουσιών κατά κατηγορία εμπλεκόμενων φορέων στην περίπτωση που δεν υπάρχει Φορέας Διαχείρισης και Ειδική Περιβαλλοντική Μελέτη.

+

ΝΑΙ

~

ΥΠΟ ΠΡΟΥΠΟΘΕΣΕΙΣ

+

~

ΝΑΙ
ΥΠΟ ΠΡΟΥΠΟΘΕΣΕΙΣ

-

ΟΧΙ

-

~

ΟΧΙ
ΥΠΟ ΠΡΟΥΠΟΘΕΣΕΙΣ

ΕΞΟΥΣΙΕΣ
ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ

ΡΥΘΜΙΣΤΙΚΕΣ
ΕΞΟΥΣΙΕΣ

ΕΚΤΕΛΕΣΤΙΚΕΣ ΕΞΟΥΣΙΕΣ

ΦΥΣΙΚΗ
ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΑ

ΝΟΜΙΚΗ
ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΑ

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ
ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΑ

ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΑ
ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑΣ
ΕΣΟΔΩΝ

ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΣΕ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ

ΓΕΝΙΚΕΣ

ΕΙΔΙΚΕΣ

ΕΞΟΥΣΙΑ
ΣΥΝΑΦΗΣ
ΣΥΜΦΩΝΙΩΝ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΑ

Ε.Ε.

ΕΘΝΙΚΕΣ Μ.Κ.Ο.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑ

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΕΣ

ΝΟΜΑΡΧΙΕΣ

ΔΗΜΟΙ

ΚΟΙΝΟΤΗΤΕΣ

ΤΟΠΙΚΕΣ Μ.Κ.Ο.

ΧΡΗΣΤΕΣ

ΙΔΙΩΤΙΚΟΣ ΤΟΜΕΑΣ

+

+

-

-

+

~

+

+

-

-

+

-

+

-

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

+

~

Ωστόσο, ακόμα και αυτός ο ρόλος περιορίζεται στην περίπτωση που δεν έχει εκπονηθεί και υιοθετηθεί Ειδική Περιβαλλοντική Μελέτη, καθώς δεν υπάρχουν νομικοί περιορισμοί όσον αφορά την προστασία του περιβάλλοντος ή καθορισμένες από το νόμο χρήσεις γης και δραστηριότητες, επί των οποίων να βασιστεί ο σχεδιασμός των απόψεων της διαβούλευσης. Αυτό ισχύει επίσης για τις περιφερειακές και τοπικές αρχές, και εξεφράσθη πολλές φορές κατά τη διάρκεια των συνεντεύξεων ως σημαντικό ζήτημα. Όσον αφορά τις Αρχές να διενεργούν

δαπάνες, μολονότι τα Υπουργεία έχουν τον έλεγχο των προϋπολογισμών και σημαντική επιρροή στην κατανομή των Ευρωπαϊκών χρηματοδοτήσεων, η αδυναμία τους να παρακολουθούν την πρόοδο και να ασκούν κάποια επίδραση επί τόπου θεωρήθηκε ως περιοριστικός παράγοντας. Διαπιστώθηκε από τις συνεντεύξεις ότι οι φορείς εθνικού επιπέδου καθώς και εθνικές ΜΚΟ επίσης έχουν περιορισμένες δυνατότητες πρόσβασης σε επιτόπια πληροφόρηση, ειδικά όσον αφορά τις πληροφορίες που συνδέονται με το συγκεκριμένο πλαίσιο και που απαιτούνται για να προχωρήσουν σε αποτελεσματικές διαχειριστικές αποφάσεις. Όταν ρωτήθηκαν για τις κύριες απειλές, το καθεστώς και τις αξίες της περιοχής, δήλωσαν ότι υπάρχει έλλειψη πληροφόρησης σχετικά με την κατάσταση. Αυτό ίσχυε επίσης και για τις Αρχές της Περιφέρειας όλες εκ των οποίων δήλωσαν αδυναμία την οποία απέδωσαν σε οικονομικούς περιορισμούς οι οποίοι δεν τους επιτρέπουν να κάνουν επιτόπιες επισκέψεις.

Η απουσία παρακολούθησης σχετικά με το καθεστώς και τις απειλές καθώς και με την αποτελεσματικότητα της διαχείρισης των οικοτόπων προτεραιότητας και των περιοχών NATURA 2000 εν γένει ήταν συχνό φαινόμενο. Όλοι οι εμπλεκόμενοι φορείς όταν ρωτήθηκαν αν διενεργούσαν παρακολούθηση δήλωσαν είτε ότι δεν το κάνουν είτε ότι το κάνουν σε εθελοντική βάση ή για συγκεκριμένους σκοπούς. Στον Πίνακα 4.1. η δυνατότητα πρόσβασης σε πληροφορία έχει ταξινομηθεί σε δύο κατηγορίες, αυτή της πληροφόρησης σχετικά με το συγκεκριμένο πλαίσιο, δηλαδή τις απειλές, τις αξίες και τα χαρακτηριστικά (κοινωνικά, διακυβέρνησης, περιβαλλοντικά, οικονομικά) του προς διακυβέρνηση συστήματος και αυτή της γνώσης σχετικά με τη θεωρία της αποτελεσματικής διαχείρισης ενός τόπου όσον αφορά τα μέτρα διατήρησης που θα διασφαλίσουν την προστασία της βιοποικιλότητας. Ο ακαδημαϊκός τομέας είχε προφανώς τις μεγαλύτερες εξουσίες όσον αφορά το τελευταίο σημείο, που σε συνδυασμό με τις εξουσίες διενέργειας δαπανών μέσω των προγραμμάτων χρηματοδότησης θα μπορούσαν να επιτρέψουν την προστασία των περιοχών. Ωστόσο, καθώς απουσιάζουν οι εξουσίες επιβολής, το κλειδί για την επιτυχία είναι η συνεργασία ανάμεσα σε περιφερειακές, νομαρχιακές και τοπικές αρχές καθώς και σε εμπλεκόμενους φορείς του προς διακυβέρνηση συστήματος που έχουν εξουσίες επιβολής (Πίνακας 4.1).

Όταν ερωτήθηκαν ποιος έχει την μεγαλύτερη εξουσία εν γένει και άρα τη μεγαλύτερη ευθύνη, η πλειονότητα των εμπλεκόμενων φορέων υπέδειξε τις δασικές υπηρεσίες και τις δημοτικές αρχές. Τη θέση αυτή αποδέχτηκαν επίσης και οι ερωτηθέντες των συγκεκριμένων φορέων. Ωστόσο, μια σειρά από θέματα δυνατοτήτων παρουσιάστηκαν ως εμπόδιο για τη μη χρήση των εξουσιών αυτών. Ως δυνατότητα (capacity) εννοούμε τα επίπεδα δεξιοτήτων (competence), ικανότητας (ability) και ειδικών γνώσεων (skills) που είναι απαραίτητα για να τεθούν και να επιτευχθούν οι στόχοι (Balint, 2006). Μολονότι οι αναφορές στη σημασία της δυνατότητας είναι συχνές στον τομέα της ανάπτυξης (Enemark και Ahene 2003, Αναπτυξιακό Πρόγραμμα των Ηνωμένων Εθνών 2002), η έννοια είναι σύνθετη (Honadle 1981). Η ουσιαστική δυνατότητα σαφώς περιλαμβάνει σχετικές, ειδικές διαχειριστικές και πολιτικές γνώσεις. Ο εντοπισμός των περιορισμών σε αυτές τις περιοχές μπορεί να είναι σχετικά εύκολος, αλλά η αντιμετώπισή τους παρουσιάζει πολλές προκλήσεις (Hough, 2007). Ωστόσο, η έννοια δυνατότητα περιλαμβάνει και μη απτά χαρακτηριστικά όπως την διάθεση δράσης, την επιμονή, την ανθεκτικότητα, την εμπιστοσύνη, την αισιοδοξία, την ανοιχτή στάση απέναντι στην αλλαγή, και ούτω καθ' εξής. Αυτά τα χαρακτηριστικά είναι δυσκολότερο και να αξιολογηθούν και να ενισχυθούν (Balint, 2006). Μολονότι, σε τελική ανάλυση η δυνατότητα συνδέεται με τους ανθρώπους, η έρευνα δείχνει ότι οι ατομικές δυνατότητες ενισχύονται ή περιορίζονται από το οργανωτικό και το κοινωνικό περιβάλλον στο οποίο λειτουργούν οι άνθρωποι. Έτσι, υπάρχουν κόμβοι ανάδρασης μεταξύ των ατομικών, οργανωσιακών και κοινωνικών δυνατοτήτων. Επί πλέον, μολονότι υπάρχουν οπωσδήποτε δεξιότητες που έχουν γενική εφαρμογή, οι συγκεκριμένες δυνατότητες που απαιτούνται για την επίτευξη στόχων σε προγράμματα προστασίας της φύσης ποικίλουν κατά περίπτωση (Balint, 2006). Η ύπαρξη αυτών των παραλλαγών έγινε σαφής κατά τη διάρκεια των συνεντεύξεων και της συλλογής δεδομένων σε αυτό το πρόγραμμα και για αυτό συζητούνται και εδώ. Όπως φαίνεται στον Πίνακα 4.1, η πλειονότητα των εξουσιών κατατάσσονται στην κατηγορία «υπό ορισμένες συνθήκες». Όταν εξετάζουμε την οριζόντια ολοκλήρωση της διάρθρωσης διακυβέρνησης που έχει κυρίως σημασία σε επίπεδο τόπου, παρατηρούμε τη δυνητική διαθεσιμότητα των εξουσιών, αλλά εντοπίζουμε και μία σειρά από δυνητικά εμπόδια καθώς και ακραία πολυπλοκότητα.

Ας δούμε το παράδειγμα της Χρυσής, η οποία από πλευράς νομοθεσίας είναι ένα ιδιαίτερα προστατευόμενο νησί που έχει κηρυχτεί αναδασωτέο και υπόκειται στη δασική νομοθεσία, η οποία θεωρητικά απαγορεύει κάθε μορφή δόμησης. Έχει επίσης ανακηρυχθεί αρχαιολογική περιοχή, περιοχή του NATURA 2000, και καθώς είναι μικρό νησί θα έπρεπε επίσης να προστατεύεται από το Λιμενικό Σώμα. Ωστόσο, καθώς δεν έχει υιοθετηθεί Ειδική Περιβαλλοντική Μελέτη και Σχέδιο Διαχείρισης περιορίζεται η δυνατότητα των Υπηρεσιών από το επίπεδο υπουργείου έως αυτό της νομαρχίας έστω και να προτείνουν ειδικά μέτρα. Η απουσία νομικού καθορισμού των ορίων των ακτών οδηγεί σε σύγχυση σχετικά με τις ευθύνες του Λιμενικού του Δήμου και των Αστυνομικών αρχών. Νομικά, η μόνη αρχή με δικαίωμα παρέμβασης στο νησί είναι η Διεύθυνση Δασών. Αυτή όμως βρίσκεται σε άλλη πόλη 60km μακριά συν 40 λεπτά διαδρομή με το καραβάκι και, σύμφωνα με δήλωσή της, πάσχει και από έλλειψη προσωπικού. Την ευθύνη για την περισυλλογή των απορριμμάτων έχει ο δήμος, ο οποίος όμως δεν έχει αρμοδιότητες σχεδιασμού ή επιβολής του νόμου. Δεν έχει επίσης τη δυνατότητα να έχει δραστηριότητες που αποφέρουν έσοδα ούτε την δυνατότητα να δρα επί τόπου. Εξασφαλίζει μαζί με το λιμεναρχείο κάποια έσοδα από την πώληση των εισιτηρίων στο καραβάκι προς το νησί με τη μορφή προμήθειας. Έτσι, όσο περισσότεροι άνθρωποι επισκέπτονται το νησί, τόσο μεγαλύτερα τα έσοδα των τοπικών αρχών και του λιμεναρχείου. Εδώ διακρίνουμε μία σαφή σύγκρουση συμφερόντων όσον αφορά τις δράσεις διατήρησης της βιοποικιλότητας, στις οποίες συγκαταλέγεται και η μείωση του αριθμού των επισκεπτών, κλπ. Έχοντας αυτό κατά νου, καθώς και την αδυναμία οποιασδήποτε από τις άλλες αρχές να επισκεφθούν τον τόπο και να αναλάβουν δράση, είναι βέβαιο ότι, όποιος νόμος και αν ψηφιστεί, θα καταπατηθεί. Η εμπλοκή του προς διακυβέρνηση συστήματος και της πρωτοβάθμιας αυτοδιοίκησης, όπως το λιμεναρχείο και ο δήμος, καθώς και η διαβούλευση με αυτά αποτελούν απαραίτητη προϋπόθεση για να μπορούμε να ελπίζουμε στην υλοποίηση και την μακροπρόθεσμη βιωσιμότητα οποιωνδήποτε από τις δράσεις προστασίας του JUNICOAST.

Παρατέθηκε το παράδειγμα της Χρυσής όχι για να επικριθούν τις δράσεις οποιουδήποτε από τους εμπλεκόμενους φορείς, αλλά για να επιδειχθούν οι

ελλείψεις της δομής διακυβέρνησης και της κατανομής των εξουσιών με σκοπό να γίνουν ρεαλιστικές προτάσεις. Η ανάλυση δείχνει σαφώς ότι υπάρχουν ισχυρά σημεία στην δυνατότητα δράσης που έχει το «προς διακυβέρνηση σύστημα». Ωστόσο, βάσει των αποτελεσμάτων των συνεντεύξεων και των συζητήσεων, στερείται καθοδήγησης όσον αφορά κατευθυντήριες οδηγίες, σαφούς σχεδίου διακυβέρνησης, γεγονός για το οποίο ευθύνονται οι περιορισμοί του συστήματος κυβέρνησης και η απουσία εξουσιών επιβολής του νόμου. Οπότε καταλήγουμε ότι η έλλειψη κάθετης ολοκλήρωσης ανάμεσα στις κυβερνητικές αρχές σε εθνικό και σε τοπικό επίπεδο εξασθενεί σημαντικά τη διακυβέρνηση, η οποία, σύμφωνα με τους Balint & Mashinya (2006) και Hulme & Murphee (2001), αφήνει περιθώριο σε άλλους να σφετεριστούν ένα ποσοστό των εσόδων από τοπικά προγράμματα και δραστηριότητες προστασίας ή άλλως ειπείν να ασκήσουν την εξουσία τους εις βάρος της τοπικής κοινωνίας και του προς διακυβέρνηση συστήματος εν γένει. Από την ανάλυση των αρμοδιοτήτων στην υπάρχουσα δομή διακυβέρνησης, γίνεται σαφές ότι υπάρχει έλλειψη κάθετης και οριζόντιας ολοκλήρωσης που, λαμβάνοντας υπόψη τον κατακερματισμό των διαφόρων εξουσιών, οδηγεί σε αδυναμία του συστήματος, η οποία μεταφράζεται σε αδυναμία προστασίας των σχετικών οικοτότων προτεραιότητας.

Κατά τη διάρκεια των συνεντεύξεων όταν τους ζητήθηκε να κάνουν προτάσεις για να αντιμετωπιστούν τα παραπάνω ζητήματα, πολλοί από τους εμπλεκόμενους φορείς ιδιαίτερα σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο, πρότειναν τη δημιουργία Φορέων Διαχείρισης όπως απαιτείται από το νόμο. Ωστόσο, όπως φαίνεται και στο Σχήμα 4.2, κάτι τέτοιο δεν είναι κατ' ανάγκη πανάκεια και θα πρέπει να υπάρξει ένας αριθμός προϋποθέσεων και συμπληρωματικών μέτρων για να διασφαλιστεί η αποτελεσματική διαχείριση και προστασία των περιοχών αυτών. Η ανάλυση των νομικά καθορισμένων αρμοδιοτήτων και εξουσιών των διαφορετικών κυβερνητικών εμπλεκόμενων φορέων, συμπεριλαμβανομένων και εκείνων των Φορέων Διαχείρισης, δείχνει ότι υπάρχει πολυπλοκότητα και κατάτμηση ακόμα και μετά την ίδρυση τέτοιων Φορέων για οποιαδήποτε περιοχή. Από τη φύση τους, οι Φορείς Διαχείρισης είναι αυτόνομες νομικές οντότητες υπόλογες απευθείας το ΥΠΕΧΩΔΕ, πράγμα που τις τοποθετεί ψηλά στην δομή διακυβέρνησης και οδηγεί τελικά στην

απομόνωσή τους (βλ. σχήμα 4.2). Αυτή η θέση εντός της δομής διακυβέρνησης τις υποτάσσει σε όλους τους περιορισμούς που αντιμετωπίζει το ίδιο το ΥΠΕΧΩΔΕ, και κυρίως σε αυτούς που συνδέονται με την απουσία εξουσιών επιβολής του νόμου. Ο αυτόνομος χαρακτήρας τους, ωστόσο, τους εξασφαλίζει έναν κάποιο βαθμό ευελιξίας, όσον αφορά τις δαπάνες και τη σύναψη συμβάσεων καθώς και δραστηριότητες που αποφέρουν έσοδα. Οι αρμοδιότητες ανάπτυξης τρόπων ελέγχου και επιβολής του νόμου, ωστόσο, βρίσκονται κατατμημένες ανάμεσα σε διαφορετικές τοπικές και περιφερειακές αρχές. Έτσι, η δημιουργία ενός Φορέα Διαχείρισης, του οποίου η οργάνωση και η λειτουργία απαιτούν χρήματα, και ο οποίος δεν έχει τη δυνατότητα να αναλαμβάνει δράση χωρίς την προηγούμενη συναίνεση και συνεργασία της Δασικής Υπηρεσίας, θέτει το ερώτημα της επάρκειας της καθιέρωσής του ως μέτρου που θα διασφαλίσει την μακροπρόθεσμη προστασία των περιοχών αυτών. Αναμφίβολα η αξία της ανάπτυξης ενός Διαχειριστικού Σχεδίου που να συνδέεται με τις περιοχές NATURA 2000 και τους Φορείς Διαχείρισης δεν αμφισβητείται. Ωστόσο, τα αποτελέσματα αυτής της μελέτης καταδεικνύουν ότι τα θεμελιώδη ζητήματα τα οποία πρέπει να ξεπεραστούν πηγαίνουν ακόμα πιο βαθιά.

Βάσει των παραπάνω, και για να προκύψουν συστάσεις για τη βελτίωση της διακυβέρνησης οι οποίες θα επέτρεπαν τη μακροπρόθεσμη βιωσιμότητα των δράσεων του προγράμματος JUNICOAST, προτείνεται και διενεργείται παρακάτω αξιολόγηση των αρχών της καλής διακυβέρνησης που αναφέρονται στο Κεφάλαιο 2 σε αντιπαραβολή με τα αποτελέσματα αυτής της μελέτης, για τον εντοπισμό των βασικών εμποδίων, ώστε να μπορούν να προταθούν μέτρα για τη βελτίωση της διακυβέρνησης αυτών των περιοχών, η οποία είναι σαφώς προβληματική.

5. Αξιολόγηση της διακυβέρνησης και συστάσεις για βελτίωση.

Τα αποτελέσματα της έρευνας που πραγματοποιήθηκε με τη χρήση των μεθόδων που περιγράφηκαν στο Κεφάλαιο 3 παρουσιάζονται σε αυτό το κεφάλαιο για να λειτουργήσουν ως ανάλυση της κατάστασης και αξιολόγηση της διακυβέρνησης του οικοτόπου προτεραιότητας 2250* απουσία Φορέα Διαχείρισης και Διαχειριστικού Σχεδίου σύμφωνα με τα προβλεπόμενα για τις περιοχές NATURA 2000. Προτείνεται η χρήση των πέντε αρχών της καλής διακυβέρνησης (Νομιμότητα & Έκφραση Απόψεων, Καθοδήγηση, Υποχρέωση Λογοδοσίας, Απόδοση και Αμεροληψία) για να δομηθούν η ανάλυση και οι προτάσεις, οι οποίες θα προαγάγουν την μακροπρόθεσμη βιωσιμότητα των αποτελεσμάτων του προγράμματος και θα βοηθήσουν στην επίτευξη του στόχου του, που είναι η αποτελεσματική διατήρηση του οικοτόπου. Στον πίνακα 5.1 ιεραρχούνται τα βασικά εμπόδια στην αποτελεσματική διακυβέρνηση προστατευόμενων περιοχών όπως γίνονται αντιληπτά από τους εμπλεκόμενους φορείς. Σε επόμενες ενότητες γίνεται σχολιασμός των ζητημάτων που ετέθησαν ανάλογα με το κατά πόσο άπτονται του θέματος.

Πίνακας 5.1 Ιεράρχηση των συχνότερων εμποδίων στην αποτελεσματική διακυβέρνηση ΠΠ σύμφωνα με αντίληψη των Εμπλεκόμενων Φορέων

1 ^ο Έλλειψη προσωπικού
2 ^ο Έλλειψη σαφούς δομής διακυβέρνησης
3 ^ο Έλλειψη σαφούς κατανομής καθηκόντων
4 ^ο Έλλειψη παρακολούθησης και αξιολόγησης
5 ^ο Κατάτμηση καθηκόντων
6 ^ο Έλλειψη κατανομής ευθυνών - λογοδοσίας
7 ^ο Έλλειψη καταρτισμένου προσωπικού
8 ^ο Έλλειψη επικοινωνίας με εμπλεκόμενους φορείς
9 ^ο Έλλειψη Διαφάνειας

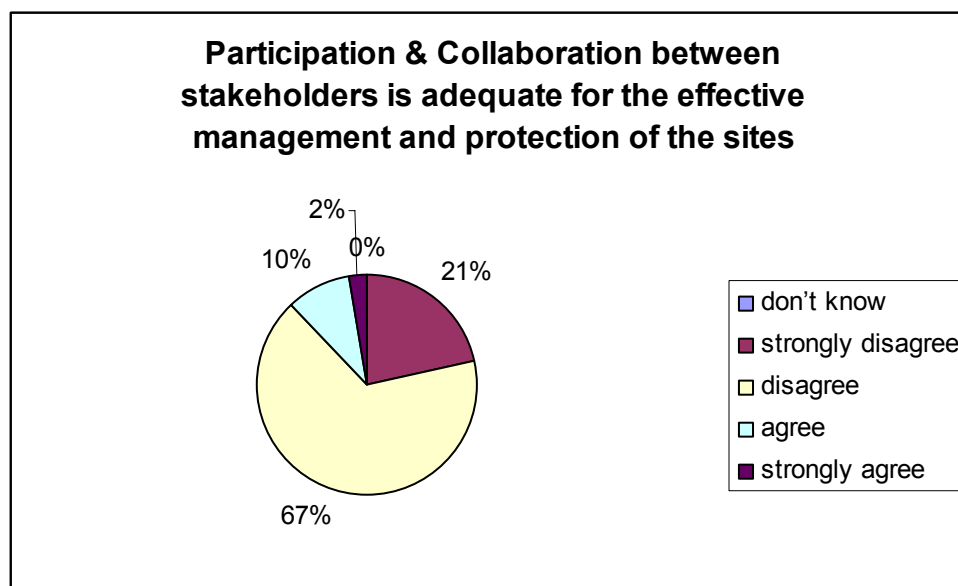
5.1 Νομιμότητα & Έκφραση Απόψεων

Η εκπλήρωση της αρχής της **νομιμότητας και έκφρασης απόψεων** απαιτεί τη συμμετοχή και τη διάθεση συναίνεσης (βλ. Πίνακα 2.1). Αναλύεται η τρέχουσα συμμόρφωση προς αυτές τις αρχές στις περιοχές NATURA 2000 που εξετάζει το πρόγραμμα, καθώς και οι συστάσεις που αφορούν περαιτέρω δράσεις που απαιτούνται σύμφωνα με τους όρους χρηματοδότησης του Junicoast για να διασφαλιστεί η μακροπρόθεσμη βιωσιμότητα των δράσεων προστασίας.

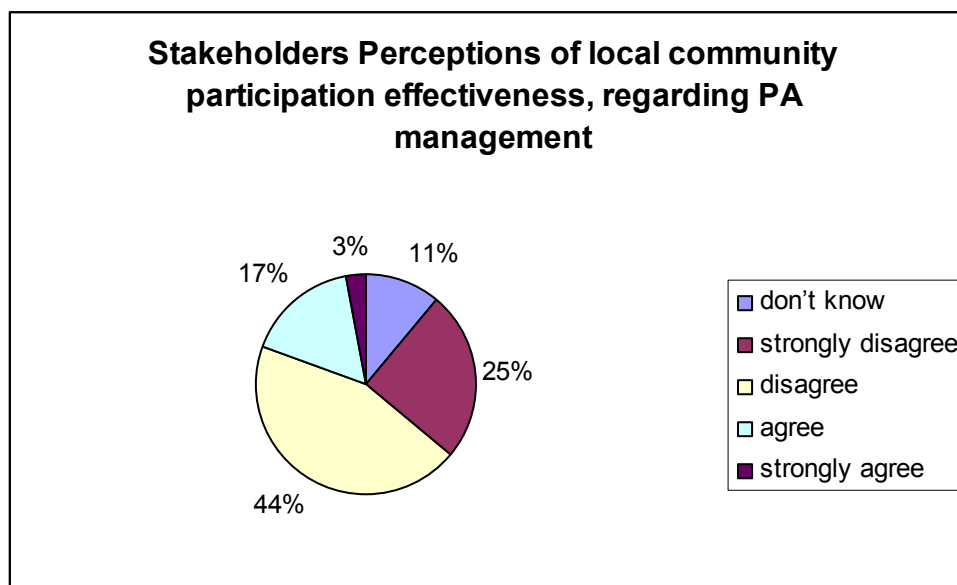
Τα αποτελέσματα αυτή της μελέτης έδειξαν ότι η «συμμετοχή» είναι συνολικά προβληματική. Στην ερώτηση αν η συμμετοχή και η συνεργασία ανάμεσα στους εμπλεκόμενους φορείς «αναφερόμενοι σε αυτούς του συστήματος διακυβέρνησης» (Σχήμα 5.1) ήταν επαρκής για την αποτελεσματική διαχείριση και προστασία των περιοχών NATURA 2000 που ερευνά αυτό το πρόγραμμα, το 88% των ερωτηθέντων απάντησε αρνητικά. Ως κύριος λόγος προεβλήθη ο μη καθορισμός των αρμοδιοτήτων και των ρόλων των διαφορετικών εμπλεκόμενων φορέων, με αποτέλεσμα την έλλειψη πρωτοκόλλων συμμετοχής και διαδικασιών λήψης αποφάσεων. Ενδεικτικά, για καμμία από τις περιοχές δεν είχε πραγματοποιηθεί ανάλυση των εμπλεκόμενων φορέων ούτε είχε δημιουργηθεί ένα συνεργατικό φόρουμ για την διαχείριση και την κοινή λήψη αποφάσεων, μία πρόταση που αναπτύσσεται περισσότερο παρακάτω.

Όσον αφορά τη συμμετοχή της τοπικής κοινωνίας, η οποία αναφέρεται στη *συμμετοχή του προς διαχείριση συστήματος*, αυτή θεωρήθηκε ανεπαρκής από το 69% των ερωτηθέντων. Οι περιορισμοί επιβεβαιώθηκαν επίσης από τις έρευνες στην τοπική κοινωνία. Κατά μέσο όρο 87.3% των ερωτηθέντων μελών της τοπικής κοινωνίας σε όλες τις υπό έρευνα περιοχές απάντησαν ότι ποτέ δε ζητήθηκε η γνώμη τους σχετικά με τα μέτρα διαχείρισης και προστασίας των περιοχών και δήλωσαν ότι ήταν πολύ δυσαρεστημένοι (67% κατά μέσο όρο) ή δυσαρεστημένοι (16,6% κατά μέσο όρο) όσον αφορά τις ευκαιρίες για συμμετοχή που είχαν μέχρι τώρα.

Σχήμα 5.1. Υποκειμενική αντίληψη για την επάρκεια της συμμετοχής των εμπλεκόμενων φορέων

Σχήμα 5.2 Αντιλήψεις των εμπλεκόμενων φορέων για την αποτελεσματικότητα της συμμετοχής της τοπικής κοινωνίας, όσον αφορά τη Διαχείριση της ΠΠ

Το Ινστιτούτο Καλής Διακυβέρνησης (Institute of Good Governance - 2002) καθώς και οι Borrini-Feyrabend (2006) αναφέρουν την ανάγκη για τα παρακάτω όσον αφορά την πρακτική της καλής διακυβέρνησης σε σχέση με τη συμμετοχή: την αντιπροσώπευση των συμφερόντων και των ανησυχιών, τη δημόσια συμμετοχή, την

επικουρικότητα, τη δέσμευση σε πολυμερείς διεργασίες και τελικά την υποστήριξη της οργανωτικής ικανότητας των διαφόρων σχετικών φορέων.

Οι καθοδηγητικές αυτές αρχές, όταν μεταφράζονται σε πρακτικές συστάσεις τις οποίες θα έπρεπε να αναλάβει το JUNICOAST, αποτελούνται από τα παρακάτω:

Ανάπτυξη και υλοποίηση συγκεκριμένων δράσεων προστασίας από κοινού με τους εμπλεκόμενους φορείς όπως ορίζονται για κάθε περιοχή μέσω της δράσης Α6 (διαβούλευση με τους εμπλεκόμενους φορείς), καθόσον, εάν δεν επιτευχθεί συμφωνία των προτεινόμενων δράσεων μεταξύ των εμπλεκόμενων φορέων, το αποτέλεσμα θα είναι αναμφίβολα η αποτυχία προστασίας, (Raanola, 2004). Μία τέτοια συμμετοχική διαδικασία θα πρέπει επίσης να συμπεριλάβει δράσεις που θα εμπλέξουν στη διαδικασία φορείς από το προς διακυβέρνηση σύστημα, δηλαδή μέλη της τοπικής κοινωνίας, ιδιοκτήτες γης, επιχειρηματίες καθώς και ανθρώπους που έχουν ζήσει για μεγάλες περιόδους στις περιοχές και έχουν βαθιά κατανόηση του κατά πόσο είναι εφικτά τα προτεινόμενα μέτρα.

Η σύσταση αυτή θα συνέβαλε επίσης σημαντικά στη συμμόρφωση με τη δεύτερη αρχή, η οποία είναι η συμμετοχή και τη διάθεση συναίνεσης (Πίνακας 2.1). Καμμία από τις περιοχές που μελετήθηκαν δεν είχε εγκεκριμένο Διαχειριστικό Σχέδιο, ούτε καθορισμένους σκοπούς ή στόχους. Μολονότι το πρόγραμμα JUNICOAST δεν έχει υποχρέωση να αναπτύξει ένα σχέδιο διαχείρισης, έχει δεσμευτεί να παραδώσει σχέδια διατήρησης και επικοινωνίας για την μετά LIFE περίοδο. Λαμβανομένης υπόψη της πολυπλοκότητας του υφιστάμενου συστήματος πολυεπίπεδης διακυβέρνησης και την ποικιλόμορφη κατανομή των εξουσιών, που επιδεικνύει ιδιαίτερους περιορισμούς όσον αφορά την εξουσία επιβολής, η γράφουσα προτείνει τα παρακάτω:

Μετά την παρουσίαση των αποτελεσμάτων των προπαρασκευαστικών δράσεων, θα πρέπει να συμφωνηθούν κοινοί στόχοι για τη βιώσιμη διαχείριση της κάθε περιοχής μέσα από μία ευρεία διαδικασία συμμετοχής των εμπλεκόμενων φορέων και της τοπικής κοινωνίας. Από τις συνεντεύξεις προέκυψε ότι υπήρχαν δύο κυρίαρχες σχολές σκέψης όσον αφορά τις μεθόδους διαχείρισης των περιοχών, αλλά οι στόχοι και τα οράματα δεν διαφέρουν. Η μια σχολή σκέψης εστίαζε στην εφαρμογή του νόμου και στην επιβολή αυστηρών περιορισμών, απαγορεύοντας

όλες τις δραστηριότητες για να προστατευτεί η περιοχή, με την επιφύλαξη όμως ότι γνώριζαν ότι κάτι τέτοιο πρακτικά δε θα μπορούσε να υλοποιηθεί. Η δεύτερη σχολή σκέψης θεωρούσε ότι έπρεπε να υπάρξει διαχείριση της περιοχής η οποία θα επέτρεπε ορισμένες δραστηριότητες, από τις οποίες θα προέκυπταν κάποια έσοδα που θα χρησιμοποιούνταν για την προστασία της περιοχής. Η επιφύλαξη σε αυτή την περίπτωση ήταν ότι θα μπορούσε να υπάρξει υπερεκμετάλλευση.

Ωστόσο, κανένας από τους ερωτηθέντες δεν αμφισβήτησε την ανάγκη να προστατευτούν οι περιοχές αυτές, ένδειξη ότι το πρόγραμμα έχει τη δυνατότητα να συμβάλει στην ανάπτυξη στόχων που είναι προϊόν κοινής συμφωνίας και οι οποίοι θα μπορούσαν ενδεχομένως να πάρουν τη μορφή ενός μνημονίου συνεννόησης. Μετά από αυτή τη συμφωνία και την παρουσίαση του προϋπολογισμού που διατίθεται για κάθε περιοχή, οι εμπλεκόμενοι φορείς θα μπορούσαν να διαμορφώσουν από κοινού έναν κατάλογο με συγκεκριμένες δράσεις διαχείρισης, χρησιμοποιώντας την επιτροπή εμπλεκόμενων φορέων του junicoast και τη χρηματοδότηση για τις δράσεις D. Κατά τη διάρκεια αυτής της διεργασίας, θα μπορούσαν να καθοριστούν οι ευθύνες του κάθε φορέα για την μακροπρόθεσμη διατήρηση κάθε δράσης, διασφαλίζοντας έτσι την μακροπρόθεσμη βιωσιμότητα των αποτελεσμάτων του προγράμματος. Υπό το φως των αποτελεσμάτων αυτής της μελέτης, ακόμα και αν υπάρξει ανάπτυξη και παραγωγή ενός τέτοιου μνημονίου συνεννόησης, εάν δεν συσταθεί διαχειριστική αρχή κατά τη διάρκεια της ζωής του προγράμματος, είναι δύσκολο να εξακριβωθεί πώς θα διασφαλιστεί η μακροπρόθεσμη βιωσιμότητα του.

5.2 Κατεύθυνση-Καθοδήγηση

Η αρχή της Καθοδήγησης συνδέεται με το στρατηγικό όραμα και την αποτελεσματική ηγεσία. Το στρατηγικό όραμα στην καλή διακυβέρνηση προϋποθέτει ότι ηγέτες και κοινό έχουν μία ευρεία μακροπρόθεσμη προοπτική για τη βιώσιμη ανάπτυξη αλλά και μία αίσθηση του τι απαιτείται για να υπάρξει τέτοια ανάπτυξη. Επίσης απαιτεί κατανόηση του ιστορικού, πολιτιστικού και πολιτικού πλαισίου στο οποίο βασίζεται αυτή η προοπτική. Επιπλέον, απαιτείται αποτελεσματική ηγεσία η οποία παράγει και υποστηρίζει καινοτομικές ιδέες και διεργασίες, λειτουργώντας η ίδια ως πρότυπο καλής διαγωγής, δέσμευσης και συνέπειας ως προς το τι λέγεται και γίνεται.

Αυτό είναι αναμφίβολα ένα από τα πιο προβληματικά σημεία σε όλες τις περιοχές που εξετάστηκαν. Η Ελλάδα δεν διαθέτει σαφή πολιτική για τη διατήρηση της βιοποικιλότητας στην οποία να ορίζεται το στρατηγικό όραμα για τη βιώσιμη ανάπτυξη και τη διατήρηση των οικοτόπων προτεραιότητας. Επιπλέον, οι εν λόγω περιοχές δεν έχουν σχέδια διαχείρισης στα οποίες να ορίζονται τέτοια σημεία. Ακόμα και στην περίπτωση που τέτοια σχέδια υπάρχουν, οι υπάρχουσες προδιαγραφές των σχεδίων αυτών δεν προβλέπουν ρητά τον ορισμό οραμάτων, σκοπών και στόχων ή δεικτών για την παρακολούθηση της πορείας τους, όπως φαίνεται από τη βιβλιογραφία για τη διαχείριση προστατευόμενων περιοχών (Hockings et al, 2006). Η διαχείριση στην Ελλάδα βασίζεται περισσότερο σε κανονισμούς και περιορισμούς παρά σε ένα σύστημα σχεδιασμού και πολιτικής που διέπεται από αυστηρούς κανόνες και νομοθεσία η οποία απαγορεύει δραστηριότητες, ένα σύστημα δηλαδή βασισμένο στο σχεδιασμό του οποίου η λειτουργία είναι να παρέχει καθοδήγηση περί του τι πρέπει να γίνει. Η ανάπτυξη και η αποτελεσματική υλοποίηση ενός τέτοιου στρατηγικού οράματος τη στιγμή που δεν υπάρχει η αντίστοιχη εμπειρία αποτελούν ομολογουμένως πρόκληση, παραμένουν ωστόσο ουσιαστικές.

Όσον αφορά την αποτελεσματική ηγεσία, η ανάλυση της δομής διακυβέρνησης και των διαφορετικών εξουσιών (Πίνακας 4.1, Σχήμα 4.2) καταδεικνύουν σαφώς την απουσία ενός προφανούς ηγέτη. Καθ' όλη τη διάρκεια

του προγράμματος, θα μπορούσε κάποιος να υποστηρίξει ότι το ΜΑΙΧ και η Δασική Υπηρεσία έχουν να παίξουν έναν ηγετικό ρόλο, λόγω της αυξημένης δυνατότητας διενέργειας δαπανών που έχουν αποκτήσει μέσω της χρηματοδότησης του προγράμματος LIFE+. Ωστόσο, αυτή η ηγεσία είναι βραχύβια, οπότε θα πρέπει να φροντίσουμε να δημιουργήσουμε ευκαιρίες συνεργατικής μάθησης με τους βασικούς εμπλεκόμενους φορείς οι οποίοι ακολουθούν μετά το τέλος του προγράμματος. Αυτοί περιλαμβάνουν κυρίως τους Δήμους και τους τοπικούς εμπλεκόμενους φορείς, οι οποίοι έχουν εκ των προτέρων δεσμευτεί στην μακροπρόθεσμη διατήρηση των δράσεων του προγράμματος. Μία προϋπόθεση της συνεργατικής μάθησης είναι η συνεργασία, και αυτή θα απαιτούσε στην περίπτωση του προγράμματος τη συμμετοχή των εμπλεκόμενων φορέων στην ανάπτυξη και την υλοποίηση των συγκεκριμένων δράσεων καθώς και εκστρατείες ευαισθητοποίησης και εκπαίδευσης. Η διασφάλιση της δημιουργίας μίας αποτελεσματικής δομής ηγεσίας πριν από την ολοκλήρωση του προγράμματος η οποία να έχει κατακτήσει την γνώση και την κατανόηση που απαιτούνται για τη διαχείριση και την προστασία της περιοχής μέσα από διαδικασίες συνεργατικής μάθησης είναι σημαντική.

Ενδεικτικές είναι οι απαντήσεις που δόθηκαν κατά τη διάρκεια συνεντεύξεων. Όταν ρωτήσαμε τους εμπλεκόμενους φορείς ποια είναι τα κύρια εμπόδια στην διακυβέρνηση μία απάντηση που δόθηκε, αλλά που δεν συμπεριλαμβάνεται μεταξύ των πρότυπων απαντήσεων της ημιδομημένης συνέντευξης, (Πίνακας 5.1) ήταν **η έλλειψη πολιτικής βούλησης**. Έτσι για να επιτύχει το πρόγραμμα, θα πρέπει να τεθεί ως προτεραιότητα η ενίσχυση της πολιτικής βούλησης μέσα από την παροχή ευκαιριών για συνεργατική μάθηση και συμμετοχή των εμπλεκόμενων φορέων, χωρίς να εξαιρούνται πολιτικοί φορείς, όπως οι Δήμαρχοι.

5.3 Υποχρέωση Λογοδοσίας

Η υποχρέωση λογοδοσίας, όπως ορίζεται από τις Αρχές των Ηνωμένων Εθνών, υπάρχει κάτω από εκείνες τις συνθήκες δια των οποίων οι υπεύθυνοι για τη λήψη αποφάσεων είναι υπόλογοι στο κοινό καθώς και σε άλλους φορείς που εμπλέκονται

στη διακυβέρνηση. Αυτή η υποχρέωση λογοδοσίας διαφέρει ανάλογα με τους εμπλεκόμενους φορείς και με το αν η απόφαση είναι εσωτερική ή εξωτερική. Μία δεύτερη αρχή της υποχρέωσης λογοδοσίας συνδέεται με την διαφάνεια. Η διαφάνεια οικοδομείται πάνω στην ελεύθερη ροή πληροφορίας. Όλοι όσοι ενδιαφέρονται για τις διεργασίες, τους εμπλεκόμενους φορείς και την πληροφόρηση θα πρέπει να έχουν άμεση πρόσβαση σε αυτά. Θα πρέπει να παρέχεται αρκετή πληροφόρηση ώστε να εξασφαλίζεται η κατανόηση και η παρακολούθηση των εμπλεκόμενων φορέων και των διεργασιών λήψης αποφάσεων. Οι Abrams et al (2003) έχουν αναπτύξει λεπτομερώς αυτές τις αρχές σε σχέση με τη διαχείριση προστατευόμενων περιοχών, και τις έχουν περιγράψει ως συνθήκες δια των οποίων όλοι οι εμπλεκόμενοι φορείς αποκτούν επαρκή αλλά και ποιοτική γνώση σχετικά με το τι διακυβεύεται κατά τη λήψη αποφάσεων, ποιος είναι υπεύθυνος για ποιο πράγμα, και πώς οι ευθύνες υπόκεινται σε λογοδοσία. Κάτι τέτοιο οπωσδήποτε δεν ισχύει για τις περιοχές που ερευνήθηκαν, πράγμα το οποίο γίνεται σαφές στη δράση Α.6 που έδειξε ότι στις τοπικές κοινωνίες μεγάλο ποσοστό ατόμων δεν γνώριζε καν ότι οι περιοχές ήταν υπό καθεστώς προστασίας αλλά ούτε και τους λόγους για την ανακήρυξη τους ως τέτοιες ή τι αυτό συνεπάγεται όσον αφορά τις δραστηριότητες που απαγορεύονται (βλ. Παραδοτέα της Δράσης Α.6, Διαβούλευση με τις τοπικές κοινωνίες). Ακόμα και οι εμπλεκόμενοι φορείς κατά τη διάρκεια των συνεντεύξεων εξέφρασαν την άποψη ότι υπήρχε έλλειψη σαφήνειας όσον αφορά τις συνέπειες του καθεστώτος NATURA 2000 στη διαχείριση των περιοχών και στις επιτρεπόμενες δραστηριότητες. Μετά από την ανάλυση του καθεστώτος διακυβέρνησης, τίθεται το ερώτημα εάν αυτές οι συνθήκες θα συνεχίσουν να υφίστανται μετά την ίδρυση Φορέων Διαχείρισης των προστατευόμενων περιοχών καθώς ο ρόλος και οι ευθύνες τους παραμένουν ασαφείς (Σχήμα 4.2.) Οι Abrams et al (2003) ορίζουν επίσης τη λογοδοσία στη διαχείριση των ΠΠ ως τη συνθήκη σύμφωνα με την οποία οι διαδικασίες που απαιτούν λογοδοσία είναι προσβάσιμες σε όλους, και ότι η λογοδοσία δεν περιορίζεται σε λόγια αλλά συνδέεται με συγκεκριμένες και κατάλληλες επιβραβεύσεις και κυρώσεις.

Προϋπόθεση για τα παραπάνω είναι η ύπαρξη σαφούς δομής διακυβέρνησης με σαφώς καθορισμένους ρόλους και εξουσίες. Κάτι τέτοιο δεν υφίσταται, και η απουσία σαφούς δομής διακυβέρνησης αξιολογήθηκε ως το δεύτερο σημαντικότερο εμπόδιο στην αποτελεσματική διακυβέρνηση των ΠΠ στην Ελλάδα, ακολουθούμενη από την έλλειψη σαφούς κατανομής καθηκόντων. Οπωσδήποτε, η απουσία γνώσης σχετικά με το ποιος είναι υπεύθυνος και για ποιο πράγμα, δημιουργεί ένα θεμελιώδες εμπόδιο ως προς τη λογοδοσία και ως εκ τούτου και ως προς την αποτελεσματική διακυβέρνηση και διαχείριση των περιοχών. Η έλλειψη διαφάνειας (που αξιολογήθηκε επίσης ως σημαντικό εμπόδιο στην 7η θέση) αποδόθηκε στην έλλειψη σαφούς κατανομής καθηκόντων και στην κατάτμηση του συστήματος.

Για την μακροπρόθεσμη βιωσιμότητα των αποτελεσμάτων του προγράμματος, μετά τη συνεργατική υλοποίηση όλων των δράσεων του προγράμματος και την ευρεία συμμετοχή όλων των εμπλεκόμενων φορέων και της τοπικής κοινωνίας, προτείνεται η δημιουργία μέσω του προγράμματος ενός Μνημονίου Συνεννόησης και η υπογραφή του από όλους τους φορείς που εμπλέκονται στην διακυβέρνηση, παρά το ότι κάτι τέτοιο δεν προβλέπεται στην πρόταση χρηματοδότησης. Προτείνεται να αναφέρονται αναλυτικά στο μνημόνιο συνεννόησης οι ευθύνες και τα καθήκοντα κάθε εμπλεκόμενου φορέα και να δημοσιοποιούνται στην τοπική κοινωνία μαζί με μία διαδικασία, που θα είναι προϊόν κοινής συμφωνίας, για την υποβολή αναφορών που αφορούν παραλήψεις στη συμμόρφωση. Η σαφήνεια είναι ζωτικής σημασίας σε αυτό το μνημόνιο, το οποίο θα πρέπει να δίνει απάντηση στα ερωτήματα «ποιος είναι υπεύθυνος για ποιο πράγμα, κάτω από ποιες συνθήκες, και ποιος είναι υπόλογος σε ποιον για ποιο πράγμα». Για να αυξηθεί η εμπιστοσύνη και η διαφάνεια θα πρέπει να δημιουργηθεί ένα ανοιχτό και αποτελεσματικό σύστημα υποβολής αναφορών, το οποίο θα προβλέπει ότι οι προϋπολογισμοί του προγράμματος, η λογιστική οργάνωση και σε μετέπειτα στάδια τα ποσά που απέφερε και που διατέθηκαν για τη διαχείριση των περιοχών θα πρέπει να δημοσιοποιούνται σε τακτική βάση.

5.4 Απόδοση

Η τελευταία απόδειξη της αποτελεσματικής απόδοσης της διακυβέρνησης της ΠΠ είναι το πώς αυτή επηρεάζει τη διαχείριση ή της επιτρέπει να επιτύχει αξιόλογα αποτελέσματα στην περιοχή. Μεθόδους για την αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας της διαχείρισης προσδιορίζουν οι Hockings et al, (2006). Ωστόσο, στην περίπτωση των περιοχών που ερευνούμε, οι οποίες δεν είναι καθ' εαυτές διαχειριζόμενες, και δεν έχουν καθορισμένη διαχειριστική δομή ή φορέα, η απόδοση μπορεί μόνο να αξιολογηθεί σε σχέση με την δυνατότητα των διαφορετικών διαχειριστικών φορέων να έχουν επαρκείς ανθρώπινους, τεχνικούς και οικονομικούς πόρους για να διεκπεραιώσουν σε βάθος χρόνου τους ρόλους, τις αρμοδιότητες και την υποχρέωση λογοδοσίας που απαιτούνται από αυτούς, αν και ασαφείς όπως παρατηρήσαμε παραπάνω.

Όπως διαπιστώθηκε από την ανάλυση των εξουσιών στο κεφάλαιο 4, διαφορετικοί εμπλεκόμενοι φορείς έχουν διαφορετικές εξουσίες καθώς και περιορισμούς που μειώνουν την απόδοσή τους. Η έλλειψη προσωπικού θεωρήθηκε το μεγαλύτερο εμπόδιο (κατατάχθηκε 1ο στον Πίνακα 5.1). Έγινε ιδιαίτερη αναφορά στην έλλειψη προσωπικού, συγκεκριμένα φυλάκων που να κάνουν περιπολίες, σημείο που θεωρήθηκε σημαντικός περιορισμός όχι μόνο στους οικοτόπους στην Κρήτη αλλά και στο Νότιο Αιγαίο. Η αναγνώριση αυτού του ζητήματος από όλους τους εμπλεκόμενους φορείς απαιτεί την πρόταση λύσεων οι οποίες θα συνέβαλαν στην βελτίωση της επιτήρησης επιτόπου, τη στιγμή που δεν υπάρχουν τα σχετικά κεφάλαια. Η εμπλοκή και η ενδυνάμωση του προς διακυβέρνηση συστήματος ως προς το να αναλάβει τέτοιες δραστηριότητες και να συμμετάσχει στην κυριότητα της διαχείρισης αυτών των περιοχών θα μπορούσε να είναι ένας τρόπος (Pretty & Smith, 2004). Ωστόσο, τέτοιες λύσεις θα πρέπει να συζητηθούν ανοικτά και οι αποφάσεις να προκύψουν μέσα από συνεργασία. Εάν δε συμβεί κάτι τέτοιο, ακόμα και αν υποθέταμε ότι υπήρχε ένα τέλειο νομικό σύστημα, δε θα ήταν δυνατό να επιβληθεί, οπότε η πρόταση θα ήταν περιττή.

Οι δυνατότητες που υπάρχουν όσον αφορά το εξειδικευμένο προσωπικό θεωρήθηκε επίσης ζήτημα, αν και μικρότερης σημασίας (βλ. Πίνακα 5.1). Όταν ρωτήθηκαν σε ποιον τομέα ήταν αναγκαία η κατάρτιση, οι περισσότεροι

ερωτηθέντες επεσήμαναν την ανάγκη περισσότερης πληροφόρησης γύρω από τους ίδιους τους οικοτόπους και τις κατάλληλες τεχνικές διαχείρισής τους. Όπως είπε ένας από τους ερωτηθέντες «η γνώση για ένα οικοσύστημα και το πώς λειτουργεί σε κάνει πιο αποφασισμένο να το προστατέψεις». Αυτό είναι ένα πεδίο στο οποίο το JUNICOAST ως πρόγραμμα θα μπορούσε και θα έπρεπε να συμβάλει σημαντικά, παρέχοντας άριστης ποιότητας πληροφόρηση γύρω από τις παράκτιες αμμοθίνες με είδη Κέδρων, τις διεργασίες του οικοσυστήματος, τις φυσικές και ανθρωπογενείς μορφές υποβάθμισης και όχλησης, τις αποτελεσματικές μεθόδους για τη διατήρησή του και κυρίως για το πώς είναι δυνατόν αυτή η πληροφορία να γνωστοποιηθεί σε όλους τους εμπλεκόμενους φορείς, τόσο του συστήματος διακυβέρνησης αλλά και του προς διακυβέρνηση κοινωνικού συστήματος. Είναι σημαντικό να σημειωθεί ότι η απόδοση αποτελεί πραγματικό ζήτημα όσον αφορά τη διαχείριση αυτών των περιοχών. Μολονότι δεν υπάρχει πραγματικός τρόπος να μετρηθεί η απόδοση, δεδομένης της απουσίας συστημάτων διαχείρισης, αξιολόγησης της αποτελεσματικότητας και συστήματος υποβολής αναφορών, ένας δείκτης που θεωρείται πρόσφορος είναι το ποσοστό της τοπικής κοινωνίας που θεωρεί ότι οι αρχές διεκπεραιώνουν τις ευθύνες τους σε σχέση με τη διαχείριση και την προστασία των περιοχών. Σε όλες τις περιοχές τον Απρίλιο του 2009 (βλ. Παραδοτέα της Δράσης Α.6) το ποσοστό των ερωτηθέντων που θεωρούσε ότι «οι αρχές διεκπεραιώνουν τις ευθύνες τους» ήταν κατά μέσο όρο 10%. Ένας υποκατάστατος δείκτης αποτελεσμάτων για την αποτελεσματικότητα του προγράμματος όσον αφορά την οικοδόμηση δυνατοτήτων και τη βελτίωση της διακυβέρνησης θα ήταν να διενεργηθεί η ίδια έρευνα στις τοπικές κοινωνίες στο τέλος του προγράμματος και να διαπιστωθεί αν οι επηρεαζόμενες κοινωνίες θεωρούν ότι οι αρχές διεκπεραιώνουν ή όχι τα καθήκοντά τους, δείχνοντας την επίδραση που μπόρεσε να έχει το πρόγραμμα στην οικοδόμηση δυνατοτήτων και στη βελτίωση της περιβαλλοντικής διακυβέρνησης στις περιοχές αυτές.

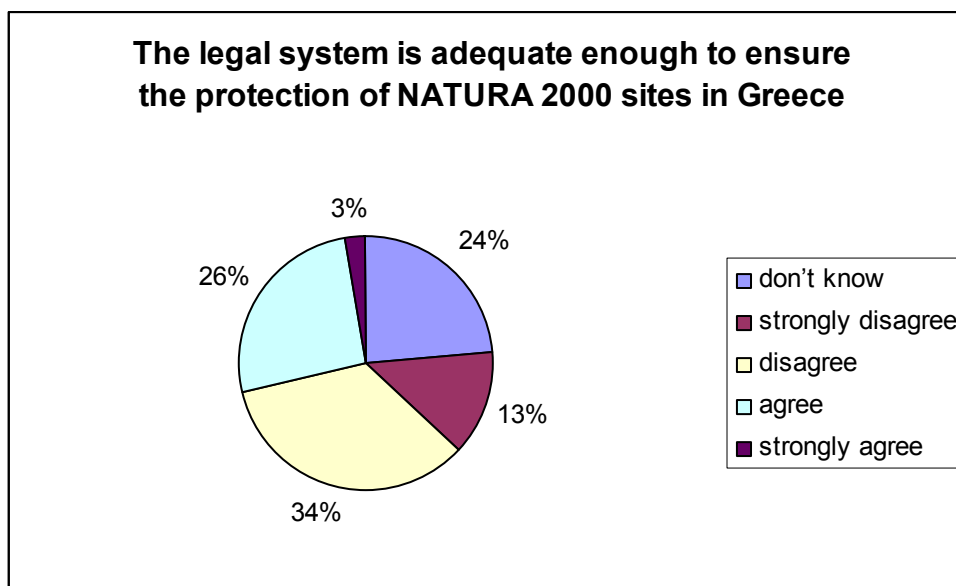
5.5 Αμεροληψία

Η Αμεροληψία, (Fairness) όπως ορίζεται από τις αρχές των Ηνωμένων Εθνών, σχετίζεται με τη δικαιοσύνη (equity) και διασφαλίζει ότι η προστασία του οικοτόπου γίνεται με ευπρέπεια, χωρίς δηλαδή να ταπεινώνουμε ή να βλάπτουμε ανθρώπους, ενώ ταυτόχρονα διασφαλίζουμε ότι τα συστήματα διακυβέρνησης (νόμοι, πολιτικές, ευκαιρίες χρηματοδότησης, κλπ.) διανέμουν δίκαια το κόστος και τα οφέλη που προκύπτουν.

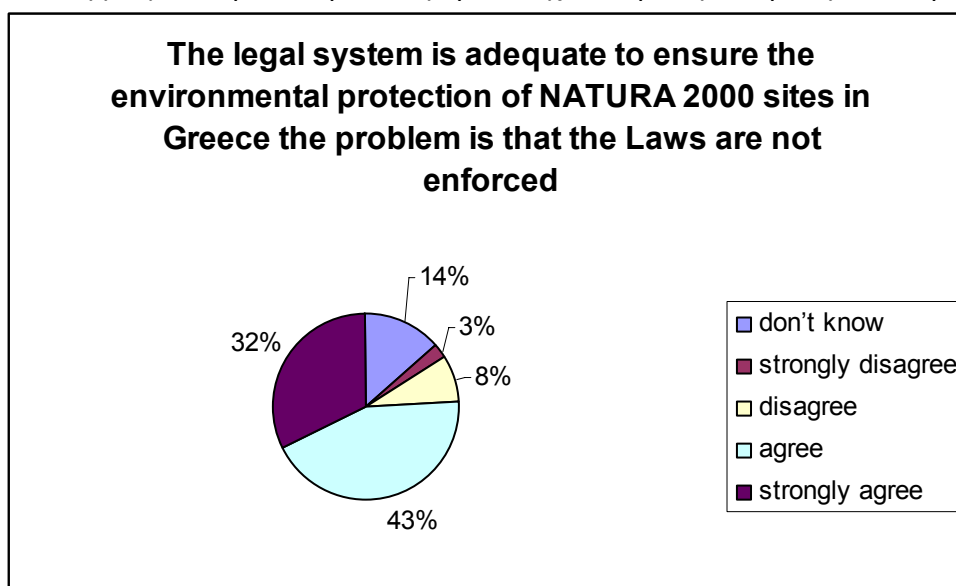
Η δεύτερη αρχή, το κράτος δικαίου, συνδέεται με τη διασφάλιση ότι τα νομικά πλαίσια είναι αμερόληπτα και επιβάλλονται χωρίς διακρίσεις, ότι η εφαρμογή τους είναι συνεπής διαχρονικά, ενώ ταυτόχρονα προσφέρουν διαδικασίες που επιτρέπουν τη διαχείριση των κρίσεων και τελικά πρόσβαση στη δικαιοσύνη χωρίς διακρίσεις. Η δουλειά των Hiedanpaa (2002), Paavola (2004) και Bergsens & Vatn (2009) έχει δείξει πώς κάτι τέτοιο δεν έχει συμβεί όσον αφορά την καθιέρωση των περιοχών NATURA 2000 στην Ευρώπη. Η αμεροληψία είναι ένα ευαίσθητο θέμα όσον αφορά της περιοχές του Junicoast. Βάσει των παρατηρήσεων, των συνεντεύξεων και των συζητήσεων, για να υπάρξει αμεροληψία απαιτείται αναδιαμόρφωση των προσεγγίσεων που έχουν μέχρι στιγμής υιοθετηθεί.

Πρώτον, οι περιοχές υπάχθηκαν στο καθεστώς NATURA 2000 χωρίς την συμμετοχή των βασικών εμπλεκόμενων φορέων και τοπικών κοινωνιών, και όπως φαίνεται από τα αποτελέσματα των συνεντεύξεων, χωρίς οι ενδιαφερόμενοι να γνωρίζουν ποιες συνέπειες θα είχε αυτός ο καθορισμός. Δεύτερον, το ελληνικό νομικό σύστημα περιβαλλοντικής προστασίας στην καλύτερη περίπτωση μπορεί να χαρακτηριστεί ως κατατετμημένο και πολύπλοκο (WWF, 2008). Οι απόψεις των εμπλεκόμενων φορέων όσον αφορά την επάρκεια και εμμέσως την αμεροληψία του νομικού συστήματος παρουσιάζονται στα Σχήματα 5.3 και 5.4.

5.3. Αντιλήψεις των εμπλεκόμενων φορέων σχετικά με την επάρκεια του νομικού συστήματος

5.4 Αντιλήψεις των εμπλεκόμενων φορέων σχετικά με την επιβολή των νόμων.

Ένα από τα βασικά κριτήρια της αμεροληψίας είναι η αμερόληπτη επιβολή των κανόνων, είτε πρόκειται για νόμους είτε για πολιτικές. Το συμπέρασμα στο οποίο μπορούμε να καταλήξουμε όσον αφορά τις περιοχές που θέλουμε να προστατέψουμε είναι ότι επικρατεί η γενικευμένη αντίληψη πως η επιβολή των κανόνων δεν είναι αμερόληπτη, γεγονός το οποίο οδηγεί σε δυσπιστία απέναντι στο

συνολικό καθεστώς διακυβέρνησης και στην υιοθέτηση αυτόνομων συμπεριφορών, συχνά εις βάρος του περιβάλλοντος.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Abrams, P., Borrini-Feyerabend, G., Gardner, J. and Heylings, P. (2003). *Evaluating Governance: A handbook to accompany a participatory process for a protected area*. Parks Canada and TILCEPA

Apostolopoulou E., & Pantis, J.D., 2009, Conceptual Gaps in the national strategy for the implementation of the European Natura 2000 conservation policy in Greece, *Biological Conservation*, 142, pp 221-237

Balint, P.J., 2006, Improving Community-Based Conservation Near Protected Areas: The importance of Development Variables, *Environmental Management*, 38 (1), pp 137-148

Balint, P. J., and J. Mashinya. 2006. The decline of a model community-based conservation project: governance, capacity, and devolution in Mahenye, Zimbabwe. *Geoforum*. 37 (5) pp 805-815

Bergseng E & Vatn A, 2009, Why protection of biodiversity creates conflict – Some evidence from the Nordic countries, *Journal of Forest Economics* 15 (3) 147-165

Berkes F, 2009, Evolution of co-management: Role of knowledge generation, bridging organizations and social learning, *Journal of Environmental Management*, 90(5), pp 1692-1702

Borrini- Feyrabend, G, 1996, Collaborative management of protected areas: tailoring the approach to the context. IUCN Social Policy Group, Switzerland

Borzal, T. A., 2003, Environmental Leaders and Laggards in Europe. Why there is not a 'southern Problem', Ashgate studies in environmental policy and practice.

Carlsson L., & Berkes, 2005, Co-management: concepts and methodological implications, *Journal of Environmental Management*, 75(1) pp65-76

Deardren, P., Bennett M., Johnston J., 2005, Trends in Global Protected Area Governance, 1992-2002. *Environmental Management*, 36 (1), pp 89-100

De Vaus, 2007 De Vaus, D., 2007, *Surveys in Social research*, 5th edition, Routledge, London

Enemark, S., and R. Ahene. 2003. Capacity building in land management: implementing land policy reforms in Malawi. *Survey Review* 37, pp 20–30.

Fousekis, P. and Lekakis, J. N. (1997). Greece's institutional response to sustainable development. *Environmental politics*, volume 6, issue 1, pp 131-152

Hiendanpaa, J., 2002, European- wide conservation versus local well being: the reception of the Natura 2000 reserve network in karvia, SW- Finland. *Landscape and Urban Planning*, 61, 113-123.

Graham J., Amos B., Plumtree T., 2003., *Governance Principles for Protected Areas in the 21st Century*. 5th World Park Congress, Durban, South Africa, Institute of Governance

Getimis P and Grigoriadou D., 2004, The Europeanisation of urban Governance in Greece: a dynamic and contradictory process, *International Planning Studies*, 9 (1), pp 5-25

Hockings, M., S. Stolton, F. Leverington, N. Dudley and J. Courrau. 2006. *Evaluating Effectiveness: A framework for assessing management effectiveness of protected areas*, 2nd Edition. Queensland, Australia: World Commission on Protected Areas. 136 pp.

Honadle, B. 1981. A capacity-building framework: a search for concept and purpose. *Public Administration Review* 41, pp 575–580.

Hough, J. 2007. “Developing capacity.” In *Managing Protected Areas: A Global Guide*. M. Lockwood, G. L. Worboys, and A. Kothari, eds. London: Earthscan.

Hulme, D., and M. Murphree (eds.). 2001. African wildlife and livelihoods: The promise and performance of community conservation. James Currey, Oxford, UK.

IUCN/CEESP Policy Matters 12, Community Empowerment for Conservation, 320 pages, 2003.

<http://www.iucn.org/themes/ceesp/Publications/Publications.htm#pm12>

IUCN/CEESP Policy Matters No. 13, History, Culture & Conservation, 308 pages, 2004. <http://www.iucn.org/themes/ceesp/Publications/Publications.htm>

Jentoft S., van Son T.C & Bjørkan, M, 2007, Marine Protected Areas: A Governance System Analysis, *Human Ecology*, 35, pp 611-622

Jentoft, S, 2007, Limits of governability: Institutional implications for fisheries and coastal governance, *Marine Policy*, 31, pp360-370

Koutalakis, C. 2004, Environmental compliance in Italy and Greece: the role of non-state actors. *Environmental Politics*, 13, pp 755- 775.

Paavola, J., 2004, Protected Areas Governance and Justice: Theory and the European Union's Habitats Directive, *Environmental Sciences* (1)1 pp. 59-77

Paavola, J., 2007, Institutions and environmental governance: A reconceptualization, *Ecological Economics*, 63(1), pp 93-100

Pretty, J., and D. Smith. 2004. Social capital in biodiversity conservation and management. *Conservation Biology* 18, pp631–638.

Sarantakos S., 1993, *Social Research*, McMillan Education, Australia, PTY, LTY

Stoll-Kleemann, S, and Welp, M. 2006. Towards a more effective and democratic natural resource management. Stoll-Kleemann, S.; Welp, M. (eds.) *Stakeholder Dialogues in Natural Resources Management: Theory and Practice*. Berlin, Heidelberg: Springer-Verlag, pp 17-39.

United Nations Development Programme. 2002. *Human development report 2002: Deepening democracy in a fragmented world*. Oxford University Press, New York.

WWF, 2008, Environmental Governance (in Greek)
http://politics.wwf.gr/images/stories/political/press/environmental_governance_fin al.pdf

Young O.R., 2005, Environmental Governance: The Role of Institutions in Causing and Confronting Environmental Problems , *International Environmental Agreements: Politics, Law and Economics*, 3 (4) pp 377-393

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Ερωτηματολόγιο φορέων για τη νήσο Χρυσή

1. Όνομα				
2. Θέση- και Όνομα/ τμήμα φορέα				
3.Θα μπορούσατε να μου περιγράψετε περιληπτικά της αρμοδιότητες του φορέα/ οργανισμού κτλ?				
4. Σε σχέση συγκεκριμένα με την Χρυση και την περιοχή NATURA2000 ποιες είναι η αρμοδιότητες του φορέα σας?				
5. Σε αυτό το πλαίσιο τι δράσεις έχετε λάβει σε αυτήν την περιοχή τα τελευταία 5 χρόνια?				
6. Θα μπορούσατε να μας πείτε από τι καθεστώς προστασίας χαρακτηρίζεται η Χρυση?				
7. Γιατί πιστεύεται πως έχουν λάβει αυτό το καθεστώς προστασίας (τι ποιο συγκεκριμένα προστατεύεται)				
8. Τι επίπτωση έχει το γεγονός ότι έχει χαρακτηριστεί NATURA2000 σε σχέση με της επιτρεπόμενες δραστηριότητες στην περιοχή?(δηλ.. τι δραστηριότητες έχουν απαγορευθεί?)				
9. Σε σχέση με τις αρμοδιότητες του φορέα σας υπάρχουν άλλοι χαρακτηρισμοί η καθεστώς πέραν του περιβαλλοντικού? Ποιες – νόμοι?				
10. Σε τι βαθμό πιστεύεται ότι ο φορέας σας μπορεί να επηρεάσει την διατήρηση των οικοτοπων και τη σωστή διαχείριση τους				
10.α Ποιος φορέας έχει την μεγαλύτερη επιρροή και κατά συνέπεια ευθύνη?				
11. Κατά την άποψη σας σε τι κατάσταση διατήρησης βρίσκεται ο οικοτόπος με τους κεδρους στην Χρυση? Εξαιρετική κατάσταση διατήρησης Καλή κατάσταση διατήρησης, Μέτρια η περιορισμένη κατάσταση διατήρησης, Κακή κατάσταση διατήρησης , δεν ξέρω				
11α. Πιστεύεται ότι η κατάσταση του τα τελευταία 5 χρόνια έχει				
12. Πιστεύετε ότι από τότε που χαρακτηρίστηκε ως NATURA2000 η κατάσταση έχει αλλάξει προς				
α) το καλύτερο, β) δεν έχει αλλάξει γ) έχει αλλάξει προς το χειρότερο				
13. Τι πιστεύεται πως απειλούν σημαντικά την κατάσταση του οικοτόπου με τους κεδρους στην χρυση				
α) Στην χρυση				
Περιορισμένη φυσική αναγέννηση		Σκουπίδια και η διαχείριση τους		
Ημερήσιοι επισκέπτες		πυρκαγιά		
Κατασκηνωτές		υλοτόμηση		
Έλλειψη δημόσιας ευαισθητοποίησης		υπερβόσκηση		
14α. Άλλες απειλές που δεν αναφέρθηκαν?				
15. Τι δράσεις πιστεύεται πως θα πρέπει να ληφθούν για να αντιμετωπισθούν αυτές η απειλές				
16. Ο φορεας σας συλλέγει δεδομένα σε σχέση με αυτές τις περιοχές? (τι στοιχεία έχετε- όχι αναγκαστικά περιβαλλοντικά)				
17. Διεξάγεται συστηματική παρακολούθηση ή αξιολόγηση των περιοχών αυτών (πως από που μαζεύεται δεδομένα?)				
Σε τι βαθμό συμφωνείτε με τις ακόλουθες προτάσεις (συμφωνώ απόλυτα, συμφωνώ, διαφωνώ, διαφωνώ απόλυτα, δεν γνωρίζω				
18. Ο χαρακτηρισμός περιοχών ως NATURA 2000 διασφαλίζει την προστασία τους				
συμφωνώ απόλυτα	συμφωνώ	διαφωνώ	διαφωνώ απόλυτα	δεν γνωρίζω
19. Η διαχείριση των περιοχών NATURA 2000 στην Γαύδο είναι αποτελεσματική στην διατήρηση τους				

συμφωνώ απόλυτα	συμφωνώ	διαφωνώ	διαφωνώ απόλυτα	δεν γνωρίζω
-----------------	---------	---------	-----------------	-------------

20. Ο φορέας σας μπορεί και εκπληρώνει όλες τις αρμοδιότητες του σε σχέση με αυτές τις περιοχές

συμφωνώ απόλυτα	συμφωνώ	διαφωνώ	διαφωνώ απόλυτα	δεν γνωρίζω
-----------------	---------	---------	-----------------	-------------

20.α Γιατί?

21. Το νομικό πλαίσιο είναι επαρκές για να εξασφαλίσει την προστασία περιοχών NATURA2000 στην Ελλάδα

συμφωνώ απόλυτα	συμφωνώ	διαφωνώ	διαφωνώ απόλυτα	δεν γνωρίζω
-----------------	---------	---------	-----------------	-------------

22. Το νομικό πλαίσιο είναι επαρκές για να εξασφαλίσει την προστασία περιοχών NATURA2000 στην Ελλάδα το πρόβλημα είναι ότι οι νομοί δεν εφαρμόζονται.

συμφωνώ απόλυτα	συμφωνώ	διαφωνώ	διαφωνώ απόλυτα	δεν γνωρίζω
-----------------	---------	---------	-----------------	-------------

22.α Τι προτείνεται πως θα πρέπει να γίνει για να ξεπεραστεί αυτό το πρόβλημα?

23. Οι παρούσες διοικητικές διαδικασίες είναι επαρκείς για την διατήρηση αυτών των περιοχών

συμφωνώ απόλυτα	συμφωνώ	διαφωνώ	διαφωνώ απόλυτα	δεν γνωρίζω
-----------------	---------	---------	-----------------	-------------

23.α τι πρέπει να αλλάξει?

24. Η διαβουλευση και συνεργασία μεταξύ φορέων για τις περιοχές είναι επαρκής για την αποτελεσματική τους διαχείριση και προστασία.

συμφωνώ απόλυτα	συμφωνώ	διαφωνώ	διαφωνώ απόλυτα	δεν γνωρίζω
-----------------	---------	---------	-----------------	-------------

24.α ποιο είναι το πρόβλημα.

i) δεν συμπεριλαμβάνονται όλοι οι φορείς που θα έπρεπε στην λήψη αποφάσεων?

ii) υπάρχει έλλειψη διαφάνειας στην λήψη αποφάσεων?

iii) υπάρχει ασάφεια ή έλλειψη αρμοδιοτήτων στην λήψη αποφάσεων και ευθυνών?

iv) Άλλο?

25. τι μέτρα/ δράσεις θα πρέπει να γίνουν για να βελτιωθεί η διαβουλευση και συνεργασία μεταξύ φορέων για τις περιοχές έτσι ώστε να είναι επαρκής για την αποτελεσματική τους διαχείριση και προστασία?

26. Κατά ποσό συμφωνείτε με την ακόλουθη πρόταση?

η διαβουλευση με την τοπική κοινωνία σε σχέση με θέματα διαχείρισης των περιοχών διεξάγεται αποτελεσματικά

συμφωνώ απόλυτα	συμφωνώ	διαφωνώ	διαφωνώ απόλυτα	δεν γνωρίζω
-----------------	---------	---------	-----------------	-------------

26 α) τι μέτρα προτείνεται για βελτίωση?

27. Τώρα θα αναφέρω γενικές (εμπόδια) στην αποτελεσματική διοίκηση περιοχών NATURA 2000 και παρακαλώ υποδείξτε κατά ποσό σημαντικές πιστεύεται πως είναι για τις αντίστοιχες περιοχές στη Χρυσή

27.α έλλειψη σαφούς διοικητικής δομής	Καθόλου σημαντική	Λίγο σημαντική	Σημαντική	Πολύ σημαντική	καθοριστική
27.β έλλειψη διαφάνειας και ξεκάθαρης κατανομής αρμοδιοτήτων	Καθόλου σημαντική	Λίγο σημαντική	Σημαντική	Πολύ σημαντική	καθοριστική

27.γ κατακερματισμός αρμοδιοτήτων	Καθόλου σημαντικό	Λίγο Σημαντικό	Σημαντικό	Πολύ σημαντικό	καθοριστικό
27.δ έλλειψη καθορισμού ευθυνών	Καθόλου σημαντική	Λίγο σημαντική	Σημαντική	Πολύ σημαντική	καθοριστικό
27.ε έλλειψη παρακολούθησ ης και αξιολόγησης	Καθόλου σημαντική	Λίγο σημαντική	Σημαντική	Πολύ σημαντική	καθοριστική
27.ζ έλλειψη επικοινωνίας μεταξύ φορέων	Καθόλου σημαντική	Λίγο σημαντική	Σημαντική	Πολύ σημαντική	καθοριστικό
27.η έλλειψη προσωπικού	Καθόλου σημαντική	Λίγο σημαντική	Σημαντική	Πολύ σημαντική	καθοριστικό
Που πιστεύεται / σε ποιον φορέα είναι πιο άμεση η πρόσληψη προσωπικού?					
27.θ έλλειψη καταρτισμένου προσωπικού	Καθόλου σημαντική	Λίγο σημαντική	Σημαντική	Πολύ σημαντική	καθοριστικό
Σε ποιον φορέα και σε ποια θέματα πιστεύεται είναι πιο άμεση η ανάγκη κατάρτισης?					
27.ι. Κάποιο άλλο πρόβλημα διοίκησης που δεν αναφέραμε?					
28. Από τα προαναφερόμενα ποιο είναι το πιο σημαντικό πρόβλημα κατά την άποψη σας					
29. Στο πρόγραμμα JUNICOAST ποια πιστεύεται πως θα μπορούσε να είναι η συμμετοχή σας?					
30. Ποιους άλλους φορείς πιστεύεται πως θα πρέπει να συμβουλευθούμε?					

Ερωτηματολόγιο φορέων για το Κεδρόδασος

1. Όνομα			
2. Θέση- και Όνομα/ τμήμα φορέα			
3.Θα μπορούσατε να μου περιγράψετε περιληπτικά της αρμοδιότητες του φορέα/ οργανισμού κτλ?			
4. Σε σχέση συγκεκριμένα με το κεδροδαδος Ελαφονισιου και την περιοχή NATURA2000 ποιες είναι η αρμοδιότητες του φορέα σας?			
5. Σε αυτό το πλαίσιο τι δράσεις έχετε λάβει σε αυτήν την περιοχή τα τελευταία 5 χρόνια?			
6. Θα μπορούσατε να μας πείτε από τι καθεστώς προστασίας χαρακτηρίζονται το κεδροδαδος ελαφονισιου?			
7. Γιατί πιστεύεται πως έχουν λάβει αυτό το καθεστώς προστασίας (τι ποιο συγκεκριμένα προστατεύεται)			
8. Τι επίπτωση έχει το γεγονός ότι έχει χαρακτηριστεί NATURA2000 σε σχέση με της επιτρεπόμενες δραστηριότητες στην περιοχή? (δηλ.. τι δραστηριότητες έχουν απαγορευθεί?)			
9. Σε σχέση με τις αρμοδιότητες του φορέα σας υπάρχουν άλλοι χαρακτηρισμοί η καθεστώς πέραν του περιβαλλοντικού? Ποιες – νόμοι?			
10. Σε τι βαθμό πιστεύεται ότι ο φορέας σας μπορεί να επηρεάσει την διατήρηση των οικοτοπων και τη σωστή διαχείριση τους 10.α Ποιος φορέας έχει την μεγαλύτερη επιρροή και κατά συνέπεια ευθύνη?			
11. Κατά την άποψη σας σε τι κατάσταση διατήρησης βρίσκεται ο οικότοπος με τους κεδρους στο ελαφονιση? Εξαιρετική κατάσταση διατήρησης Καλή κατάσταση διατήρησης, Μέτρια η περιορισμένη κατάσταση διατήρησης, Κακή κατάσταση διατήρησης , δεν ξέρω 11α. Πιστεύεται ότι η κατάσταση του τα τελευταία 5 χρόνια έχει			
12. Πιστεύετε ότι από τότε που χαρακτηρίσθηκε ως NATURA2000 η κατάσταση έχει αλλάξει προς α) το καλύτερο, β) δεν έχει αλλάξει γ) έχει αλλάξει προς το χειρότερο			
13. Τι πιστεύεται πως απειλούν σημαντικά την κατάσταση του οικοτόπου με τους κεδρους στο ελαφονιση α) Στο Κεδροδαδος Ελαφονισιου			
Περιορισμένη φυσική αναγέννηση		Σκουπίδια και η διαχείριση τους	
Ημερήσιοι επισκέπτες		πυρκαγιά	
Κατασκηνωτές		υλοτόμηση	
Έλλειψη δημόσιας ευαισθητοποίησης		υπερβόσκηση	
14α. Άλλες απειλές που δεν αναφέρθηκαν?			
15. Τι δράσεις πιστεύεται πως θα πρέπει να ληφθούν για να αντιμετωπισθούν αυτές η απειλές			
16. Ο φορεας σας συλλέγει δεδομένα σε σχέση με αυτές τις περιοχές? (τι στοιχεία έχετε- όχι αναγκαστικά περιβαλλοντικά)			
17. Διεξάγεται συστηματική παρακολούθηση ή αξιολόγηση των περιοχών αυτών (πως από που μαζεύεται δεδομένα?)			
Σε τι βαθμό συμφωνείτε με τις ακόλουθες προτάσεις (συμφωνώ απόλυτα, συμφωνώ, διαφωνώ, διαφωνώ απόλυτα, δεν γνωρίζω			
18. Ο χαρακτηρισμός περιοχών ως NATURA 2000 διασφαλίζει την προστασία τους			

συμφωνώ απόλυτα	συμφωνώ	διαφωνώ	διαφωνώ απόλυτα	δεν γνωρίζω
-----------------	---------	---------	-----------------	-------------

19. Η διαχείριση των περιοχών NATURA 2000 στο κεδροδασος ελαφονησιου είναι αποτελεσματική στην διατήρησή τους

συμφωνώ απόλυτα	συμφωνώ	διαφωνώ	διαφωνώ απόλυτα	δεν γνωρίζω
-----------------	---------	---------	-----------------	-------------

20. Ο φορέας σας μπορεί και εκπληρώνει όλες τις αρμοδιότητες του σε σχέση με αυτήν την περιοχή

συμφωνώ απόλυτα	συμφωνώ	διαφωνώ	διαφωνώ απόλυτα	δεν γνωρίζω
-----------------	---------	---------	-----------------	-------------

20.α Γιατί?

21. Το νομικό πλαίσιο είναι επαρκές για να εξασφαλίσει την προστασία περιοχών NATURA2000 στην Ελλάδα

συμφωνώ απόλυτα	συμφωνώ	διαφωνώ	διαφωνώ απόλυτα	δεν γνωρίζω
-----------------	---------	---------	-----------------	-------------

22. Το νομικό πλαίσιο είναι επαρκές για να εξασφαλίσει την προστασία περιοχών NATURA2000 στην Ελλάδα το πρόβλημα είναι ότι οι νομοί δεν εφαρμόζονται.

συμφωνώ απόλυτα	συμφωνώ	διαφωνώ	διαφωνώ απόλυτα	δεν γνωρίζω
-----------------	---------	---------	-----------------	-------------

22.α Τι προτείνεται πως θα πρέπει να γίνει για να ξεπεραστεί αυτό το πρόβλημα?

23. Οι παρούσες διοικητικές διαδικασίες είναι επαρκείς για την διατήρηση της περιοχής

συμφωνώ απόλυτα	συμφωνώ	διαφωνώ	διαφωνώ απόλυτα	δεν γνωρίζω
-----------------	---------	---------	-----------------	-------------

23.α τι πρέπει να αλλάξει?

24. Η διαβουλευση και συνεργασία μεταξύ φορέων για την περιοχή είναι επαρκής για την αποτελεσματική της διαχείριση και προστασία.

συμφωνώ απόλυτα	συμφωνώ	διαφωνώ	διαφωνώ απόλυτα	δεν γνωρίζω
-----------------	---------	---------	-----------------	-------------

24.α ποιο είναι το πρόβλημα.

i) δεν συμπεριλαμβάνονται όλοι οι φορείς που θα έπρεπε στην λήψη αποφάσεων?

ii) υπάρχει έλλειψη διαφάνειας στην λήψη αποφάσεων?

iii) υπάρχει ασάφεια ή έλλειψη αρμοδιοτήτων στην λήψη αποφάσεων και ευθυνών?

iv) Άλλο?

25. τι μέτρα/ δράσεις θα πρέπει να γίνουν για να βελτιωθεί η διαβουλευση και συνεργασία μεταξύ φορέων για τις περιοχές έτσι ώστε να είναι επαρκής για την αποτελεσματική τους διαχείριση και προστασία?

26. Κατά ποσό συμφωνείτε με την ακόλουθη πρόταση?

η διαβουλευση με την τοπική κοινωνία σε σχέση με θέματα διαχείρισης των περιοχών διεξάγεται αποτελεσματικά

συμφωνώ απόλυτα	συμφωνώ	διαφωνώ	διαφωνώ απόλυτα	δεν γνωρίζω
-----------------	---------	---------	-----------------	-------------

26 α) τι μέτρα προτείνεται για βελτίωση?

27. Τώρα θα αναφέρω γενικά (εμπόδια) στην αποτελεσματική διοίκηση περιοχών NATURA 2000 και παρακαλώ υποδείξτε κατά ποσό σημαντικές πιστεύεται πως είναι για την περιοχή του κεδροδασους ελαφονησιου.

27.α έλλειψη σαφούς διοικητικής δομής	Καθόλου σημαντική	Λίγο σημαντική	Σημαντική	Πολύ σημαντική	καθοριστική
27.β έλλειψη διαφάνειας και ξεκάθαρης κατανομής αρμοδιοτήτων	Καθόλου σημαντική	Λίγο σημαντική	Σημαντική	Πολύ σημαντική	καθοριστική
27.γ	Καθόλου	Λίγο	Σημαντικό	Πολύ	καθοριστικό

κατακερματισμός αρμοδιοτήτων	σημαντικό	Σημαντικό		σημαντικό	
27.δ έλλειψη καθορισμού ευθυνων	Καθόλου σημαντική	Λίγο σημαντική	Σημαντική	Πολύ σημαντική	καθοριστικό
27.ε έλλειψη παρακολούθησης και αξιολόγησης	Καθόλου σημαντική	Λίγο σημαντική	Σημαντική	Πολύ σημαντική	καθοριστική
27.ζ έλλειψη επικοινωνίας μεταξύ φορέων	Καθόλου σημαντική	Λίγο σημαντική	Σημαντική	Πολύ σημαντική	καθοριστικό
27.η έλλειψη προσωπικού	Καθόλου σημαντική	Λίγο σημαντική	Σημαντική	Πολύ σημαντική	καθοριστικό
Που πιστεύεται / σε ποιον φορέα είναι πιο άμεση η πρόσληψη προσωπικού?					
27.θ έλλειψη καταρτισμένου προσωπικού	Καθόλου σημαντική	Λίγο σημαντική	Σημαντική	Πολύ σημαντική	καθοριστικό
Σε ποιον φορέα και σε ποια θέματα πιστεύεται είναι πιο άμεση η ανάγκη κατάρτισης?					
27.ι. Κάποιο άλλο πρόβλημα διοίκησης που δεν αναφέραμε?					
28. Από τα προαναφερόμενα ποιο είναι το πιο σημαντικό πρόβλημα κατά την άποψη σας					
29. Στο πρόγραμμα JUNICOAST ποια πιστεύεται πως θα μπορούσε να είναι η συμμετοχή σας?					
30. Ποιους άλλους φορείς πιστεύεται πως θα πρέπει να συμβουλευθούμε?					

Ερωτηματολόγιο φορέων για τα Φαλάσαρνα

1. Όνομα				
2. Θέση- και Όνομα/ τμήμα φορέα				
3.Θα μπορούσατε να μου περιγράψετε περιληπτικά της αρμοδιότητες του φορέα/ οργανισμού κτλ?				
4. Σε σχέση συγκεκριμένα με τα φαλάσαρνα και την περιοχή NATURA2000 ποιες είναι η αρμοδιότητες του φορέα σας?				
5. Σε αυτό το πλαίσιο τι δράσεις έχετε λάβει σε αυτήν την περιοχή τα τελευταία 5 χρόνια?				
6. Θα μπορούσατε να μας πείτε από τι καθεστώς προστασίας χαρακτηρίζονται τα Φαλάσαρνα?				
7. Γιατί πιστεύεται πως έχουν λάβει αυτό το καθεστώς προστασίας (τι ποιο συγκεκριμένα προστατεύεται)				
8. Τι επίπτωση έχει το γεγονός ότι έχει χαρακτηριστεί NATURA2000 σε σχέση με της επιτρεπόμενες δραστηριότητες στην περιοχή? (δηλ.. τι δραστηριότητες έχουν απαγορευθεί?)				
9. Σε σχέση με τις αρμοδιότητες του φορέα σας υπάρχουν άλλοι χαρακτηρισμοί η καθεστώς πέραν του περιβαλλοντικού? Ποιες – νόμοι?				
10. Σε τι βαθμό πιστεύεται ότι ο φορέας σας μπορεί να επηρεάσει την διατήρηση των οικοτοπών και τη σωστή διαχείριση τους				
10.α Ποιος φορέας έχει την μεγαλύτερη επιρροή και κατά συνέπεια ευθύνη?				
11. Κατά την άποψη σας σε τι κατάσταση διατήρησης βρίσκεται ο οικοτόπος με τους κεδρους στ Φαλάσαρνα? Εξαιρετική κατάσταση διατήρησης Καλή κατάσταση διατήρησης, Μέτρια η περιορισμένη κατάσταση διατήρησης, Κακή κατάσταση διατήρησης , δεν ξέρω				
11α. Πιστεύεται ότι η κατάσταση του τα τελευταία 5 χρόνια έχει				
12. Πιστεύετε ότι από τότε που χαρακτηρίστηκε ως NATURA2000 η κατάσταση έχει αλλάξει προς α) το καλύτερο, β) δεν έχει αλλάξει γ) έχει αλλάξει προς το χειρότερο				
13. Τι πιστεύεται πως απειλούν σημαντικά την κατάσταση του οικοτόπου με τους κεδρους στα φαλάσαρνα				
Περιορισμένη φυσική αναγέννηση		Σκουπίδια και η διαχείριση τους		
Ημερήσιοι επισκέπτες		πυρκαγιά		
Κατασκηνωτές		υλοτόμηση		
Έλλειψη δημόσιας ευαισθητοποίησης		υπερβόσκηση		
14α. Άλλες απειλές που δεν αναφέρθηκαν?				
15. Τι δράσεις πιστεύεται πως θα πρέπει να ληφθούν για να αντιμετωπισθούν αυτές η απειλές				
16. Ο φορέας σας συλλέγει δεδομένα σε σχέση με αυτές τις περιοχές? (τι στοιχειά έχετε- όχι αναγκαστικά περιβαλλοντικά)				
17. Διεξάγεται συστηματική παρακολούθηση ή αξιολόγηση των περιοχών αυτών (πως από που μαζεύεται δεδομένα?)				
Σε τι βαθμό συμφωνείτε με τις ακόλουθες προτάσεις (συμφωνώ απόλυτα, συμφωνώ, διαφωνώ, διαφωνώ απόλυτα, δεν γνωρίζω				
συμφωνώ απόλυτα	συμφωνώ	διαφωνώ	διαφωνώ απόλυτα	δεν γνωρίζω
18. Ο χαρακτηρισμός περιοχών ως NATURA 2000 διασφαλίζει την προστασία τους				
συμφωνώ απόλυτα	συμφωνώ	διαφωνώ	διαφωνώ απόλυτα	δεν γνωρίζω
19. Η διαχείριση των περιοχών NATURA 2000 στα Φαλάσαρνα είναι αποτελεσματική στην διατήρηση τους				
συμφωνώ απόλυτα	συμφωνώ	διαφωνώ	διαφωνώ απόλυτα	δεν γνωρίζω

20. Ο φορέας σας μπορεί και εκπληρώνει όλες τις αρμοδιότητες του σε σχέση με αυτήν την περιοχή					
συμφωνώ απόλυτα	συμφωνώ	διαφωνώ	διαφωνώ απόλυτα	δεν γνωρίζω	
20.α Γιατί?					
21. Το νομικό πλαίσιο είναι επαρκές για να εξασφαλίσει την προστασία περιοχών NATURA2000 στην Ελλάδα					
συμφωνώ απόλυτα	συμφωνώ	διαφωνώ	διαφωνώ απόλυτα	δεν γνωρίζω	
22. Το νομικό πλαίσιο είναι επαρκές για να εξασφαλίσει την προστασία περιοχών NATURA2000 στην Ελλάδα το πρόβλημα είναι ότι οι νομοί δεν εφαρμόζονται.					
συμφωνώ απόλυτα	συμφωνώ	διαφωνώ	διαφωνώ απόλυτα	δεν γνωρίζω	
22.α Τι προτείνεται πως θα πρέπει να γίνει για να ξεπεραστεί αυτό το πρόβλημα?					
23. Οι παρούσες διοικητικές διαδικασίες είναι επαρκείς για την διατήρηση της περιοχής					
συμφωνώ απόλυτα	συμφωνώ	διαφωνώ	διαφωνώ απόλυτα	δεν γνωρίζω	
23.α τι πρέπει να αλλάξει?					
24. Η διαβουλευση και συνεργασία μεταξύ φορέων για την περιοχή είναι επαρκής για την αποτελεσματική της διαχείριση και προστασία.					
συμφωνώ απόλυτα	συμφωνώ	διαφωνώ	διαφωνώ απόλυτα	δεν γνωρίζω	
24.α ποιο είναι το πρόβλημα.					
i) δεν συμπεριλαμβάνονται όλοι οι φορείς που θα έπρεπε στην λήψη αποφάσεων?					
ii) υπάρχει έλλειψη διαφάνειας στην λήψη αποφάσεων?					
iii) υπάρχει ασάφεια ή έλλειψη αρμοδιοτήτων στην λήψη αποφάσεων και ευθυνών?					
iv) Άλλο?					
25. τι μέτρα/ δράσεις θα πρέπει να γίνουν για να βελτιωθεί η διαβουλευση και συνεργασία μεταξύ φορέων για τις περιοχές έτσι ώστε να είναι επαρκής για την αποτελεσματική τους διαχείριση και προστασία?					
26. Κατά ποσό συμφωνείτε με την ακόλουθη πρόταση?					
η διαβουλευση με την τοπική κοινωνία σε σχέση με θέματα διαχείρισης των περιοχών διεξάγεται αποτελεσματικά					
συμφωνώ απόλυτα	συμφωνώ	διαφωνώ	διαφωνώ απόλυτα	δεν γνωρίζω	
26 α) τι μέτρα προτείνεται για βελτίωση?					
27. Τώρα θα αναφέρω γενικά (εμπόδια) στην αποτελεσματική διοίκηση περιοχών NATURA 2000 και παρακαλώ υποδείξτε κατά ποσό σημαντικές πιστεύεται πως είναι για τις αντίστοιχες περιοχές στα φαλασαρνα.					
27.α έλλειψη σαφούς διοικητικής δομής	Καθόλου σημαντική	Λίγο σημαντική	Σημαντική	Πολύ σημαντική	καθοριστική
27.β έλλειψη διαφάνειας και ξεκάθαρης κατανομής αρμοδιοτήτων	Καθόλου σημαντική	Λίγο σημαντική	Σημαντική	Πολύ σημαντική	καθοριστική
27.γ κατακερματισμός αρμοδιοτήτων	Καθόλου σημαντικό	Λίγο Σημαντικό	Σημαντικό	Πολύ σημαντικό	καθοριστικό
27.δ έλλειψη καθορισμού ευθυνων	Καθόλου σημαντική	Λίγο σημαντική	Σημαντική	Πολύ σημαντική	καθοριστικό
27.ε έλλειψη	Καθόλου	Λίγο	Σημαντική	Πολύ	καθοριστική

παρακολούθησης και αξιολόγησης	σημαντική	σημαντική		σημαντική	
27.ζ έλλειψη επικοινωνίας μεταξύ φορέων	Καθόλου σημαντική	Λίγο σημαντική	Σημαντική	Πολύ σημαντική	καθοριστικό
27.η έλλειψη προσωπικού	Καθόλου σημαντική	Λίγο σημαντική	Σημαντική	Πολύ σημαντική	καθοριστικό
Που πιστεύεται / σε ποιον φορέα είναι πιο άμεση η πρόσληψη προσωπικού?					
27.θ έλλειψη καταρτισμένου προσωπικού	Καθόλου σημαντική	Λίγο σημαντική	Σημαντική	Πολύ σημαντική	καθοριστικό
Σε ποιον φορέα και σε ποια θέματα πιστεύεται είναι πιο άμεση η ανάγκη κατάρτισης?					
27.ι. Κάποιο άλλο πρόβλημα διοίκησης που δεν αναφέραμε?					
28. Από τα προαναφερόμενα ποιο είναι το πιο σημαντικό πρόβλημα κατά την άποψη σας					
29. Στο πρόγραμμα JUNICOAST ποια πιστεύεται πως θα μπορούσε να είναι η συμμετοχή σας?					
30. Ποιους άλλους φορείς πιστεύεται πως θα πρέπει να συμβουλευθούμε?					

Ερωτηματολόγιο φορέων για τη νήσο Γαύδο

1. Όνομα
2. Θέση- και Όνομα/ τμήμα φορέα
3.Θα μπορούσατε να μου περιγράψετε περιληπτικά της αρμοδιότητες του φορέα/ οργανισμού κτλ?
4. Σε σχέση συγκεκριμένα με την Γαύδο και την περιοχή NATURA2000 ποιες είναι η αρμοδιότητες του φορέα σας?
5. Σε αυτό το πλαίσιο τι δράσεις έχετε λάβει σε αυτήν την περιοχή τα τελευταία 5 χρόνια?
6. Θα μπορούσατε να μας πείτε από τι καθεστώς προστασίας χαρακτηρίζονται οι περιοχές. Α) Σαρακινικο Β) Αι Γιάννης Γ) Λαβρακας
7. Γιατί πιστεύεται πως έχουν λάβει αυτό το καθεστώς προστασίας (τι ποιο συγκεκριμένα προστατεύεται)
8. Τι επίπτωση έχει το γεγονός ότι έχει χαρακτηριστεί NATURA2000 σε σχέση με της επιτρεπόμενες δραστηριότητες στην περιοχή?(δηλ.. τι δραστηριότητες έχουν απαγορευθεί?)
9. Σε σχέση με τις αρμοδιότητες του φορέα σας υπάρχουν άλλοι χαρακτηρισμοί η καθεστώς πέραν του περιβαλλοντικού? Ποιες – νόμοι?
10. Σε τι βαθμό πιστεύεται ότι ο φορέας σας μπορεί να επηρεάσει την διατήρηση των οικοτοπων και τη σωστή διαχείριση τους 10.α Ποιος φορέας έχει την μεγαλύτερη επιρροή και κατά συνέπεια ευθύνη?
11. Κατά την άποψη σας σε τι κατάσταση διατήρησης βρίσκεται ο οικότοπος? α) στο Σαρακινικο Εξαιρετική κατάσταση διατήρησης Καλή κατάσταση διατήρησης, Μέτρια η περιορισμένη κατάσταση διατήρησης, Κακή κατάσταση διατήρησης , δεν ξέρω 11α. Πιστεύεται ότι η κατάσταση του τα τελευταία 5 χρόνια έχει βελτιωθεί παραμένει ίδια χειροτερεύει,
β) στον Αι Γιαννη Εξαιρετική κατάσταση διατήρησης Καλή κατάσταση διατήρησης, Μέτρια η περιορισμένη κατάσταση διατήρησης, Κακή κατάσταση διατήρησης , δεν ξέρω 11β. Πιστεύεται ότι η κατάσταση του τα τελευταία 5 χρόνια έχει βελτιωθεί παραμένει ίδια χειροτερεύει
γ) Στον Λαβρακα Εξαιρετική κατάσταση διατήρησης Καλή κατάσταση διατήρησης, Μέτρια η περιορισμένη κατάσταση διατήρησης, Κακή κατάσταση διατήρησης , δεν ξέρω 11γ. Πιστεύεται ότι η κατάσταση του τα τελευταία 5 χρόνια έχει

βελτιωθεί παραμένει ίδια χειροτερεύει				
12. Πιστεύετε ότι από τότε που χαρακτηρίστηκε ως NATURA2000 η κατάσταση έχει αλλάξει προς α) το καλύτερο, β) δεν έχει αλλάξει γ) έχει αλλάξει προς το χειρότερο				
13. Τι πιστεύεται πως απειλούν σημαντικά την κατάσταση του οικοτόπου α) Στο σαρακινικό				
Περιορισμένη φυσική αναγέννηση		Σκουπίδια και η διαχείριση τους		
Ημερήσιοι επισκέπτες		πυρκαγιά		
Κατασκηνωτές		υλοτόμηση		
Έλλειψη δημόσιας ευαισθητοποίησης		υπερβόσκηση		
B) Αι Γιαννη				
Περιορισμένη φυσική αναγέννηση		Σκουπίδια και η διαχείριση τους		
Ημερήσιοι επισκέπτες		πυρκαγιά		
Κατασκηνωτές		υλοτόμηση		
Έλλειψη δημόσιας ευαισθητοποίησης		υπερβόσκηση		
Γ) Στο Λαβρακα				
Περιορισμένη φυσική αναγέννηση		Σκουπίδια και η διαχείριση τους		
Ημερήσιοι επισκέπτες		πυρκαγιά		
Κατασκηνωτές		υλοτόμηση		
Έλλειψη δημόσιας ευαισθητοποίησης		υπερβόσκηση		
14α. Άλλες απειλές που δεν αναφέρθηκαν?				
15. Τι δράσεις πιστεύεται πως θα πρέπει να ληφθούν για να αντιμετωπισθούν αυτές η απειλές				
16. Ο φορέας σας συλλέγει δεδομένα σε σχέση με αυτές τις περιοχές?				
17. Διεξάγεται συστηματική παρακολούθηση ή αξιολόγηση των περιοχών αυτών (πως από που μαζεύεται δεδομένα?)				
Σε τι βαθμό συμφωνείτε με τις ακόλουθες προτάσεις (συμφωνώ απόλυτα, συμφωνώ, διαφωνώ, διαφωνώ απόλυτα, δεν γνωρίζω				
18. Ο χαρακτηρισμός περιοχών ως NATURA 2000 διασφαλίζει την προστασία τους				
συμφωνώ απόλυτα	συμφωνώ	διαφωνώ	διαφωνώ απόλυτα	δεν γνωρίζω
19. Η διαχείριση των περιοχών NATURA 2000 στην Γαύδο είναι αποτελεσματική στην διατήρησή τους				
συμφωνώ απόλυτα	συμφωνώ	διαφωνώ	διαφωνώ απόλυτα	δεν γνωρίζω
20. Ο φορέας σας μπορεί και εκπληρώνει όλες τις αρμοδιότητες του σε σχέση με αυτές τις περιοχές				
συμφωνώ απόλυτα	συμφωνώ	διαφωνώ	διαφωνώ απόλυτα	δεν γνωρίζω
20.α Γιατί?				
21. Το νομικό πλαίσιο είναι επαρκές για να εξασφαλίσει την προστασία περιοχών NATURA2000 στην Ελλάδα				
συμφωνώ απόλυτα	συμφωνώ	διαφωνώ	διαφωνώ απόλυτα	δεν γνωρίζω
22. Το νομικό πλαίσιο είναι επαρκές για να εξασφαλίσει την προστασία περιοχών NATURA2000 στην Ελλάδα το				

πρόβλημα είναι ότι οι νομοί δεν εφαρμόζονται.					
συμφωνώ απόλυτα	συμφωνώ	διαφωνώ	διαφωνώ απόλυτα	δεν γνωρίζω	
22.α Τι προτείνεται πως θα πρέπει να γίνει για να ξεπεραστεί αυτό το πρόβλημα?					
23. Οι παρούσες διοικητικές διαδικασίες είναι επαρκείς για την διατήρηση αυτών των περιοχών					
συμφωνώ απόλυτα	συμφωνώ	διαφωνώ	διαφωνώ απόλυτα	δεν γνωρίζω	
23.α τι πρέπει να αλλάξει?					
24. Η διαβουλευση και συνεργασία μεταξύ φορέων για τις περιοχές είναι επαρκής για την αποτελεσματική τους διαχείριση και προστασία.					
συμφωνώ απόλυτα	συμφωνώ	διαφωνώ	διαφωνώ απόλυτα	δεν γνωρίζω	
24.α ποιο είναι το πρόβλημα.					
i) δεν συμπεριλαμβάνονται όλοι οι φορείς που θα έπρεπε στην λήψη αποφάσεων?					
ii) υπάρχει έλλειψη διαφάνειας στην λήψη αποφάσεων?					
iii) υπάρχει ασάφεια ή έλλειψη αρμοδιοτήτων στην λήψη αποφάσεων και ευθυνών?					
iv) Άλλο?					
25. τι μέτρα/ δράσεις θα πρέπει να γίνουν για να βελτιωθεί η διαβουλευση και συνεργασία μεταξύ φορέων για τις περιοχές έτσι ώστε να είναι επαρκής για την αποτελεσματική τους διαχείριση και προστασία?					
26. Κατά ποσό συμφωνείτε με την ακόλουθη πρόταση?					
η διαβουλευση με την τοπική κοινωνία σε σχέση με θέματα διαχείρισης των περιοχών διεξάγεται αποτελεσματικά					
συμφωνώ απόλυτα	συμφωνώ	διαφωνώ	διαφωνώ απόλυτα	δεν γνωρίζω	
26 α) τι μέτρα προτείνεται για βελτίωση?					
27. Τώρα θα αναφέρω γενικές (εμπόδια) στην αποτελεσματική διοίκηση περιοχών NATURA 2000 και παρακαλώ υποδείξτε κατά ποσό σημαντικές πιστεύεται πως είναι για τις αντίστοιχες περιοχές στην Γαύδο.					
27.α έλλειψη σαφούς διοικητικής δομής	Καθόλου σημαντική	Λίγο σημαντική	Σημαντική	Πολύ σημαντική	καθοριστική
27.β έλλειψη διαφάνειας και ξεκάθαρης κατανομής αρμοδιοτήτων	Καθόλου σημαντική	Λίγο σημαντική	Σημαντική	Πολύ σημαντική	καθοριστική
27.γ κατακερματισμός αρμοδιοτήτων	Καθόλου σημαντικό	Λίγο Σημαντικό	Σημαντικό	Πολύ σημαντικό	καθοριστικό
27.δ έλλειψη καθορισμού ευθυνών	Καθόλου σημαντική	Λίγο σημαντική	Σημαντική	Πολύ σημαντική	καθοριστικό
27.ε έλλειψη παρακολούθησης και αξιολόγησης	Καθόλου σημαντική	Λίγο σημαντική	Σημαντική	Πολύ σημαντική	καθοριστική
27.ζ έλλειψη επικοινωνίας μεταξύ φορέων	Καθόλου σημαντική	Λίγο σημαντική	Σημαντική	Πολύ σημαντική	καθοριστικό

27.η έλλειψη προσωπικού	Καθόλου σημαντική	Λίγο σημαντική	Σημαντική	Πολύ σημαντική	καθοριστικό
Που πιστεύεται / σε ποιον φορέα είναι πιο άμεση η πρόσληψη προσωπικού?					
27.θ έλλειψη καταρτισμένου προσωπικού	Καθόλου σημαντική	Λίγο σημαντική	Σημαντική	Πολύ σημαντική	καθοριστικό
Σε ποιον φορέα και σε ποια θέματα πιστεύεται είναι πιο άμεση η ανάγκη κατάρτισης?					
27.ι. Κάποιο άλλο πρόβλημα διοίκησης που δεν αναφέραμε?					
28. Από τα προαναφερόμενα ποιο είναι το πιο σημαντικό πρόβλημα κατά την άποψη σας					
29. Στο πρόγραμμα JUNICOAST ποια πιστεύεται πως θα μπορούσε να είναι η συμμετοχή σας?					
30. Ποιους άλλους φορείς πιστεύεται πως θα πρέπει να συμβουλευθούμε?					

Ερωτηματολόγιο τοπικής κοινωνίας για τη νήσο Χρυσή

11. Παρακαλώ προτείνετε δράσεις που θα πρέπει να γίνουν για την καλύτερη διαχείριση και προστασία της Χρυσής:

.....

.....

.....

.....

12. Θα ενδιαφερόσασταν να συμμετέχετε σε εθελοντικές δράσεις προστασίας της Χρυσής:

☐ Ναι και θα επικοινωνήσω μαζί σας ☐ Ναι αλλά εκτός τουριστικής περιόδου ☐ Όχι

13. Δημογραφικά Στοιχεία:

Θα μας δειχνάτε για την ανάλυση των ερωτηματολογίων εάν συμπληρώσετε τα παρακάτω στοιχεία. Εάν δεν επιθυμείτε αφήστε τα κενά και επιστρέψτε το ερωτηματολόγιο.

Όνομα/Όνομα	
Φύλο	☐ Ανδρας ☐ Γυναίκα
Ηλικία	☐ 18-24 ☐ 25-34 ☐ 35-44 ☐ 45-64 ☐ 65-και πάνω
Αριθμός μελών οικογένειας	
Αριθμός παιδιών οικογένειας (κάτω των 16 ετών)	
Επίπεδο εκπαίδευσης	☐ Πρωτοβάθμια εκπαίδευση ☐ Μέση δευτεροβάθμια εκπαίδευση (Γυμνάσιο) ☐ Ανώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση (Λύκειο) ☐ Ανώτατη δευτεροβάθμια εκπαίδευση μη τριτοβάθμια (ΠΕΚ) ☐ Τριτοβάθμια εκπαίδευση (ΑΕΙ, ΤΕΙ, ΜSc, PhD)
Επάγγελμα	
Κύρια οικονομική δραστηριότητα τοκαυτοσύς	

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ

Δράση Α.6. Διαβούλευση με τους εμπλεκόμενους φορείς και την τοπική κοινωνία

Η άποψη της τοπικής κοινωνίας για την περιβαλλοντική προστασία της

“ νήσου Χρυσής ”

Η γνώμη σας μετράει!

Στα πλαίσια του ευρωπαϊκού 4ετους LIFE+ προγράμματος JUNICOAST που ξεκίνησε τον Ιανουάριο 2009, και υλοποιείται από το Μεσογειακό Αγρονομικό Ινστιτούτο Χανίων (ΜΑΙΧ), το Εθνικό Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών και τις Διευθύνσεις Δασών Χανίων και Λασιθίου, προβλέπονται δράσεις για την προστασία της Χρυσής σε συνδυασμό με την συμμετοχή της τοπικής κοινωνίας και των αρμόδιων φορέων. Γι' αυτό το λόγο μας ενδιαφέρει η άποψη σας για τις απειλές, και τα μέτρα που πιστεύετε ότι θα πρέπει να ληφθούν για την αποτελεσματική περιβαλλοντική προστασία του νησιού.

Το ερωτηματολόγιο είναι ανώνυμο και εμπιστευτικό. Οι απαντήσεις σας θα αναλυθούν από την ερευνητική ομάδα του ΜΑΙΧ για να προσδιοριστεί η άποψη της τοπικής κοινωνίας σχετικά με θέματα που αφορούν την προστασία της Χρυσής.

Αφού συμπληρώσετε το ερωτηματολόγιο, παρακαλούμε να το επιστρέψετε στο φορέα/άτομο που σας το έδωσε.

Για περισσότερες πληροφορίες για το πρόγραμμα LIFE+ JUNICOAST απευθυνθείτε στην ιστοσελίδα μας, www.junicoast.gr, ή στείλτε email στο info@junicoast.gr.

ΜΕΣΟΓΕΙΑΚΟ ΑΓΡΟΝΟΜΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΧΑΝΙΩΝ, Τμήμα Διαχείρισης Περιβάλλοντος
Τηλ.: 28210-35000, <http://www.maich.gr/>

1. Έχετε επισκεφτεί ποτέ την Χρυσή;

☐ Ποτέ ☐ Μία φορά ☐ Πάνω από 10 φορές ☐ Κάθε χρόνο ☐ Πολλές φορές το χρόνο

2. Κατά την επίσκεψή σας ποιες από τις παρακάτω δραστηριότητες έχετε κάνει? (Μπορείτε να σημειώσετε περισσότερες από μία απαντήσεις.)

☐ Κατασκήνωση	☐ Αναμμο φωτιάς	☐ Περιπάτο στην φύση
☐ Καλύβηση	☐ Συλλογή καρυδιών	☐ Εκπαιδευτική εκδρομή
☐ Πικνικ	☐ Άλλο	
☐ Ψάρεμα		

3. Ποια είναι η σχέση σας με την Χρυσή:

(Μπορείτε να σημειώσετε περισσότερες από μία απαντήσεις.)

☐ Εργάζομαι (ή μέλος της οικογένειάς μου) στο νησί	☐ Έχει εκπαιδευτική αξία για εμάς
☐ Εμπνεύριζαμε οικονομικά εμείς, λόγω τουρισμού	☐ Εμπνεύριζαμε φυσικούς πόρους από το νησί (π.χ. ψάρια, καλλιέργειες, βόσκηση)
☐ Έχουμε ιδιοκτησία γης στο νησί	☐ Έχει αξία ως μέρος αναμνησής για εμάς
☐ Αποτελεί πολιτιστική μας κληρονομιά	☐ Άλλο
☐ Αποτελεί φυσική μας κληρονομιά	

4. Πόσο καλά γνωρίζετε την Χρυσή:

	Συνολικά	Λάθος	Δεν Ξέρω
Η Χρυσή είναι Εθνικός Δρυμός	☐	☐	☐
Η Χρυσή είναι Περιοχή NATURA2000	☐	☐	☐
Η Χρυσή έχει χαρακτηριστεί ως περιοχή κοινοτικού ενδιαφέροντος (SCI)	☐	☐	☐
Στην Χρυσή έχουν οριστεί Ζώνες Ειδικής Προστασίας	☐	☐	☐
Η Χρυσή προστατεύεται λόγω της παρουσίας:			
α) της γελάνιας <i>scapeta scapeta</i>	☐	☐	☐
β) των γέντρων (λεγόμενα κέδροι)	☐	☐	☐
γ) των καρυδιών	☐	☐	☐
δ) των αρχαιοτήτων	☐	☐	☐
ε) του οικοσυστήματος αμμολάρων με κέδρους	☐	☐	☐
ζ) δεν προστατεύεται η άλλο?	☐	☐	☐

5. Ποιες από τις παρακάτω δραστηριότητες απαγορεύονται στην Χρυσή: (Βάλτε X μόνο στις δραστηριότητες που πιστεύετε πως απαγορεύονται)

☐ Η βόσκηση	☐ Το ψάρεμα	☐ Η καπή ζωών
☐ Οι καλλιέργειες	☐ Το άναμμα φωτιάς	☐ Η συλλογή καρυδιών
☐ Η κατασκήνωση	☐ Άλλο	
☐ Η δόμηση		

6. Τι από τα παρακάτω πιστεύετε πως αποτελεί σημαντική περιβαλλοντική απειλή για την Χρυσή (σημειώστε X στις τρεις πιο σημαντικές απειλές)

☐ Περιβαλλοντική αλλοίωση	☐ Πυρκαγιά
☐ Ημερήσια επισκέπτες	☐ Κόψιμο κλαδών-ζυλών
☐ Κατασκήνωτες	☐ Υπερβόσκηση
☐ Έλλειψη ευαισθητοποίησης πολιτών	☐ Άλλο
☐ Σκουπίδια και η διαχείρισή τους	

7. Κατά την άποψή σας σε τι κατάσταση διατήρησης βρίσκεται το φυσικό περιβάλλον της Χρυσής:

☐ Εξαιρετική κατάσταση	☐ Καλή κατάσταση	☐ Μέτρια ή περιορισμένη κατάσταση	☐ Κακή κατάσταση	☐ Δεν Ξέρω
---	---	--	---	-----------------------------------

- 7α. Πιστεύετε ότι η κατάσταση της Χρυσής τα τελευταία 5 χρόνια έχει:

☐ Βελτιωθεί	☐ Παραμένει ίδια	☐ Λεγοτερέψει	☐ Δεν Ξέρω
------------------------------------	---	--------------------------------------	-----------------------------------

Τι έχει αλλάξει:

8. Σας έχει ποτέ ζητηθεί η γνώμη σας για δράσεις που αφορούν την προστασία της Χρυσής:

☐ Ποτέ	☐ Σπάνια	☐ Μερικές φορές	☐ Συχνά	☐ Πάντοτε
-------------------------------	---------------------------------	--	--------------------------------	----------------------------------

9. Είστε ικανοποιημένοι με τις ευκαιρίες για ενημέρωση και συμμετοχή που σας έχουν δοθεί για δράσεις που αφορούν την προστασία της Χρυσής:

☐ Καθόλου	☐ Πολύ λίγο	☐ Μέτρια	☐ Πολύ	☐ Πάρα πολύ
----------------------------------	------------------------------------	---------------------------------	-------------------------------	------------------------------------

10. Σε τι βαθμό συμφωνείτε με τις ακόλουθες προτάσεις

	Συμφωνώ Απόλυτα	Συμφωνώ	Διαφωνώ	Διαφωνώ Απόλυτα	Δεν Γνωρίζω
Το φυσικό περιβάλλον της Χρυσής ήδη προστατεύεται επαρκώς	☐	☐	☐	☐	☐
Οι φορείς εκπληρώνουν όλες τις αρμοδιότητες τους σε σχέση με την Χρυσή	☐	☐	☐	☐	☐
Η διαχείριση της Χρυσής είναι αποτελεσματική για την προστασία της	☐	☐	☐	☐	☐
Σε ορισμένες περιοχές στη Χρυσή θα πρέπει να απαγορευθούν οι επισκέπτες έτσι ώστε να προστατευθεί η φύση	☐	☐	☐	☐	☐
Πρέπει να σταματήσει η κατασκήνωση στη Χρυσή για να προστατευθεί το νησί	☐	☐	☐	☐	☐

Ερωτηματολόγιο τοπικής κοινωνίας για το Κεδρόδασος

11. Παρακαλώ προτείνετε δράσεις που θα πρέπει να γίνουν για την καλύτερη διαχείριση και προστασία του Κεδρόδασου Ελαφονησίου;

12. Θα ενδιαφερόσασταν να συμμετέχετε σε εθελοντικές δράσεις προστασίας του Κεδρόδασου Ελαφονησίου;

☐ Ναι και θα επικοινωνήσω μαζί σας	☐ Ναι αλλά εκτός τουριστικής περιόδου	☐ Όχι
---	--	------------------------------

13. Δημογραφικά Στοιχεία:

Θα μας διευκολύνει για την ανάλυση των ερωτηματολογίων εάν συμπληρώσετε τα παρακάτω στοιχεία. Εάν δεν επιθυμείτε απαντήστε τα κενά και επιστρέψτε το ερωτηματολόγιο.

Όνομα/Όνομα			
Φύλο	☐ Άνδρας	☐ Γυναίκα	
Ηλικία	☐ 18-24	☐ 25-44	☐ 45-64
	☐ 25-34	☐ 45-64	☐ 65-και πάνω
Αριθμός μελών οικογένειας			
Αριθμός παιδιών οικογένειας (κάτω των 16 ετών)			
Επίπεδο εκπαίδευσης	☐ Πρωτοβάθμια εκπαίδευση ☐ Μέση Δευτεροβάθμια εκπαίδευση (Γυμνάσιο) ☐ Ανώτερη Δευτεροβάθμια εκπαίδευση (Λύκειο) ☐ Ανώτατη Δευτεροβάθμια εκπαίδευση μη Τριτοβάθμια (ΕΚ) ☐ Τριτοβάθμια εκπαίδευση (ΑΡΙ, ΤΕΙ, ΜSc, PhD)		
Επάγγελμα			
Κύρια οικονομική δραστηριότητα τοπικού/οικισμού			

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ

Δράση Α.6. Διοίκηση με τους εμπλεκόμενους φορείς και την τοπική κοινωνία

Η άποψη της τοπικής κοινωνίας για την περιβαλλοντική προστασία του

“Κεδρόδασου Ελαφονησίου”

Η γνώμη σας μετράει!

Στα πλαίσια του ευρωπαϊκού 4ετους LIFE+ προγράμματος JUNICOAST που ξεκίνησε τον Ιανουάριο 2009, και υλοποιείται από το Μεσογειακό Αγρονομικό Ινστιτούτο Χανίων (MAICH), το Εθνικό Κατοοιστριοτικό Πανεπιστήμιο Αθηνών και τις Διευθύνσεις Δασών Χανίων και Λασιθίου, προβλέπονται δράσεις για την προστασία του Κεδρόδασου Ελαφονησίου σε συνδυασμό με την συμμετοχή της τοπικής κοινωνίας και των αρμόδιων φορέων. Γι' αυτό το λόγο μας ενδιαφέρει η άποψη σας για τις απειλές, και τα μέτρα που πιστεύετε ότι θα πρέπει να ληφθούν για την αποτελεσματική περιβαλλοντική προστασία της περιοχής.

Το ερωτηματολόγιο είναι ανώνυμο και εμπιστευτικό. Οι απαντήσεις σας θα αναλυθούν από την ερευνητική ομάδα του MAICH για να προσδιοριστεί η άποψη της τοπικής κοινωνίας σχετικά με θέματα που αφορούν την προστασία του Κεδρόδασου Ελαφονησίου

Αφού συμπληρώσετε το ερωτηματολόγιο, παρακαλείσθε να το επιστρέψετε στο φορέα/άτομο που σας το έδωσε.

Για περισσότερες πληροφορίες για το πρόγραμμα LIFE+ JUNICOAST απευθυνθείτε στην ιστοσελίδα μας, www.junicoast.gr, ή στείλετε email στο info@junicoast.gr.

ΜΕΣΟΓΕΙΑΚΟ ΑΓΡΟΝΟΜΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΧΑΝΙΩΝ, Τμήμα Διαχείρισης Περιβάλλοντος
Τηλ: 28210-35000, <http://www.maich.gr/>

1. Έχετε επισκεφτεί ποτέ το Κεδρόδασο Ελαφονησίου;

☐ Ποτέ	☐ Μία φορά	☐ Πάνω από 10 φορές	☐ Κάθε χρόνο	☐ Πολλές φορές το χρόνο
-------------------------------	-----------------------------------	--	-------------------------------------	--

2. Κατά την επίσκεψή σας ποιες από τις παρακάτω δραστηριότητες έχετε κάνει; (Μπορείτε να σημειώσετε περισσότερες από μια απαντήσεις.)

☐ Κατασκόπηση	☐ Άναμμα φωτιάς	☐ Περιπάτο στην φύση
☐ Καλύμψη	☐ Συλλογή κοχυλιών	☐ Εκπαιδευτική εκδρομή
☐ Πικ-νικ	☐ Άλλο	
☐ Ψάρεμα		

3. Ποια είναι η σχέση σας με το Κεδρόδασο Ελαφονησίου; (Μπορείτε να σημειώσετε περισσότερες από μια απαντήσεις.)

☐ Εργάζομαι ή μέλος της οικογένειάς μου εκεί	☐ Έχει εκπαιδευτική αξία για εμάς
☐ Επιχειρούμε οικονομικά εμείς/οικογένειά μας/τουρισμού	☐ Επιχειρούμε φυσικούς πόρους από την περιοχή (πηγές, καλλιέργειες, βοσκήση)
☐ Έχουμε ιδιοκτησία γης στην περιοχή	☐ Έχει αξία ως μέρος αναμνηστικής για εμάς
☐ Αποτελεί πολιτιστική μας κληρονομιά	☐ Άλλο
☐ Αποτελεί φυσική μας κληρονομιά	

4. Πόσο καλά γνωρίζετε το Κεδρόδασο Ελαφονησίου;

	Σωστά	Λάθος	Δεν ξέρω
Το Κεδρόδασο Ελαφονησίου είναι Εθνικός Δρυμός;	☐	☐	☐
Το Κεδρόδασο Ελαφονησίου είναι Περιοχή NATURA2000;	☐	☐	☐
Το Κεδρόδασο Ελαφονησίου έχει χαρακτηριστεί ως περιοχή κοινοτικού ενδιαφέροντος (SIC);	☐	☐	☐
Στο Κεδρόδασο Ελαφονησίου έχουν οριστεί Ζώνες Ειδικής Προστασίας;	☐	☐	☐
Το Κεδρόδασο Ελαφονησίου προστατεύεται λόγω της παρουσίας:			
α) της χλωρίδας και της πανίδας	☐	☐	☐
β) των δέντρων (λεγόμενοι κέδροι)	☐	☐	☐
γ) των κοχυλιών	☐	☐	☐
δ) των αρχαιοτήτων	☐	☐	☐
ε) του οικοσυστήματος αμφοτέρων με κέδρους	☐	☐	☐
ζ) δεν προστατεύεται	☐	☐	☐
η) άλλο?	☐	☐	☐

5. Ποιες από τις παρακάτω δραστηριότητες απαγορεύονται στο Κεδρόδασο Ελαφονησίου; (Βάλτε X μόνο στις δραστηριότητες που πιστεύετε πως απαγορεύονται)

☐ Η βόσκηση	☐ Το ψάρεμα	☐ Η κοπή ξύλων
☐ Οι καλλιέργειες	☐ Το άναμμα φωτιάς	☐ Η συλλογή κοχυλιών
☐ Η κατασκόπηση	☐ Άλλο	
☐ Η δόμηση		

6. Τι από τα παρακάτω πιστεύετε πως αποτελεί σημαντική περιβαλλοντική απειλή για το Κεδρόδασο Ελαφονησίου;

(σημειώστε X στις τρεις πιο σημαντικές απειλές)

☐ Περιορισμένη φυσική αναγέννηση	☐ Πυρκαγιά
☐ Ημερήσιοι επισκέπτες	☐ Κόψιμο κλαδών-ξύλων
☐ Καταστροφές	☐ Υπερβόσκηση
☐ Έλλειψη ευαισθητοποίησης πολιτών	☐ Άλλο
☐ Σκουπίδια και η διαχείρισή τους	

7. Κατά την άποψή σας σε τι κατάσταση διατήρησης βρίσκεται το φυσικό περιβάλλον του Κεδρόδασου Ελαφονησίου;

☐ Εξαιρετική κατάσταση	☐ Καλή κατάσταση	☐ Μέτρια ή περιορισμένη κατάσταση	☐ Κακή κατάσταση	☐ Δεν ξέρω
---	---	--	---	-----------------------------------

- 7α. Πιστεύετε ότι η κατάσταση του Κεδρόδασου Ελαφονησίου τα τελευταία 5 χρόνια έχει:

☐ Βελτιωθεί	☐ Παραμένει ίδια	☐ Χωροτερείται	☐ Δεν ξέρω
------------------------------------	---	---------------------------------------	-----------------------------------

Τι έχει αλλάξει;

8. Σας έχει ποτέ ζητηθεί η γνώμη σας για δράσεις που αφορούν την προστασία του Κεδρόδασου Ελαφονησίου;

☐ Ποτέ	☐ Σπάνια	☐ Μερικές φορές	☐ Συχνά	☐ Πάντα
-------------------------------	---------------------------------	--	--------------------------------	--------------------------------

9. Είστε ικανοποιημένοι με τις ευκαιρίες για ενημέρωση και συμμετοχή που σας έχουν δοθεί για δράσεις που αφορούν την προστασία του Κεδρόδασου Ελαφονησίου;

☐ Καθόλου	☐ Πολύ λίγο	☐ Μέτρια	☐ Πολύ	☐ Πάρα πολύ
----------------------------------	------------------------------------	---------------------------------	-------------------------------	------------------------------------

10. Σε τι βαθμό συμφωνείτε με τις ακόλουθες προτάσεις

	ΣΥΜΦΩΝΩ ΑΠΟΛΥΤΑ	ΣΥΜΦΩΝΩ	ΔΙΑΦΕΡΩ	ΔΙΑΦΕΡΩ ΑΠΟΛΥΤΑ	ΔΕΝ ΕΝΤΥΧΩ
Το φυσικό περιβάλλον του Κεδρόδασου Ελαφονησίου ήδη προστατεύεται επαρκώς.	☐	☐	☐	☐	☐
Οι φορείς εκπληρώνουν όλες τις αρμοδιότητες τους σε σχέση με το Κεδρόδασο Ελαφονησίου.	☐	☐	☐	☐	☐
Η διαχείριση του Κεδρόδασου Ελαφονησίου είναι αποτελεσματική για την προστασία του.	☐	☐	☐	☐	☐
Σε αρμόδιες περιφέρειες του Κεδρόδασου Ελαφονησίου θα πρέπει να απαγορευθούν οι επισκέπτες έτσι ώστε να προστατευθεί η φύση.	☐	☐	☐	☐	☐
Πρέπει να σταματήσει η κατασκόπηση στο Κεδρόδασο Ελαφονησίου για να προστατευθεί η περιοχή.	☐	☐	☐	☐	☐

Ερωτηματολόγιο τοπικής κοινωνίας για τα Φαλάσαρνα

11. Παρακαλώ προτείνετε δράσεις που θα πρέπει να γίνουν για την καλύτερη διαχείριση και προστασία του κεδροδάσους στα Φαλάσαρνα;

.....

.....

.....

.....

12. Θα ενδιαφερόσασταν να συμμετέχετε σε εθελοντικές δράσεις προστασίας του κεδροδάσους στα Φαλάσαρνα;

☐ Ναι και θα επικοινωνήσω μαζί σας ☐ Ναι αλλά εκτός τουριστικής περιόδου ☐ Όχι

13. Δημογραφικά Στοιχεία:

Θα μας δεικνύετε για την ανάλυση των ερωτηματολογίων εάν συμπληρώσετε τα παρακάτω στοιχεία. Εάν δεν επιθυμείτε αφήστε τα κενά και επιστρέψτε το ερωτηματολόγιο.

Όνομα/Χωριό			
Φύλο	☐ Άνδρας	☐ Γυναίκα	
Ηλικία	☐ 18-24	☐ 35-44	☐ 65+ και πάνω
	☐ 25-34	☐ 45-64	
Αριθμός μελών οικογένειας			
Αριθμός παιδιών οικογένειας (από τα 16 ετών)			
Επίπεδο εκπαίδευσης	☐ Πρωτοβάθμια εκπαίδευση ☐ Μέση Δευτεροβάθμια εκπαίδευση (Γυμνάσιο) ☐ Ανώτερη Δευτεροβάθμια εκπαίδευση (Λύκειο) ☐ Ανώτατη Δευτεροβάθμια εκπαίδευση μη τριτοβάθμια (ΕΣ) ☐ Τριτοβάθμια εκπαίδευση (ΑΕΙ, ΤΕΙ, ΜSc, PhD)		
Επάγγελμα			
Κύρια οικονομική δραστηριότητα νοικοκυριού			

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ

Δράση Α.6 Διαβούλευση με τους εμπλεκόμενους φορείς και την τοπική κοινωνία

Η άποψη της τοπικής κοινωνίας για την περιβαλλοντική προστασία του κεδροδάσους στα

“Φαλάσαρνα”

Η γνώμη σας μετράει!

Στα πλαίσια του ευρωπαϊκού 4τους LIFE+ προγράμματος JUNICOAST που ξεκίνησε τον Ιανουάριο 2009, και υλοποιείται από το Μεσογειακό Αγρονομικό Ινστιτούτο Χανίων (ΜΑΙΧ), το Εθνικό Κατοχυρωμένο Πανεπιστήμιο Αθηνών και τις Διευθύνσεις Δασών Χανίων και Λασιθίου, προβλέπονται δράσεις για την προστασία κεδροδάσους στα Φαλάσαρνα σε συνδυασμό με την συμμετοχή της τοπικής κοινωνίας και των αρμόδιων φορέων. Γι' αυτό το λόγο μας ενδιαφέρει η άποψή σας για τις απειλές, και τα μέτρα που πιστεύετε ότι θα πρέπει να ληφθούν για την αποτελεσματική περιβαλλοντική προστασία του κεδροδάσους.

Το ερωτηματολόγιο είναι ανώνυμο και εμπιστευτικό. Οι απαντήσεις σας θα αναλυθούν από την ερευνητική ομάδα του ΜΑΙΧ για να προσδιοριστεί η άποψη της τοπικής κοινωνίας σχετικά με θέματα που αφορούν την προστασία του κεδροδάσους στα Φαλάσαρνα.

Αφού συμπληρώσετε το ερωτηματολόγιο, παρακαλείσθε να το επιστρέψετε στο φορέα/άτομο που σας το έδωσε.

Για περισσότερες πληροφορίες για το πρόγραμμα LIFE+ JUNICOAST απευθυνθείτε στην ιστοσελίδα μας, www.junicoast.gr, ή στείλετε email στο info@junicoast.gr.

ΜΕΣΟΓΕΙΑΚΟ ΑΓΡΟΝΟΜΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΧΑΝΙΩΝ, Τμήμα Διαχείρισης Περιβάλλοντος
Τηλ.: 28210-35000, <http://www.maich.gr/>

1. Έχετε επισκεφτεί ποτέ τα Φαλάσαρνα;

☐ Ποτέ ☐ Μία φορά ☐ Πάνω από 10 φορές ☐ Κάθε χρόνο ☐ Πολλές φορές το χρόνο

2. Κατά την επίσκεψή σας ποιος από τις παρακάτω δραστηριότητες έχετε κάνει; (Μπορείτε να σημειώσετε περισσότερες από μια απαντήσεις.)

☐ Κατασκήνωση	☐ Αναμνηστικά	☐ Περίπατο στην φύση
☐ Καλλιέργεια	☐ Συλλογή κορυλλιών	☐ Εκπαιδευτική εκδρομή
☐ Πικνικ	☐ Άλλο	
☐ Ψάρεμα		

3. Ποια είναι η σχέση σας με τα Φαλάσαρνα;

(Μπορείτε να σημειώσετε περισσότερες από μια απαντήσεις.)

☐ Εργάζομαι (ή μέλος της οικογένειας μου) εκεί	☐ Έχει εκπαιδευτική αξία για εμάς
☐ Επισκελεύομαι οικονομικά εμείς, λόγω τουρισμού	☐ Επισκελεύομαι φυσικούς πόρους από την περιοχή (πχ ψάρεμα, καλλιέργειες, βόσκηση)
☐ Έχω με δικαιοσύνη στην περιοχή	☐ Έχει αξία ως μέρος αναμνηστικής για εμάς
☐ Αποτελεί πολιτιστικό μας κληρονομιά	☐ Άλλο
☐ Αποτελεί φυσική μας κληρονομιά	

4. Πόσο καλά γνωρίζετε τα Φαλάσαρνα;

	Συντά	Λάθος	Δεν Ξέρω
Τα Φαλάσαρνα είναι Εθνικός Δρυμός	☐	☐	☐
Τα Φαλάσαρνα είναι Περιοχή NATURA2000;	☐	☐	☐
Τα Φαλάσαρνα έχουν χαρακτηριστεί ως περιοχή κοινοτικού ενδιαφέροντος (SCI)	☐	☐	☐
Στα Φαλάσαρνα έχουν οριστεί Ζώνες Εθνικής Προστασίας	☐	☐	☐
Τα Φαλάσαρνα προστατεύονται λόγω της παρουσίας:			
α) της χελώνας <i>caretta caretta</i>	☐	☐	☐
β) των δέντρων λεγόμενοι κέδροι	☐	☐	☐
γ) των κορυλλιών	☐	☐	☐
δ) των αρχαιοτήτων	☐	☐	☐
ε) του οικοσυστήματος αμφολόφων με κέδρους	☐	☐	☐
ζ) δεν προστατεύονται	☐	☐	☐
η) άλλο?	☐	☐	☐

5. Ποιες από τις παρακάτω δραστηριότητες απαγορεύονται στα Φαλάσαρνα; (Βάλτε Χ μόνο στις δραστηριότητες που πιστεύετε πως απαγορεύονται)

☐ Η βόσκηση	☐ Το ψάρεμα	☐ Η κοπή ξύλων
☐ Οι καλλιέργειες	☐ Το αναμνηστικά	☐ Η συλλογή κορυλλιών
☐ Η κατασκήνωση	☐ Άλλο	
☐ Η δόμηση		

6. Τι από τα παρακάτω πιστεύετε πως αποτελεί σημαντική περιβαλλοντική απειλή για το κεδροδάσους στα Φαλάσαρνα

(σημειώστε Χ στις τρεις πιο σημαντικές απειλές)

☐ Περιμεριζόμενη φυσική αναγέννηση	☐ Πυρκαγιά
☐ Ημιαρτοποιημένοι	☐ Κόψιμο κλαδιών-ξύλων
☐ Κατασκήνωση	☐ Υπερβόσκηση
☐ Έλλειψη ευαισθητοποίησης πολιτών	☐ Άλλο
☐ Σκαμπόλια και η διαχείρισή τους	

7. Κατά την άποψή σας σε τι κατάσταση διατήρησης βρίσκεται το φυσικό περιβάλλον του κεδροδάσους στα Φαλάσαρνα;

☐ Εξαιρετική κατάσταση	☐ Καλή κατάσταση	☐ Μέτρια ή περιορισμένη κατάσταση	☐ Κακή κατάσταση	☐ Δεν ξέρω
---	---	--	---	-----------------------------------

- 7α. Πιστεύετε ότι η κατάσταση του κεδροδάσους στα Φαλάσαρνα τα τελευταία 5 χρόνια έχει:

☐ Βελτιωθεί	☐ Παραμένει ίδια	☐ Χαρακτηρίζεται	☐ Δεν ξέρω
------------------------------------	---	---	-----------------------------------

Τι έχει αλλάξει:

8. Σας έχει ποτέ ζητηθεί η γνώμη σας για δράσεις που αφορούν την προστασία των Φαλάσαρνων;

☐ Ποτέ	☐ Σπάνια	☐ Μερικές φορές	☐ Συχνά	☐ Πάντοτε
-------------------------------	---------------------------------	--	--------------------------------	----------------------------------

9. Είστε ικανοποιημένοι με τις ευκαιρίες για ενημέρωση και συμμετοχή που σας έχουν δοθεί για δράσεις που αφορούν την προστασία των Φαλάσαρνων;

☐ Καθόλου	☐ Πολύ λίγο	☐ Μέτρια	☐ Πολύ	☐ Πάρα πολύ
----------------------------------	------------------------------------	---------------------------------	-------------------------------	------------------------------------

10. Σε τι βαθμό συμφωνείτε με τις ακόλουθες προτάσεις

	Συνέμφωνη απόλυτα	Συνέμφωνη	Ανεκτική	Ανιστοίχηση απόλυτα	Ανιστοίχηση
Το φυσικό περιβάλλον των Φαλάσαρνων ήδη προστατεύεται επαρκώς	☐	☐	☐	☐	☐
Οι φορείς εκπληρώνουν όλες τις αρμοδιότητές τους σε σχέση με τα Φαλάσαρνα	☐	☐	☐	☐	☐
Η διαχείριση των Φαλάσαρνων είναι αποτελεσματική για την προστασία τους	☐	☐	☐	☐	☐
Σε ορισμένες περιοχές στα Φαλάσαρνα θα πρέπει να απαγορευθούν οι επισκέπτες έτσι ώστε να προστατευθεί η φύση	☐	☐	☐	☐	☐
Πρέπει να σταματήσει η κατασκήνωση στα Φαλάσαρνα για να προστατευθεί η περιοχή	☐	☐	☐	☐	☐

Ερωτηματολόγιο τοπικής κοινωνίας για τη νήσο Γαύδο

10. Σε τι βαθμό συμφωνείτε με τις ακόλουθες προτάσεις

	Συμφωνώ πολύ	Συμφωνώ	Μικρώς	Διαφωνώ πολύ	Δια- φωνώ
Το φυσικό περιβάλλον των εν λόγω περιοχών ήδη προστατεύεται επαρκώς	☐	☐	☐	☐	☐
Οι φορείς εκπληρώνουν όλες τις αρμοδιότητες τους σε σχέση με τις περιοχές	☐	☐	☐	☐	☐
Η διαχείριση των περιοχών είναι αποτελεσματική για την προστασία τους	☐	☐	☐	☐	☐
Σε ορισμένες περιοχές στη Γαύδο θα πρέπει να αποσυρθούν οι επισκέπτες έτσι ώστε να προστατευθεί η φύση	☐	☐	☐	☐	☐
Στις παραλίες του Αγίου Ιωάννη και Λαυρακά θα πρέπει να αποσυρθεί η κατασκήνωση έτσι ώστε να προστατευθεί η φύση	☐	☐	☐	☐	☐

11. Παρακαλώ προτείνετε δράσεις που θα πρέπει να γίνουν για την καλύτερη διαχείριση και προστασία των περιοχών του Αγίου Ιωάννη, Λαυρακά και Σαρακίνικου;

.....

.....

12. Θα ενδιαφερόσασταν να συμμετέχετε σε εθελοντικές δράσεις προστασίας των περιοχών αυτών;

☐ Ναι και θα επικοινωνήσω μαζί σας ☐ Ναι αλλά εκτός τουριστικής περιόδου ☐ Όχι

13. Δημογραφικά Στοιχεία:

Θα μας διευκολύνει για την ανάλυση των ερωτηματολογίων εάν συμπληρώσετε τα παρακάτω στοιχεία. Εάν δεν επιθυμείτε απαντήστε τα κενά και επιστρέψτε το ερωτηματολόγιο.

Όνομα/Όνομα			
Φύλο	☐ Άνδρας	☐ Γυναίκα	
Ηλικία	☐ 18-24 ☐ 25-34	☐ 35-44 ☐ 45-64	☐ 65+ και πάνω
Αριθμός μελών οικογένειας			
Αριθμός παιδιών οικογένειας (κάτω των 16 ετών)			
Επίπεδο εκπαίδευσης	☐ Πρωτοβάθμια εκπαίδευση ☐ Μέση δευτεροβάθμια εκπαίδευση (Γυμνάσιο) ☐ Ανώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση (Λύκειο) ☐ Ανώτατη δευτεροβάθμια εκπαίδευση μη τριτοβάθμια (ΠΕΚ) ☐ Τριτοβάθμια εκπαίδευση (ΑΡΙ, ΤΕΙ, ΜSc, PhD)		
Επάγγελμα			
Κύρια οικονομική δραστηριότητα νοικοκυριού;			

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ

Δράση Α.6. Διαβούλευση με τους εμπλεκόμενους φορείς και την τοπική κοινωνία

Η άποψη της τοπικής κοινωνίας για την περιβαλλοντική προστασία της

“νήσου Γαύδου”

Η γνώμη σας μετράει!

Στα πλαίσια του ευρωπαϊκού 4ετους LIFE+ προγράμματος JUNICOAST που ξεκίνησε τον Ιανουάριο 2009, και υλοποιείται από το Μεσογειακό Αγρονομικό Ινστιτούτο Χανίων (MAICh), το Εθνικό Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών και τις Δευθύνσεις Δασών Χανίων και Λασιθίου, προβλέπονται δράσεις για την προστασία τριών περιοχών της νήσου Γαύδου και συγκεκριμένα τις παραλίες του Αγίου Ιωάννη του Λαυρακά και του Σαρακίνικου, σε συνδυασμό με την συμμετοχή της τοπικής κοινωνίας και των αρμόδιων φορέων. Γι' αυτό το λόγο μας ενδιαφέρει η άποψη σας για τις απειλές και τα μέτρα που πιστεύετε ότι θα πρέπει να ληφθούν για την αποτελεσματική περιβαλλοντική προστασία των περιοχών αυτών.

Το ερωτηματολόγιο είναι ανώνυμο και εμπιστευτικό. Οι απαντήσεις σας θα αναλυθούν από την ερευνητική ομάδα του MAICh για να προσδιοριστεί η άποψη της τοπικής κοινωνίας σχετικά με θέματα που αφορούν την προστασία της νήσου Γαύδου.

Αφού συμπληρώσετε το ερωτηματολόγιο, παρακαλείσθε να το επιστρέψετε στο φορέα/άτομο που σας το έδωσε.

Για περισσότερες πληροφορίες για το πρόγραμμα LIFE+ JUNICOAST απευθυνθείτε στην ιστοσελίδα μας, www.junicoast.gr, ή στείλετε email στο info@junicoast.gr.

ΜΕΣΟΓΕΙΑΚΟ ΑΓΡΟΝΟΜΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΧΑΝΙΩΝ, Τμήμα Διαχείρισης Περιβάλλοντος
Τηλ: 28210-35000, <http://www.maiich.gr/>

1. Έχετε επισκεφτεί ποτέ τις ακόλουθες περιοχές;

	ΠΟΤΕ	ΜΙΑ ΦΟΡΑ	ΠΛΗΡΗ ΑΠΟ 10 ΦΟΡΕΣ	ΚΑΘΗ ΜΕΡΟΣ	ΠΟΛΥΕΣ ΦΟΡΕΣ ΤΟ ΕΤΟΣ
Παραλία Αγίου Ιωάννη	☐	☐	☐	☐	☐
Παραλία Λαυρακά	☐	☐	☐	☐	☐
Κεφροβασός Σαρακίνικου	☐	☐	☐	☐	☐

2. Κατά την επίσκεψή σας ποιες από τις παρακάτω δραστηριότητες έχετε κάνει? (Μπορείτε να σημειώσετε περισσότερες από μια απαντήσεις)

	ΠΑΡΑΛΙΑ ΑΓΙΟΥ ΙΩΑΝΝΗ	ΠΑΡΑΛΙΑ ΛΑΥΡΑΚΑ	ΚΕΦΡΟΒΑΣΟΣ ΣΑΡΑΚΙΝΙΚΟΥ
Κατασκήνωση	☐	☐	☐
Κολύμβηση	☐	☐	☐
Πίσω-προς	☐	☐	☐
Ψάρεμα	☐	☐	☐
Αναμνηση φρούτων	☐	☐	☐
Συλλογή κοχυλίων	☐	☐	☐
Περπάτημα στην φύση	☐	☐	☐
Εκπαιδευτική εκδρομή	☐	☐	☐
Άλλο	☐	☐	☐

3. Ποια είναι η σχέση σας με τις περιοχές του Αγίου Ιωάννη, Λαυρακά και Σαρακίνικου; (Μπορείτε να σημειώσετε περισσότερες από μια απαντήσεις)

	ΠΑΡΑΛΙΑ ΑΓΙΟΥ ΙΩΑΝΝΗ	ΠΑΡΑΛΙΑ ΛΑΥΡΑΚΑ	ΚΕΦΡΟΒΑΣΟΣ ΣΑΡΑΚΙΝΙΚΟΥ
Εργάζομαι ή μέλος της οικογένειάς μου εκεί	☐	☐	☐
Επισκευάζομαι οικονομικά εμπόρευμα λόγω τουρισμού	☐	☐	☐
Έργα με ιδιότητα της στην περιοχή	☐	☐	☐
Αποτελεί πολιτιστική μας κληρονομιά	☐	☐	☐
Αποτελεί φυσική μας κληρονομιά	☐	☐	☐
Έχει εκπαιδευτική αξία για εμάς	☐	☐	☐
Έχει αξία ως μέρος αναμνηστικής για εμάς	☐	☐	☐
Επισκευάζομαι φρούτα/ποτά από την περιοχή (τη μέρα, καλλιέργειες, βόσκηση)	☐	☐	☐
Άλλο	☐	☐	☐

4. Πόσο καλά γνωρίζετε περιοχές του Αγίου Ιωάννη, Λαυρακά και Σαρακίνικου;

	Συντό	Λιθός	Δεν Ξέρω
Οι περιοχές είναι Εθνικός Δρυμός	☐	☐	☐
Οι περιοχές είναι NATURA2000	☐	☐	☐
Οι περιοχές έχουν χαρακτηριστεί ως περιοχές κοινοτικού ενδιαφέροντος (SCI)	☐	☐	☐
Οι περιοχές έχουν οριστεί Ζώνες Εθνικής Προστασίας	☐	☐	☐

Οι περιοχές προστατεύονται λόγω της παρουσίας:

	☐	☐	☐	☐	☐
α) τις χλωρίδας και της πανίδας	☐	☐	☐	☐	☐
β) των δέντρων (ληγόμενα κέδρα)	☐	☐	☐	☐	☐
γ) των κοχυλίων	☐	☐	☐	☐	☐
δ) των αρπακτικών	☐	☐	☐	☐	☐
ε) του οικοσυστήματος ομφαλόκων με κέδρους	☐	☐	☐	☐	☐
ζ) δεν προστατεύονται	☐	☐	☐	☐	☐
η) άλλοι	☐	☐	☐	☐	☐

5. Ποιες από τις παρακάτω δραστηριότητες απαγορεύονται στις περιοχές του Αγίου Ιωάννη, Λαυρακά και Σαρακίνικου; (Βάλτε x μόνο στις δραστηριότητες που πιστεύετε πως απαγορεύονται)

	ΠΑΡΑΛΙΑ ΑΓΙΟΥ ΙΩΑΝΝΗ	ΠΑΡΑΛΙΑ ΛΑΥΡΑΚΑ	ΚΕΦΡΟΒΑΣΟΣ ΣΑΡΑΚΙΝΙΚΟΥ
Η βόσκηση	☐	☐	☐
Οι καλλιέργειες	☐	☐	☐
Η κατασκήνωση	☐	☐	☐
Η βόσκηση	☐	☐	☐
Το ψάρεμα	☐	☐	☐
Το άνοιγμα φρούτων	☐	☐	☐
Η κοπή ξύλων	☐	☐	☐
Η συλλογή κοχυλίων	☐	☐	☐
Άλλο	☐	☐	☐

6. Τι από τα παρακάτω πιστεύετε πως αποτελεί σημαντική περιβαλλοντική απειλή για τις περιοχές του Αγίου Ιωάννη, Λαυρακά και Σαρακίνικου (σημειώστε x στις τρεις πιο σημαντικές απειλές)

	ΠΑΡΑΛΙΑ ΑΓΙΟΥ ΙΩΑΝΝΗ	ΠΑΡΑΛΙΑ ΛΑΥΡΑΚΑ	ΚΕΦΡΟΒΑΣΟΣ ΣΑΡΑΚΙΝΙΚΟΥ
Περιορισμένη φυσική αναγέννηση	☐	☐	☐
Ημερήσιες επισκέψεις	☐	☐	☐
Κατασκήνωση	☐	☐	☐
Εκτεταμένη ενδοθητοποίηση πολιτών	☐	☐	☐
Σταυτισμός και η διαχείρισή τους	☐	☐	☐
Πυρκαγιά	☐	☐	☐
Κόψιμο κλαδιών-ξύλων	☐	☐	☐
Υπερβόσκηση	☐	☐	☐
Άλλο	☐	☐	☐

7. Κατά την άποψή σας σε τι κατάσταση διατήρησης βρίσκεται το φυσικό περιβάλλον των περιοχών;

	ΕΥΡΩΠΕΙΑ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ	ΚΑΛΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ	ΜΕΤΡΙΑ Η ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΕΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ	ΚΑΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ	ΔΕΝ ΞΕΡΩ
Παραλία Αγίου Ιωάννη	☐	☐	☐	☐	☐
Παραλία Λαυρακά	☐	☐	☐	☐	☐
Κεφροβασός Σαρακίνικου	☐	☐	☐	☐	☐

7α. Πιστεύετε ότι η κατάσταση των περιοχών αυτών τα τελευταία 5 χρόνια έχει:

☐ Βελτιωθεί ☐ Παραμένει ίδια ☐ Χειροτερέψει ☐ Δεν Ξέρω

Τι έχει αλλάξει;

8. Σας έχει ποτέ ζητηθεί η γνώμη σας για δράσεις που αφορούν την προστασία των περιοχών του Αγίου Ιωάννη, Λαυρακά και Σαρακίνικου;

☐ Ποτέ ☐ Σπάνια ☐ Μερικές φορές ☐ Συχνά ☐ Πάντα

9. Είστε ικανοποιημένοι με τις ευκαιρίες για ενημέρωση και συμμετοχή που σας έχουν δοθεί για δράσεις που αφορούν την προστασία των περιοχών του Αγίου Ιωάννη, Λαυρακά και Κεφροβασούς Σαρακίνικου;

☐ Καθόλου ☐ Πολύ λίγο ☐ Μέτρια ☐ Πολύ ☐ Πάρα πολύ